

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN för SVERIGES LUNGSJUKA

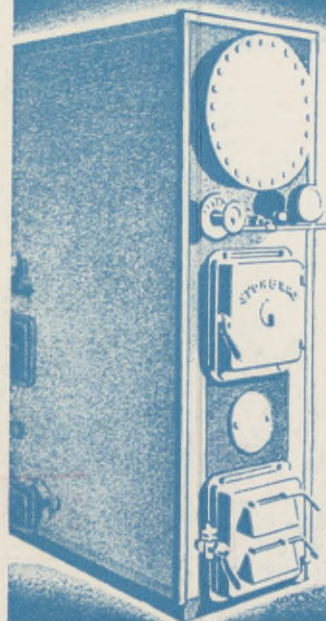
Pris
1 kr.

FOL

Blank space for a subscription address, with a decorative border at the bottom.

VAD FÅR NI FÖR BRÄNSLE I VIN- TER?*

I Storebropannan kan Ni elda med ved, torv, sågspån, träkolsstybb, stenkol, koks.

Storebro nya gengasvärmepanna kan bli Er räddning i vinter, ty den kan tack vare sin gengasprincip fullständigt utnyttja värmevärdet, vilket bränsle Ni än eldar med. Fråga redan i dag närmaste värmeledningsentreprenör eller oss. Storl. fr. 1-50 kvm. Omgående leverans.

STOREBRO

Storebro Bruks A.-B. STOREBRO TELEFON 8

SAJO *Svenska* torrbatterier

Tillverkare:

JUNGNERBOLAGET

SVENSKA ACKUMULATOR AKTIEBOLAGET JUNGNER

Rederiaktiebolaget IRIS STOCKHOLM

Telegr. "Clasabra"

Tel. 11 71 00, 10 49 45

S/S "Virgo"	6600 d.w.
S/S "Pluto"	6525 "
S/S "Rigel"	6450 "
S/S "Lestris"	4300 "
S/S "Polaris"	3775 "
S/S "Jupiter"	3200 "
S/S "Sirius"	3100 "
S/S "Iris"	3000 "
S/S "Orion"	3000 "
S/S "Vidar"	3560 "

Fraktklinjer:

NORRLANDSHAMNAR —
RIVER THAMES

(Under säsongen.)

Rex-Rotary
DUPLIKATOR

Över 4,000 REX-ROTARY duplikatorer sålda i Sverige. — För varje företag, som vill göra en insats för att skapa bättre ekonomi, större försäljning och vinst är REX-ROTARY den trogne medhjälparen.

REX-ROTARY finnes i 9 olika modeller för såväl hand- som elektr. drift. Priser från kr. 215:—.

STENCILER och FÄRG för alla dupliceringsmaskiner.

Reklamförslag utarbetas kostnadsfritt å vår teckningsavdelning.

Begär broschyr redan i dag!

A-B Zeuthen & Aagaard

STOCKHOLM

GÖTEBORG

Kungsgatan 44.

1:a Långgatan 12.

Tel. 10 92 07 - 10 94 07 - 20 42 09

Tel. 12 59 01—02.

MALMÖ, Fabriksgatan 9. Tel. 179 65.

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

N:o 12 1941

Utkommer en
gång i månaden
4:de årgången

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Telefon 41 39 99 Postgiro 154420
Kocksgatan 15, Stockholm

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND.

INNEHÅLL:

	Sid.
NILS FERLIN: Madonna	5
JAN FRIDEGÅRD: Tio år efteråt	7
Kupong av en	9
.....	10
.....	13
.....	19
.....	21
.....	23
.....	25
.....	26
.....	28
.....	31
.....	33
.....	35
Schack	37

KUPONG.

(Avsedd för betalningsmottagaren.)

postgiro-
konto nr **15 44 20**

inbetalat **5** kr. — öre
Avsändarens namn och adress:

inbetalningsdag:

Meddelande till betalningsmottagaren.

INBETALNINGSKORT

Avsändare (angives även å kupongen)

Namn:

Adress:

För frimärke,
motsvarande inbe-
telningsavgiften:
för belopp av
högst 5 kr. ... 10 öre
" 50 " ... 15 "
över 50 " ... 20 "

Belopp **5** kr. — öre.
(Beloppet angives med tydliga siffror.)

Till

Tidskriften Status
De Lungsjukas Riksförbund
Stockholm

att gottskrivas postgirokonto nr **15 44 20**

Redovisningsnr

(Postfunktionärs namn el. sign.)

Redovisande postanstalt

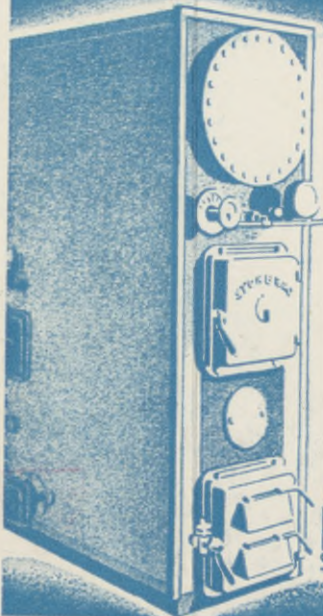
Bl. 703 a. T. (Juli 37.) Pv. tr. Sth.

Omslagsbilden: Akvarell av T. SANDBERG
(Stockholmstimotiv)

Illustrationer: ERNST ÅKERBLADH, MARTIN NILSSON, T. SANDBERG,
HARALD HAMMER, V. DJURBERG

VAD FÅR NI FÖR BRÄNSLE I VIN- TER?*

I Storebropannan kan Ni elda med ved, torv, sågspån, träkolstybb, stenkol, koks.

Storebro nya gengasvärmepanna kan bli Er räddning i vinter, ty den kan tack vare sin gengasprincip fullständigt utnyttja värmevärdet, vilket bränsle Ni än eldar med. Fråga redan i dag närmaste värmeledningsentreprenör eller oss. Storl. fr. 1-50 kvm. Omgående leverans.

STOR
Storebro Bruk

SAJO svenska torrbatterier

Rederiaktiebolag STOCKHOLM

Telegr. "Clasabra" Tel. 11 71

S/S "Virgo"	660
S/S "Pluto"	652
S/S "Rigel"	645
S/S "Lestris"	430
S/S "Polaris"	377
S/S "Jupiter"	3200
S/S "Sirius"	3100
S/S "Iris"	3000
S/S "Orion"	3000
S/S "Vidar"	3560

Fraktlinjer:

**NORRLANDSHAMNAR —
RIVER THAMES**

(Under säsongen.)

Med inbetalningskort kan inbetalas: }
 a postkontor, postexpedition eller poststation obegränsat belopp,
 a brevsamlingsställe samt till postombud eller lantrevbärare högst 1 000 kr.
 Inbetalningskortet jämte kupong ifylles utan ändring eller överstrykning, på sätt den tryckta texten angiver. Kontobeteckning och kontonummer skola vara tryckta å kortet.
 A varje inbetalning meddelas kvitto.
 Inbetalningsavgiften erlägges vid inbetalandet och redovisas med frimärke, som sättes inbetalningskortet å därtill avsedd plats.
 Inbetalt belopp gofthskrives betalningsmottagarens konto utan särskild avgift för denne.
 Vid inbetalning å postkontor eller postexpedition, som deltagar i utväxlingen av telegrampostanvisningar, kan avsändaren använda inbetalningsstelegram till postgirokontoret i stället för inbetalningskort. Avsändare kan begära, att betalningsmottagaren av inbetalningspostanstalten telegrafiskt underrättas om beloppets avsändande (telegramavi).
 Bl. 703 a.c.c. T. (Mars 39).

STENCILER och FARG för alla dupliceringsmaskiner.

Reklamförslag utarbetas kostnadsfritt å vår teckningsavdelning.

Begär broschyr redan i dag!

A-B Zeuthen & Aagaard

STOCKHOLM

Kungsgatan 44.

Tel. 10 92 07 - 10 94 07 - 20 42 09

GÖTEBORG

1:a Långgatan 12.

Tel. 12 59 01—02.

MALMÖ, Fabrikegatan 9. Tel. 179 65.

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:o 12 1941

Utkommer en
gång i månaden

4:de årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Telefon 41 39 99 Postgiro 154420
Kocksgatan 15, Stockholm

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND.

INNEHÅLL:

	Sid.
NILS FERLIN: Madonna	5
JAN FRIDEGÅRD: Tio år efteråt	7
ELLEN RYDELIUS: Några synpunkter med anledning av en sanatoriekur	9
SVEN JERRING: Sanatoriebrev i Barnens Brevlåda	10
HELMER GRUNDSTRÖM: Aktuella Norrlandsproblem	13
* * *	
CARL LARSSON I BY: Drängpojken julkväll	19
JOSEF KJELLGREN: Solens gata	21
FRITZ STENLUND: Börja om från början	23
JOHANNES EDFELT: Två dikter	25
MARTIN NILSSON: Kristidsjul (i ord och bild)	26
ESTER SJÖBLOM: Förra gången	28
NILS HJ. HOLMQUIST: "Dricka jul"	31
BENGT JÄNDEL: Är detta dödens ort?	33
* * *	
Korsord	35
Schack	37

Omslagsbilden: Akvarell av T. SANDBERG
(Stockholmsmotiv)

Illustrationer: ERNST ÅKERBLADH, MARTIN NILSSON, T. SANDBERG,
HARALD HAMMER, V. DJURBERG

God Jul och Gott Nytt År

tillönskas av

STOCKHOLM:

- Adris, Agentur & Fabriksfirma, Kronobergsgatan 27.
Aleman, Alice, Doktorinna, Odengatan 22.
Allektro, Ingeniörsfirman, Hudiksvallsgatan 8.
Almqvist, Johan, Professor, Nybrogatan 7.
Andersson, Ellen, Pälsvvaruaffär, Drottningholmsv. 12.
Andersson, Nils V., Pälsvvaruaffär, Hamngatan 36.
Anrep, Nils, Advokat, Strandvägen 1.
Apoteket Ugglan, Drottninggatan 59.
Apoteket Vasen, Drottningholmsvägen 76.
Arfvedssons Konsthandel, Wahrendorffsgatan 8.
Arleij, Folke, Järnaffär, Valhallavägen 75.
Auto-Pose Ateljén, Birger Jarlsgatan 15.
Bagarstugan, Folkungagatan 65.
Berendts Tvättinrättning, Drottninggatan 24.
Berg, Henry, Läkare, Liljeholmsvägen 2.
Bergqvist, Åke, Revisor, Biblioteksgatan 9.
Berns Salonger, Näckströmshuset 6.
Billström, Jakob, Med. D:r, Kungsgatan 64.
Bilägarnas Inköpscentral, Rådmanngatan 48.
Bjerlov, Herbert, Läkare, N. Mälarstrand 72.
Björkströms A.-B., Nybergsgatan 5.
Björnsson, Björn, Läkare, Fleminggatan 28.
Blomkvist, Bror, Skorstensfejaremäst., Pålsg. 1 A.
Blomkvist, F., Skorstensfejaremästare, Hermelinsstigen 19, Äppelviken.
Blumenthal, Sven, Tandläkare, Drottninggatan 14.
Bodins Järnaffär, Drottninggatan 71 D.
Branting, Georg, Advokat, Västmannagatan 1.
Bremer, Georg, Doc., Kungsgatan 66.
Brenner, Sam., Järnaffär, S:t Eriksgatan 94 B.
Bretz-Lydid, Ellen, Tandläkare, Essinge Högväg 44.
Brobeck, John, Tandläkare, Sturegatan 16.
Brunander & Lemke, A.-B., Nybrogatan 9.
Byrenius, Gustaf, A.-B., Birger Jarlsgatan 32.
Byström, Josef, Pälsvvaruaffär, Kat. Bangata 58.
Carlsson, Josef, Sadelmakeri, Kungstengsgatan 34.
Carlsson, Oscar, Byggmästare, Mäst. Samuelsgatan 20.
Cederholm, Nils, Skorstensfejaremäst., Ölandsgat. 47.
Cederlöf, Eric, A.-B., Järnhandel, Humlegårdsgat. 12.
Colgafabriken, Huddingevägen, Enskede.
Crafoord, Clarence, Med. D:r, Sabbatsbergs Sjukhus.
C T C, A.-B. Nybrokajen 7.
Dahl, Gunnar, Tandläkare, Karlbergsvägen 10.
Danielsson, J. & C:o, Rehngatan 16.
Danielson, Signe, Läkare, Carl Larssons väg 15, S. Ängby.
Delvin, Karl, Borst- & Penselfabrik, Linnégatan 41.
Diema, A.-B., Döbelngatan 64.
Dominicus, Ester, Konditori, Storgatan 6.
Drougge, Adolf, Läkare, Liljeholmsvägen 2.
Edin & Ström, A.-B. Pälsvvaror, Fredsgatan 3.
Eklund, Nils, Läkare, Polhemsgatan 2.
Eliasson, Gustaf, Tandläkare, Älsten. 12, Älsten.
Eneström, Hj., Läkare, Birger Jarlsgatan 73—75.
Engdahl, Sam., Tandläkare, Ringvägen 123.
Engstrand, Gunnar, Grosshandl., Nybrokajen 5.
Erichsen, Oscar, Tandläkare, Odengatan 69.
Eriksson, H. P., Skinnvaru A.-B., Regeringsgatan 17.
Eriksson, Karin, Livsmedelsaffär, Luxgatan 1—3.
Erlandsson, Sven, Läkare, Drottninggatan 71 C.
Ervaeus, Erik, Läkare, Kyrkogårdsvägen 4, Enskede.
Eskilstunaboden, E. Cederlöf, Humlegårdsgatan 12.
Everitt, Kerstin, Läkare, Olaus Magnusväg 37, Hammarbyhöjden.
Faerden, M., A.-B., Kungstengsgatan 10.
Fliesberg, Ingeniörsfirman, A.-B., Nybrogatan 3.
Folke & C:o, A.-B., Nybrogatan 3.
Frenckner, Paul, Läkare, Odengatan 71.
Frumerie, Karl, Läkare, Sturegatan 12.
Gadelius & C:o, A.-B., Eriksbergsgatan 1 A.
Gardinmagasinet, A.-B., Sveavägen 25—27.
Gejrot, Nils, Tandläkare, Stadsgården 6.
Goldman, Annie, Tandläkare, Nathorstvägen 26, Hammarbyhöjden.
Gran, Ragnar, Läkare, Grevturegatan 18.
Grape, Greta, Tandläkare, S:t Eriksgatan 70.
Gravensteinerfabriken, Grevgatan 14.
Grohman & Eichelberg, A.-B., Klichéanstalt, Mäst. Samuelsgatan 67.
Grundstedt, F., Firma, Hantverkaregatan 61.
Grönblad, Ester, Läkare, Götgatan 7.
Gustafson, A. C., A.-B., Kungsgatan 16—18.
Hector & C:o, A.-B., Centralpalatset.
Hedberg & Holmgren, A.-B., Kungsgatan 56.
Hellström, S. G., Läkare, Charlottenburg, Råsunda.
Holmgren, Gustav, Skorstensfejaremäst. Karlbergsvägen 22.
Hushållsskolan Margareta, Norrmalmstorg 1.
Håkansson, Einar, Läkare, Högbergsgatan 40.
Högelin & Seippel, Trävaru A.-B., Nya Henriksdal.
Ifver, Åke, Pälsvvaruaffär, Torsgatan 41.
Jacobsson & C:o, Papperssäckar, Svartmangatan 16.
Jansson, Otto & C:o, Scheelegatan 5.
Janzon, Helge, Tandläkare, Götgatan 93.
Johannesson, E., Skorstensfejaremäst., Mälartorget 17.
Johannesson, John, Tandläkare, Fridhemsplan 23.
Johansson, Edv., Stämpelfabrik, Drottninggatan 38.
Johansson, Greta, Tandläkare, Odengatan 104.
Johansson, M., Pälsvvaruaffär, Långholmsgatan 12.
Jäderholm, K. Bruno, Läkare, Hermelinsstigen 11, Äppelviken.
Kaféet, Barnhusgatan 6.
Kahn, F. J., A.-B., Slussplan 1—3.
Kjellberg, Gerda, Läkare, N. Bantorget 22.
Kjellberg-Cleve, Siri, Läkare, Götgatan 90.
Kungsholms Bilelektriska Service, Fridhemsplan 38.
Kåge, Gösta, Läkare, Drottninggatan 108.

(Forts. å sid. 6)

MADONNA

Ej skrämdes jag stort av herdarna
men gråa konungar tre
de kramte mitt hjärta till ångest
för guld och för aloe

Så vänliga var deras ögon,
av hån fanns inte ett grand,
dock grep jag i stallets dunkel
min makes valkiga hand.

En dröm som jag haft kom för mej,
en syn, en förvirrande stor,
att jag skalv som i häftig feber
jag var en så bräcklig mor.

Jag ville att inga gåvor
alls låge vid barnets bädd
mer än jag själv kunde skänka
Min lycka gjorde mej rädd

Min lycka gjorde mej smärta,
min glädje skänkte mej gråt.
Djupt gömde jag allt i mitt hjärta
och mindes det efteråt.

Ellen Fjellin

ERNST
QVIST
BLAD

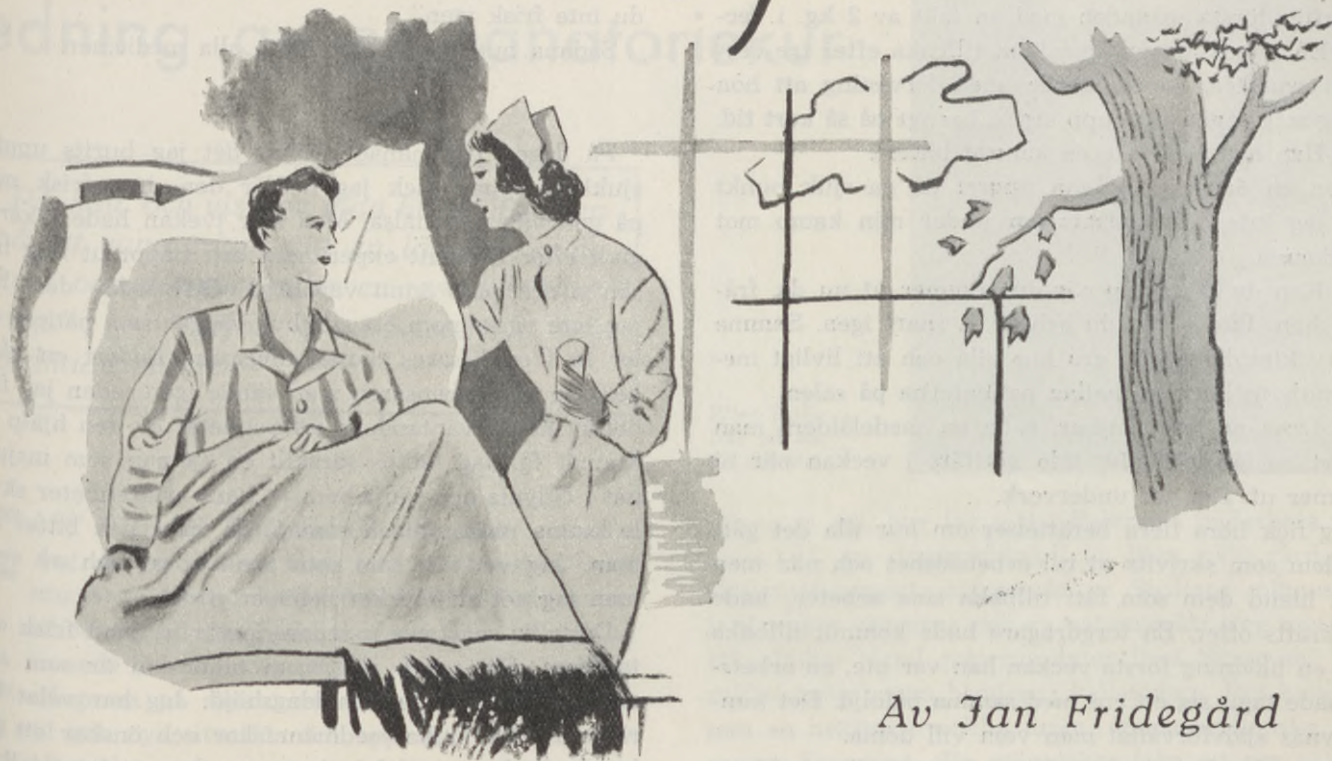
God Jul och Gott Nytt År

tillönskas av

- Lamm, Carl, Maskinaffären, A.-B., Kungsgatan 29.
La Robe, Pälsvaruaffär, Skeppargatan 41.
Laser, S., Pälsvaruafirma, Jakobsbergsgatan 6.
Lennstrands Billackering, Frejgatan 3.
Lind, Tore, Läkare, Hornsgatan 1.
Lindeberg, Sten, Läkare, Sturegatan 10.
Lindeen, S., Pälsvaruafirma, Drottninggatan 12.
Lindegaard, B., Tandläkare, Humlegårdsgatan 22.
Lindners Pelsvaruindustri, A.-B., Birger Jarlsgatan 18.
Lindqvist, Lars & C:o, A.-B., Drottninggatan 73 A.
Ljungberg, Karl, Ingeniörsbyrå, Kungstensgatan 53.
Ljunggrens Bar, Regeringsgatan 16.
Lundberg, V. L., Läkare, Hantverkargatan 21.
Lundborg, Rud. A., Pälsvaruaffär, Sibyllegatan 33.
Lundin & Törnberg, Pälsvaruaff. Mäster Samuelsg. 12.
Lundqvist, Axel, A.-B., Drottninggatan 28.
Lundqvist, G. F., Skorstensfejaremäst., Stråket 3, Råsunda.
Lundqvist, Gösta, Skorstensfejaremäst., Orvar Odds väg 2.
Lundström, Anders, Tandläkare, Stureplan 19.
Lundström, Bröderna, Drottninggatan 102.
Lövträbolaget, Norrtullsgatan 20.
- Magnét, Alvar, Tandläkare, Sveavägen 35—37.
Maison, Pierre, Grevgatan 39.
Mekaniska Verkstaden Record, Norrbackaviadukten.
Motor A.-B., Ingeniörsfirman, Pipersgatan 4.
Münnich, G., Läkare, S:t Eriksgat. 64.
Mårtensson, G., Tandläkare, S:t Eriksplan 6 A.
Möllerström, J., Med. D:r, Östermalmstorg 5.
Mörk, Nils, Pälsvaruaffär, Folkungagatan 49.
- Nasiell, R., Läkare, S:t Eriksplan 17.
Nasiell, V., Läkare, Stureplan 4.
Neander, G., Med. D:r, Linnégatan 96.
Nilsson, Ada, Läkare, Triewaldsgränd 2.
Nilsson, Edv., Tandläkare, Stureplan 2.
Nilsson, N., Partiaffär, Rörstrandsgatan 38.
Nilsson, O., Disponent, N. Brädgården, Tomtebog. 2.
Nockeby-Tvätten, Nockeby Torg.
Nordenfors, Bo, Läkare, Sveavägen 61.
Nordstrand, H., Pälsvaruaffär, Storgatan 11.
Nordström, C. & C:o, Fridhemsgatan 46.
Nordwall, Ulf, Läkare, Birger Jarlsgatan 25.
Nyman, A., Pälsvaruaffär, Folkungagatan 106—108.
- Odenrantz, G., Läkare, Bragevägen 9—11.
Olsson, H., Pälsvaruaffär, Kungsgatan 58.
Olsson, H., Pälsvaruaffär, Nybrogatan 50.
Olsson, O. A., Pälsvaruaffär, Norrlandsgatan 13.
Olsson, P. G., Läkare, Sjövägen 18, Råsunda.
Olsson, Wiggo, Cementgjuteri, Götgatan 124—126.
Orell, S., Läkare, S:t Görans Sjukhus.
Otillys Konditori, Wargentinsgatan 7.
Otterby, Sigrid, Pälsvaruaffär, S:t Eriksgatan 76.
Palmqvist, A., A.-B. Pälsvaror, Odengatan 100.
- Percy Luck & C:o, A.-B., Hjärnegatan 3.
Perfekt. Herr & Damkläder, Drottninggatan 40.
Perman, E., Docent, Birger Jarlsgatan 42.
Persson, S. P., A.-B., Västerlånggatan 38.
Pettersson, Hans, Läkare, Ringvägen 112.
Pettersson, Hugo, Eftr., Munkbrogatan 4.
Pettersson, P. F., Byggmästare, Roslagsgatan 9.
Pettersson, Sigfrid, A.-B., N. Stationsgatan 25.
Pontån, Bröderna, A.-B., G:la Brogatan 29.
Päls- & Viltskinns A.-B., G:la Brogatan 19.
- Ramer, Torsten, Läkare, Östermalmstorg 11.
Regent, Modehuset, Regeringsgatan 37.
Restaurant Klosterbräu, Vasagatan 50.
Restaurant Riche, Birger Jarlsgatan 4.
Restaurant Tegnér, Tegnérsgatan 1.
Ringberg, E., Tandläkare, S:t Eriksgatan 84.
Rosander, Nils, Läkare, Artillerigatan 58.
Rosenbaum, Sven och Britta, Stureplan 19.
Rosenberg, G., Tandläkare, Regeringsgatan 9.
Rossander, Gunhild, Läkare, Hornsgatan 64 A.
- Sahlin, Ebba, Tandläkare, Essingebrogatan 1.
Salén, Sven, Läkare, Odengatan 91.
Sandahls Pälsvaruaffär, Humlegårdsgatan 19.
Sandegren, Bertha, Läkare, Folkungagatan 122.
San Remo, Blomsterhandel, Sturegatan 10.
Schaub & C:o, Bolidensvägen 14—16.
Schaumann, Jörgen, Läkare, Kungsgatan 19.
Schneider, J., A.-B., Västmannagatan 1.
Schongin & Engström, Hornsgatan 17.
Schubert & Son, A.-B., Grevturegatan 29.
Sellberg, A. Z., A.-B., Åkeri, Ynglingagatan 4.
Silfversköld, Nils, Docent, Karlavägen 5.
Simons Livsmedel, Gustafsvägen 1, Vasalund.
Sjögren, Axel, Tekn. Fabrik, Norrlandsgatan 16.
Sjögren, Julius, A.-B., Södermalmstorg 4.
Smedmark, Åke, Läkare, Sveavägen 60.
Spångberg, Gunnar, Hovblomsterhandel, Birger Jarlsgatan 12.
- Stockholms Kexfabrik, A.-B., Äsögatan 140.
Stockholms Pantförsäljning, Mälartorget 15.
Stockholms Skofabrik, Brännkyrkagatan 167.
Strömberg & C:o, A.-B., Regeringsgatan 66.
Sundberg, Stig, Tandläkare, Dalagatan 42.
Sveaexport, A.-B., V. Trädgårdsgatan 17.
Svedin, Sven, Tandläkare, Sturegatan 10.
Svenska Bostadskreditkassan, Malmstorgsgatan 3.
Svensson, G., Skorstensfejaremäst., Sibyllegatan 53.
Söderman, Rud., A.-B., Birger Jarlsgatan 44.
Thulin, Ingrid, Tandläkare, Scheelegatan 8.
Toléus, Edv., Skorstensfejaremäst., Pontonjärgatan 45.
Trafikbolaget Stockholm—Björknäs.
Troell, A., Professor, Sturegatan 16.
Trädgårdhs Åkeri, Atlasgatan 1.
Törnqvist, C. E., El. Svarveri & Reparationsverkstad A.-B., Sibyllegatan 19.

(Forts. å sid. 18)

Tio år Efteråt

Av Jan Fridegård

DE FÖRSTA TIMMARNÄ på sjuksalen kände jag mig upprorisk mot ödet som ständigt var mig i hämlarna och gav mig det ena dräpshaget efter det andra. Min säng stod närmast fönstret och utanför var det blossande sommar. Om sjukdomen åtminstone inväntat hösten och låtit mig få sommaren. Hur väl skulle jag inte ha tagit reda på den!

Det var inte förenat med någon möda att hålla sig allvarsam efter vad jag nyss fått höra om mitt bröst. I bästa fall låg många och långa sjukhusmånader framför mig men troligen skulle jag aldrig mer bli frisk och stark som förr.

Flera år tidigare hade jag hört en läkare säga om en patient att han hade sitt humör och sin vilja att tacka för att han gick igenom ett par svåra operationer. Nu var det min tur att visa om det fanns några inre krafter i mig som jag kunde uppkalla till hjälp mot sjukdomen som hotade mitt liv med ödeläggelse.

Utanför fönstret susade en lönn i solen och jag tog ett av bladen till fäste för ögonen medan jag samlade min vilja. Jag bestämde mig för att varje andetag jag tog, bar läkedom in i mitt bröst och jag kände efter en stund hur det försökte höja sig något vid tanken. Efter några timmar började en känsla födas i mig som sade att jag skulle utgå som segrare i denna kamp mot sjukdomen. Som en bekräftelse hörde jag översköterskan säga till en mager ung man som inte orkade äta sin gröt:

— Ni måste hjälpa oss att göra er frisk.

Några dagar senare sade läkaren vid rondens:

— Vi ska ta och tappa vattnet ur Fridegård's vänstra lundsäck nu en dag när febern gått ned så bra.

Men när han fick plåtarna efter röntgen strax efter, tittade han förvånad på dem och sade:

— Här finns ju inget vatten kvar att tappa. Och den där historien under högra nyckelbenet ser faktiskt bättre ut. Det går fint det här.

Jag visste inom mig att det inte enbart var spritomslagen som tagit bort vattnet ur lundsäcken.

Hade jag tvivlat något på den mänskliga andens makt över den fysiska kroppen gjorde jag det inte längre. Jag försökte tala om min erfarenhet för kamraterna i salen men de ville inte ta mig på allvar. De misstänkte snarare att jag var lite vriden.

— Det var en fransman som skrev en bok om sånt där, påminde sig en. Folk skrattade åt det och Rolf skrev en schlager om det.

Och jag tänkte för mig själv på, att folk i alla tider flabbat åt och hånat allt som inte fått vardaglighetens och banalitetens sanktion. Min snabba förbättring trodde de berodde på något slags tur. De kunde inte tro på en sak som inte syntes, som inte kostade pengar eller kunde tas in med sked.

Meningen var att jag, i likhet med alla andra på sjukhusets tbepaviljong, endast skulle ligga där och vänta till dess det blev plats på sanatoriet. Uppmunt-rad av framgången beslöt jag att sanatorievistelsen

inte skulle bli nödvändig för min del. Fick jag stanna där jag var en tid, så skulle jag gå direkt ut till hälsans värld igen. Jag sade det till läkaren och han log och lät mig ligga kvar.

Kroppsvikten som gått ned med 15 kg. började åter öka efter första månaden med en takt av 2 kg. i veckan. En nattsköterska som kom tillbaka efter tre veckors semester, konstaterade med förvåning att hon aldrig sett någon räta upp sig så hastigt på så kort tid.

— Han har tur, sade en kamrat bittert.

Men en dag satte någon fingret på en sjuk punkt som jag inte själv låtsats om under min kamp mot sjukdomen.

— Kan du klara dig när du kommer ut nu då, frågade han. Inte orkar du arbeta så snart igen. Samma oro tycktes ligga och gro hos alla och ett livligt meningsutbyte började mellan patienterna på salen.

— Oroa er inte, pojkar, sade en medelålders man bittert, ni får ett halvt kilo köttfärs i veckan när ni kommer ut. Det gör underverk.

Jag fick höra flera berättelser om hur illa det gått för dem som skrivits ut till arbetslöshet och nöd men även bland dem som fått tillbaka sina arbeten, hade det kräfts offer. En torgdragare hade kommit tillbaka med en blödning första veckan han var ute, en arbetslös hade tagit sig ett rus med samma påföljd. Det kunde synas självförvållat men vem vill döma.

Ingen på salen visste vad som var att göra i sådana fall, om det fanns någonstans att gå och få hjälp till dess man blev helt återställd.

— Ni får väl se en gång, sade den medelålders mannen som tydligen hade bittra erfarenheter.

*

Kamraterna på salen reste ständigt vidare till sanatoriet, många och vittskiftande var de öden jag, som låg kvar, fick blicka in i. Men en sak var gemensam för alla — oron för framtiden. På sanatoriet var tiden begränsad, knappast någon kom ut fullt frisk och i stånd att försörja sig själv.

Min egen oro besegrade jag så småningom genom att ta en sak i sänder. Bli först frisk, sade jag mig själv, så klarar du nog de andra svårigheterna också. I varje fall bättre än om du är sjuk. Låt inte oron motverka tillfrisknandet.

Detta gick naturligtvis inte med en gång utan med många återfall och perioder av misströstan. Men allt flera tecken på återvändande hälsa inställde sig på grund av den förhärskande stämningen i min andé — den att inte gå med på att det var någon fara med mig. Jag höll alltid som en fackla framför mig den tanken att endast den sjuke själv kan bota sig, låt vara med läkarens konst som stöd och hjälp.

Jämsides med krafterna växte alltmer den känslan att även allt annat skulle ordna sig för mig den dag jag skulle kunna gå nedför trapporna och ut i solen. Och en dag fick jag ett brev från min gamle far som jag inte velat underrätta om min sjukdom. Man vet vilken klang lungrot ännu har på landet. Han bodde

i en stuga bort i Uppland men hade på något sätt fått reda på hur det stod till med mig.

"Så snart du kan så kom hem, skrev han. Nog räcker det till en bit åt dej också och bra luft är det här i skogen som du vet. Gå inte kvar i stan för där blir du inte frisk igen".

Sådana budskap är bättre än alla mediciner.

*

På dagen tre månader efter det jag burits uppför sjukhustrappan gick jag nedför den, inte frisk men på god väg mot hälsa. Med stor tvekan hade läkaren givit efter för mitt experiment och släppt ut mig fast sänka och puls ännu var höga. Och sedan dess har jag inte varit inom ett sjukhus vägg som patient eller in i en läkares mottagningsrum. Endast en gång besökte jag dispensären men vände igen sedan jag fått del av några väntandens erfarenheter av den hjälp de kunnat få. Jag minns särskilt en sjöman som insjuknat i Gdynia och sänts hem — hans erfarenheter skulle kunna räcka till en roman, en mörk och bitter roman. Jag vet inte vad som skall göras och av vem, men jag vet att mycket behöver göras.

Detta är snart tio år sedan, jag är alltjämt frisk och tacksam för varje dag, som blott den är som sett sitt liv hotat på dess middagshöjd. Jag har velat berätta det för sjuka medmänniskor och önskar att jag kunde få dem att dela min tro — den att intet fall är hopplöst och att det finns krafter inom en människa som inte kan förklaras, endast erfaras. Men ingenting fås för intet, det gäller att inte förtröttnas, att hålla bilden av hälsa och lycka framför sig natt och dag.

Jan Fridegird

Några synpunkter med anledning av en sanatoriekur

Ellen Rydelius på väg till doktorn.

"På sätt och vis kan man likna vistelsen på ett sanatorium vid en långkryssning med oceanångare eller en resa till Amerika." — Varför ej arbetsterapi och ordnade studier?

FAST SJU ÅR HAR GÅTT sedan den sommar-dag, då jag satt på tåget ned till Hessleby med smygande feber i kroppen och ännu bedövd av schocken, att jag hade tbc, står alla intryck så levande för mig som om det skett i går. De fyra första dagarna på sanatoriet, då jag långsamt vande mig vid min nya situation och uppnådde den resignation inför ödet, som en sanatoriepatient måste ha för att livet skall bli drägligt — de fyra dagarna var de längsta i hela mitt liv. Jag minns mycket väl kring vilka problem min tanke kretsade de där dagarna, precis som en cirkushäst springer runt, runt på arenan. . .

— Var har jag fått denna eländiga Bacill? tänkte jag. Jag, som haft en berghälsa hela mitt liv, som kunat arbeta intensivt hela dagarna och — om det gällt — roa mig halva natten! Jag hade flera platser att välja på, ty en studieresa för en bok hade fört mig genom Frankrike ned till Siciliens sydspets. Och det var just då jag skulle utforska Palermos normanniska kyrkor, där de färgglödande mosaikerna på guldgrund är som en illustrerad jättebibel vilken även en analfabet kan förstå, som det besynnerliga tillståndet började. Jag

Handsksömnad på Hässleby.

minns så väl, hur jag satt i Palermos underbara museum på en marmorbänk i en liten solig gård, där skulpturfragment, uppgrävda ur Siciliens minnesrika jord täckte väggarna och en vattenstråle steg mot den blå himlen bland papyrusväxter från Syracuse, "perukblommor", som bönderna kallar dem. Det hela var som en hektisk överklig dröm, denna sicilianska resa genom Taormina, där människor från ett par världsdelar brukade komma på vintern för att lapa sol, Syracuse, den heliga Lucias födelsestad, Girgenti, där antika tempel bland silvergänsande olivträd ännu vittnar om den grekiska kultur, som blomnade här flera hundra år före Kristus och slutligen Palermo, som italienarna gett epitetet "det lyckliga". Men lyckligtvis var hästdroskor billiga på denna sköna ö, och jag utförde mitt program "planmässigt", som det brukar heta i krigsrapporterna numera. Den dramatiska prologen till sanatorievistelsen kan koncist återges så här: 40 graders feber på ett Palermahotell, 24 timmars järnvägsresa till Rom, några veckor hos de snälla tyska diakonissorna, vars pipade huvor liknade vitt tårt-papper, konvalescens på Roms bästa pensionat, resa hem och en veckas journalistik, läkarbesök.

— Jag fick en fin infektion på Sicilien, sade jag nonchalant till min doktor. Läkaren i Palermo kallade den *erythema nodosum*.

— Det var inte så märkvärdigt fint, blev hans dräpande svar. Den har vi i Stockholm också, fast här heter den knölros.

Och där låg jag nu och såg ut över granskogens kant, bakom vilken den skickliga regissören Naturen varje kväll ordnade effektfulla belysningar, än i milda pastellnyanser, än med vilda färger på upptornade molnmassor. "Människan är ett djur, som kan vänja sig vid allt", säger Dostojevskij på ett ställe i "Döda huset", där han skildrar sina erfarenheter som straff-fånge. Och förr eller senare, beroende på patientens större eller mindre anpassningsförmåga, har sjukhus-

(Forts. å sid. 17)

Sanatoriebrev i Barnens Brevlåda

Farbror Sven med de yngsta vid mikrofonen . . .

"**B**ARNENS BREVLÅDA", sedan många år — ja, sedan Radiotjänsts första verksamhetsår — en stående programpunkt, numera förlagd till torsdagarna, brukar alltid börja med att brev från sjuka barn behandlas. Jag läser upp avsnitt ur deras epistlar eller vänder mig direkt till avsändarna och muntrar upp dem efter bästa förmåga, på så sätt hjälpende "farbror doktorn" en smula.

Ätminstone inbillar jag mig, att jag hjälper honom, och att han som jag anser att ett gott humör är en förträfflig medicin, som väl samverkar med den ur flaskor och burkar serverade.

Men huvudanledningen till att jag ägnar särskild uppmärksamhet åt de sjuka småttingarna är dock den, att jag vill vända andra lyssnares uppmärksamhet till dem. Jag vill påminna de yngre om att deras sjuka kamrater skulle sätta stort värde på att alltjämt känna sig tillhöra vänkretsen, och detta går för sig om besöken kommer någorlunda tätt, eller breven, ifall möjligheter till besök saknas. Böcker och leksaker borde de friska barnen också kunna ge eller låna ut, det finns många metoder att visa god vilja även för folk av smått format.

Och de äldre vill jag erinra om barnavdelningarnas, barnsjukhusens och barnsanatoriernas existens överhuvud taget. Jag vet ju, att många vuxna lyssnar på de enkla och flärdfria barnbrevlådorna och tycker att de gott kan betala för underhålningen på ett eller annat vis, om de nu finner nöje i den. Inte betala till mig

förstås, som bara är förmedlaren, utan till dem, som motiverar hela programpunkten — till barnen, enkannerligen till de av ett oblikt öde drabbade. Gång på gång antyder jag eller säger rakt på sak, att överallt där sjuka barn är samlade, där finns det några, för vilka en liten present eller ett besök skulle vara en nästan lika underbar upplevelse som om himlen öppnade sig.

"Jag trodde att jag var i himlen", skrev just en liten föräldralös pojke på ett östgötasjukhus, sedan en beslöjad vädjan till hans förmån gjort åsyftad verkan en torsdagskväll. Mer än så för resten: pojken fick så många gåvor, brev och kort att han hade kunnat dela med sig åt femtio olyckskamrater och ändå vara väl tillgodosedd själv. Det blev faktiskt för mycket av det goda,

fast fallet hörde till de mera behjärtansvärda.

Så nog finns det tillräckligt med snälla och välmenande människor, villiga att offra både tankar och tid och pengar, bara man kan ange ett bestämt mål för de välmentade initiativen. Jag brukar som sagt gärna re-

— — — och en intresserad åhörare.

Helmer Grundström

Ung radioprimadonna.

kommendera närmaste barnsjukhus eller barnavdelningen på närmaste sjukhus i benägen åtanke — isolerade fall lämpar sig av flera skäl blott undantagsvis — och det förefaller som om min sådd flerstädes fallit i god jord.

Den fördelen har jag också, att jag kan propagera med det goda samvete, som egna erfarenheter skänker. Jag har under mina resor kors och tvärs i Sverige besökt ett stort antal små sjuklingar och övertygat mig om att många av dem aldrig röner någon omtänksamhet annat än av de snälla doktorerna och sköterskorna, vilka dock naturligen inte helt kan fylla fars och mors plats. Härvidlag behövs bistånd utifrån, ett bistånd som säkerligen skulle hälsas med lika stor glädje av patienternas vårdare som av patienterna själva. Vilken sjuksyster som helst kan intyga, att det minsta lilla paket, ja t. o. m. ett vykort med ett par rader på, sätter den lille mottagaren i ett tillstånd av salig förtjusning. Det kan inte undgås att dagarna "på salen" blir enahanda, lite omväxling, lite spänning, en liten överraskning kan göra underverk.

Från sanatorierna skrivs det flitigt. Ofta nog har flera flickor eller pojkar slagit sig ihop om samma brev. I regel är det gladlynta och uppslupna små rapporter, nästan alltid präntade med blyerts förstås. Jag har plockat ihop en veckas sanatoriebrevsörd och ber att få citera ur några av dess vid pass tjugo nummer — ett normalt genomsnittantal för höstmånaderna, i januari-februari-mars växer författarlusten.

Alltså:

"Vi heter Inga Britt och Majlis, vi är tolv år och är på barnsanatoriet i Glösbo. Här har vi alla så roligt

och trivs bra. I sommar har vi haft utflykt sex gånger till Florsjön och badat. Då har vi alla haft roligt. Syster Maja och alla tanterna äro så snälla mot oss. Vi får gå ute och titta på kor och åka häst med bönder. Vill farbror Sven hälsa till alla barn i vårt land och särskilt till dem, som ligger på sjukhus".

Med dessa flickor är det tydligen rätt väl beställt för dem kommer sanatorietiden att bli som ett trevligt äventyr. Nioåringen Ulla Britt på Orupssanatoriet har kanske inte haft samma tur. När hon berättar om sina glädjämnen, så blir det i varje fall endast tal om ett porträtt av lillasyster, samt detta:

"Jag har fått en blomma som jag har fått av min mor och den är så vacker".

Trettonåringen Alva, också på Orupsanatoriet, är pratsammare:

"Vi leker att vi är doktrar och systrar vi har syster-mössor av papper. Vi har även bildat en syklubb vi sticker halsduk, dammtrasor och syr en duk och virkar grytlappar. Vi har dockor och hundar och björnar som vi har så roligt med".

Jag ser, att jag hittills presenterat uteslutande flickor. Men pojkbrev förekommer lika ymnigt — vilket inte gäller om brev från friska barn, som till två tredjedelar är flickbrev — och här är vad en pojke på Rävlandasanatoriet har på hjärtat. Verner heter han och talar å egna och åtta kamraters vägnar:

"Vi har plockat 5 liter lingon var till våra mammor. Nu till söndag kommer våra mammor och pappor på

Nu är det jul igen — i studion.

besök, det är besök en gång i månaden. Det är så roligt, när dom kommer och hälsar på. När vi var hemma hörde vi alltid på Barnens brevlåda men nu kan vi inte höra för vi har ingen radio. Det blir så trist nu när de långa vinterkvällarna komma. Och därför undrar vi om inte Farbror Sven kunde fråga alla snälla farbröder och snälla tanter i Sverige genom mikrofonen, om dom har en gammal radio att skänka oss, så skulle vi vara dom evigt tacksamma”.

Sju av de äldre flickorna på Rävlanda, femtonåringar, är inne på samma tema:

”Tiden här är väldigt lång och trist, och då vi är tvungna vara här en längre tid skulle vi se mycket gladare på framtiden om vi hade en radio. — — Vi vet inte hur glada vi skulle bli om vi fick en radio så att vi kunde höra på Barnens brevlåda och mycket annat roligt”.

De båda Rävlanda-breven lästes upp efter varann och några dagar senare anlände 15 kr. från en lyssnare i Hälsingborg, f. v. b. till Rävlanda. Beloppet var avsett som ”en liten början till radiomottagare för barnsjukhuset i Rävlanda m. fl.”

M. fl.!

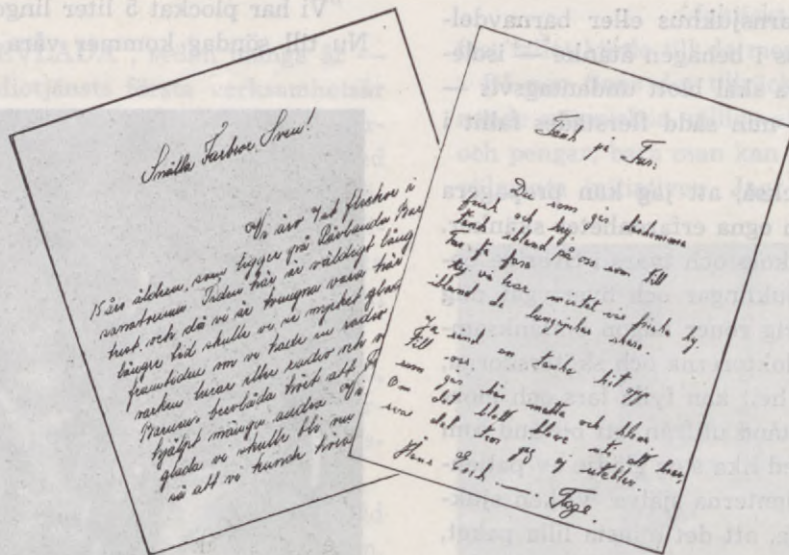
Den godhjärtade givaren avsåg alltså att bidra med

grundplåten till en insamling i större skala, och jag låter hans tanke gå vidare till den organisation eller institution, som eventuellt kan förverkliga den. Och blir den verklighet, så hoppas jag att reklamen lägges allsidigt, siktande inte bara på folks plånböcker utan på deras hjärtan i samma mån. Det är inte enbart pengar som behövs, barnglädje kan ju ändå inte köpas för kronor och ören. De som har det knappt ekonomiskt bör få klart för sig, att de har möjlighet att gagna det vackra syftet även om deras ekonomiska resurser är för ringa för att tillåta dem att medverka med en penninggåva.

Två pojkar på Furs sanatorium, Hans Erik och Tage, tackar i förväg i två troskyldiga verser:

”Du som går därhemma frisk och kry,
tänk ibland på oss som till Fur få fara,
ty vi har mistat vår friska hy
ibland de lungsjukas skara.

Ja, sänd en tanke hit opp till oss,
som går här matta och klena!
Om det blott bleve uti ett brev,
svar det tror jag ej uteblev!”

Helmer Grundström:

Aktuella NORRLANDSPROBLEM:

Lungtuberkulosen förr och nu och den norrländska skogsbygdens näringsproblem under kristid

En lekman och norrlands-kännarens syn på saken

DÅ JAG I ÅR TÄNKER TILLBAKA på min barndom i den ödsliga skogsbygden högt upp i norr erinrar jag mig två saker som fyllde mitt och andras liv med fruktan och bävan.

Det ena var vilddjursskräcken. Rädslan för varg och björn satt i; det behövdes inte mer än en vallpojkes kökning för att vi skulle hoppa till av skräck. Detta skräckmoment hade dock sin speciella tjusning. Skogarna blev därigenom mystiska och farofyllda, det var ett stort äventyr att tränga in i dem.

Det andra momentet var kusligare, mörkare, fullare av fasa och hjälplöshet. Överallt härjade lungtuberkulosen. Den var inte någon våldsam epidemi av det slaget som kräver ett tjog människor under ett år i en by. Men det var en smygande, lömsk fiende som dök upp då man minst väntade det. Unga flickor med rosor på kinderna fick farsoten i bröstet och dog mycket snart. Livsglada ynglingar lades på bår. Det var oförklarligt, hemskt; det värsta var att det inte tycktes finnas någon bot för den. Kom sjukdomen in i en släkt, bet den sig fast på en gård — ja, då var släkten och gårdens invånare prisgivna. Då var provinsialläkarna inte vad de är nu. Jag tror inte organisationen var så perfekt. Många läkare drog sig för att bosätta sig i de glest befolkade skogsbygderna. Dessutom var kommunikationerna inte alls så bra då. Och så saknades något som finns nu, nämligen dispensärverksamheten. Fattigvården var också på många håll undermålig. Ofta var det så att de fattiga hänvisades till att dö eller tillfriskna i sin egen misär. Det var knappt någon som tog notis om dem. Med lungtuberkulosen var det också många faktorer förknippade, som bidrog att skapa ett skrämselflykt och en skräckpsykos omkring sjukdomen. Den ansågs för det första obotlig. Att resa till ett sanatorium ansågs vara detsamma som att begå självmord. Just därför gick de angripna hem-

Två små norrbottningar. (Förf. foto.)

ma på sina gårdar, spottade, hostade och grävde i anhörigas grejor och ägodelar utan att minsta smittoförebyggande förekom. Det hände ofta att den sjuke delade säng med friska syskon. Följden blev att även syskonen angreps efter en tid. Att isolera den sjuke kom aldrig ifråga. Dels var det för trångbott, familjen bodde ofta i köket, och dels betraktades nersmittningen som oundviklig. Sjukdomens karaktär och ytt-ringar var med andra ord okända. Följaktligen fick den därför breda ut sig efter behag. De gårdar, där lungtuberkulosen bodde undveks kanske av andra. Men en viss friktion var nödvändig.

Det har sedan dess kommit många utredningar om tbc-sjukdomarnas karaktär och utbredning. En mycket stark teori påstår som bekant att det var nödvändigt för sjukdomarna att gå som en brand över landet. Först då de härjat ordentligt i ett landskap eller distrikt blev det bättre. Distriktet blev på något sätt immunt och lungtuberkulosen fick efteråt endast en begränsad spridning. Det kan anföras statistik då den härjade som värst i stockholmstrakten, då den var mest spridd i Dalarna etc. Det förefaller som den vandrat söderifrån och norrut. Alltså blev de allra nordligaste distrikten senast angripna. Just därför har man kunnat tala om de fruktansvärda härjningarna i Norrland därför att exemplen därifrån är färskast. Jag vet inte om jag riktigt återgett teorin. Ett faktum är att under min barndom stod lungtuberkulosen i sin blomning i

de nordliga distrikt där jag fanns. Därigenom blev mina barnår delvis grumlade av fruktan för denna sjukdom som kom smygande utan att varsko i förväg. Jag såg jämnåriga och lekkamrater angripas. De flesta dog och jag fick tillfälle att vara med på deras gravöl och äta saffranskringlor. Själv gick jag i en ständig fruktan att bli angripen. Senare har jag vid två olika tillfällen fått ligga ett par vintrar för blodkärlsbristningar omkring vänstra lungan. Men jag har klarat mig från tbc. Det beror på en tillfällighet. Ty jag växte upp under samma ohygieniska förhållanden som mina kamrater. Jag erhöll samma ensidiga diet, fick samma sparsamma luftombyte, var med andra ord predestinerad för sjukdomen. Av den anledningen har jag kommit att syssla med problemet. Jag har försökt räkna ut vissa orsaker som är förknippade med sjukdomen. Då ett par av dessa orsaker kan spåras i diet, sol, luft och bostadsförhållanden ligger det nära till hands att anknyta till den rådande kristiden. De reflexioner jag här kommer att göra kan därför möjligen föranleda en sund diskussion eller ett eller annat vetenskapligt tillrättaliggande. För att få antagbara perspektiv på dessa reflexioner är därför nödvändigt att anknyta till tidigare år.

Bostadsförhållandena annorlunda nu än förr: frisk luft fruktas ej längre!

Då jag växte upp behandlades en lungsjuk så att en viss isolering i form av påbyltandet av kläder företogs. Den sjuke skulle ha flera undertröjor, ha tjocka ullfällor och ligga i ett rum som aldrig vädrades. Frisk luft ansågs farligast för en lungsjuk. Det rum där han låg blev därför unket och inpyrt. Luften blev skämd. Öppnades dörren stängdes den fort. En nypa frisk luft betydde döden. Troddes det.

Därför väckte det en formlig sensation då en något äldre man som angripits av tbc i sin kamp mot sjukdomen tillgrip en motsatt metod. Han var ner till läkare, specialister, och dessa fann båda lungorna angripna. Något hopp kunde de inte ge. Mannen ville dock inte dö. Han for hem, byggde en balkong, en speciell utbyggnad, och flyttade ut sängen. Och där låg han mitt i vintern. Han hade visserligen tjocka fällor, men alla betraktade experimentet som vansinnigt. Ett mirakel inträffade dock. Han blev frisk. Då han reste ner och åter undersökte sig upptäckte läkarna till sin häpnad att sjukdomen var på hastig retur. Efter några år var han frisk. Under sjukdomstiden drack han mycket grädde och kurerade sig på ett sätt som säkert skulle godtas av vår tids moderna läkarevetenskap.

Nu var det kanske en tillfällighet att mannen blev frisk. Det bevisades dock att frisk luft inte var farlig. Lungtuberkuloshärdarna fortsatte dock att pyra och det var först en senare tids strömningar som sopade bort dem.

Den nya tiden kom mycket hastigt. Den yttrade sig i förbättrade kommunikationer, länssanatorier, bättre organiserad provinsialläkarejänst, moderna och prak-

tiska lappmarkssjukstugor, effektivare socialvård och rymligare bostadsförhållanden. De unga började resa krav på att få egna rum. Tidigare sov, bodde, åt och vistades familjen i köket. Finkammaren var ett tillhåll för vykortsalbum, gipskattor och annan billig grannlåt. Den uppläts kanske en gång om året. Då det kom någon celeber gäst. Salen, till vilken man kom direkt från farstun, var rymligast. Den var ofta icke vinterbonad, saknade i många fall spis och var bristfälligt inredd. Vindsrum saknades.

Matfrågan var också ensidigt ordnad. De fattigaste livnärde sig vintertid med potatis, bröd, margarin, salt fisk eller i värsta fall endast potatis och saltlake. Grönsaker fanns inte. Endast höst och förvinter åts rovor kokade tillsammans med potatis och kött. Tandvård saknades fullständigt. Dåliga kläder och skor gjorde sitt till.

Annorlunda blev det sedan. Nu är bostadsfrågan i stort ordnad. De flesta har trevliga stugor, ofta med vindsrum. Ätminstone sommartid är fönstren öppna. I täpporna odlas varjehanda grönsaker. Sallad, spenat, rädisor, rödbetor, morötter, kål och ärter. Flickorna får lära sig matlagning och födoämneslära i skolan. Allt har förändrats. Inom det området har lappmarkernas befolkning börjat hinna fatt det övriga Sverige. Även inom lungsjukdomarnas område har en viss omsvängning inträtt.

Då jag i vintras åter kom upp till mina gamla bygder träffade jag två unga män som för några år sedan vistades på länssanatoriet. Båda var friska nu. En högg timmer, den andre var sjöman, han kom just hem från några månaders hårt slit. Ingen av dem hade något men av sjukdomen. De var naturligtvis försiktiga, rökte inte, levde exemplariskt; de hade prövats och lärt sig en del.

En sak lade jag dock märke till. Friskhetstillståndet var inte så bra denna vinter. Det var så många människor som var sjuka. Ofta var det förkylningar med lunginflammationer och sviter. Flera av de unga gick under observation. Deras bröst var känsligare än eljest.

Kunde det bero på den ändrade livsföringen under krisen? På minskningen av fett? På allt det andra som hör hop med ransoneringen?

Ransoneringen svårt problem för skogsarbetare och kolare: var få fläsk och margarin?

Frågorna har en viss betydelse. Man kan nog inte komma från dietens och mathushållningens inverkan på individens motståndskraft och mottaglighet, framförallt beträffande bröstsjukdomar. Erfarenheten har visat att de som växer upp i hushåll med omväxlande och bra föda i regel blir friska och sunda medan de som ända från barnåren får kämpa mot svält och umbäranden är handikappade i flera avseenden. En undersökning i de stora skogsbygderna i Övre Norrland skulle härvidlag ge utslag i bestämd riktning. En så-

dan undersökning behövs ju knappast om man ser generellt på problemet. Varje bygd har dock sina speciella problem som man får räkna med. För de norrländska obygdernas och glest befolkade trakternas invånare inställer sig alltid vissa distributionsproblem. Färsk fisk kan man exempelvis inte få i så stor utsträckning som de som bor vid kusten. Det är svårt att vintertid transportera fisken. Lyckas det kommer denna i vanliga fall endast till de större samhällena, municipen. De avlägsna skogsbygderna blir utan. För dessa människor återstår då att erhålla föda som kan ersätta fisk.

Norrländska skogsarbetare. (Foto förf.)

Nu måste jag erkänna att jag inte är någon expert på födoämneslära. Om jag måste yttra mig om olika födoämnens vitaminhalt, om kalorier etc. står jag mig slätt. Vad jag återger är endast iakttagelser i största allmänhet. De kan jävas eller tillbaka visas. De kan också godtas. Allt beror på olika rön och erfarenheter.

Om man tar en grupp som skogsarbetarna så har dessa i högre grad än de som bor hemma tillgång till frisk luft. Deras arbete tvingar dem att dagligen vara ute i det fria. Genom kollektivhushållen har de också möjlighet till lagad och väl tillredd mat. Fråga är om de har tillräckligt av alla ämnen. Under vintern 1940—41 saknades fett i form av smör och fläsk i en viss utsträckning. Skogsarbetare och kolare får visserligen extra tilldelning. Men beträffande smöret var nog denna tilldelning för knapp. Riktigt smör köptes inte så ofta. Det var huvudsakligast margarin. Och fläsket var relativt dyrt. Dessutom måste man också tänka på dem som var hemma. Under mörkaste vintern står korna ofta i sin. De kalvar i regel fram på vårkanten. Det finns många undantag; varje ägare av en ko går alltid och drömmer om att hon skall kalva på förvintern. Då blir det rikligare och framförallt färsk mjölk under den värsta tiden. Om det nu, för att ta ett exempel, finns en familj som har en ko och denna ko inte kalvar förrän i mars eller april innebär det att man under en lång tid måste köpa mjölk och smör samt ost på annat håll. Mjölken har ju inte ransonerats men smöret har det hela vintern varit knappt om. Mjölk,

smör och ost är som var och en vet mycket nödvändigt för barn. Jag skulle tro att en opartisk undersökning borde ge bevis för att dessa norrländska bygders befolkning, framförallt då barnen, fick sin hälsa nerfatt under den gångna vintern. Det rådde nog en mindre motståndskraft mot epidemier och sjukdomar. Alla slags kaffesurrogat har inte heller varit hälsosamt. Nu dricker norrlänningarna för mycket kaffe. Förr, då skogsarbetarna hade självhushåll i kojorna och endast levde på falukorv, amerikanskt fläsk, spisbröd och kaffe kunde också resultatet visa sig i förstörda magar. Även lungorna frestades hårt. Tbc och magsår var mycket vanliga sjukdomar. Man kan nästan tala om yrkessjukdomar härvidlag. Vistelse ute i det fria hjälpte inte. Spisbrödet hjälpte upp det i viss mån. Annars hade säkert andra sjukdomar visat sig. Det mjöl som användes var vitt och siktat. Risk för skörbjugg förefanns faktiskt. Då jag växte upp dog en pojke i skörbjugg. Han var bondson och det är troligt att kosten var för ensidig. Det var dock antagligen ett undantagsfall.

De som fortfarande har det svårt ur försörjnings-synpunkt är kolarna. Dessa måste ofta vara ensamma och lever följaktligen på matsäck och torrkaffning. Hur det skall ordnas under dessa ransoneringsstider är vanskligt att avgöra. För dessa uppstår nästan olösliga problem. Kaffet blir alla gånger för knappt. Även fettämnen är för snålt tilltagna. Här finns risk för allt för ensidig näring. Det kommer säkert också att visa sig i en eller annan form.

Bären en viktig vitamintillgång.

Nu kan man fråga sig: hur skall man i fortsättningen kunna undvika vissa födoämnesbrister? Att ransoneringsarna kommer att försättas framöver är säkert. Ja, man kan också ställa frågan så: hur kommer befolkningen i dessa bygder att ordna för sig?

Till denna fråga vill jag svara med några egna iakttagelser.

Under sommaren kommer det att fiskas i större utsträckning än förr. Aborre och gädda tas och saltas ner i kaggar. För de förutseende skall denna hemfisk räcka över nästa vinter. Sill och strömming från västkusten ställer sig för dyr.

Detta var fisken.

Till det kommer potatisen. Säkert har de flesta satt mer potatis än vanligt. Det är meningen att förebygga nödår och missväxt. Potatis och fisk beräknas alltså att räcka.

Så har vi bären.

Var lugna för att det kommer att plockas blåbär, lingon, hjortron och hallon. Detta under förutsättningen att det inte blir bärbrist. Slår det fel med bären är det risk för att en allvarlig situation uppstår. Den salta fisken, potatisen och brödet innehåller visserligen några av våra viktigaste ämneskalorier. Men bären innehåller något ytterst väsentligt, nämligen sol, det betyder vitaminer. Jag tror att många barn und-

Det är det uppväxande släktet det gäller. Hur skall krisen inverka på barnens hälsa?

gick sjukdomar förr genom att springa på mossar och i skogen och äta bär. De fick därigenom ett magasinerat förråd av motståndskraft som hjälpte dem över vintern. Inte minst betydelsefullt var detta för barn med klena bröst och lungor.

Då detta skrives, i början av juni 1941, vet ingen hur skördarna kommer att slå ut. Torkan är svår och det kan uppstå allvarlig missväxt. Då blir problemet ännu vanskeligare. För de norrländska skogsbygdernas del är faran möjligen mindre överhängande i detta fall. Men även där gör sig torkan förnimbar.

Hur som helst finns det allvarliga problem att lösa under år 1942.

Dispensärer och provinsialläkare ha sanerat de norrländska tuberkuloshärdarna.

Beträffande tbc-sjukdomarna har givetvis åtskilligt förändrats i obygderna. Det finns ju i varje distrikt energiska dispensärsköterskor som ser till att människorna inte lever i någon större vanvård. Enskilda fall finns där påtaglig vanvård kan konstateras. Det är dock sällsynt, fall som av vissa omständigheter inte kommit till läkarens kännedom och som dispensärsköterskan inte haft möjlighet att kontrollera. Det händer också att ungdomar går en längre tid och kän-

ner sig krassliga och dåliga. Det finns visserligen utmärkta sjukkassor och vi har också rikshjälpen. Det är dock inte alltid så lätt att besöka en läkare. Det finns byar som ligger femton mil från sjukstugan. Då måste man åka buss ner, vänta en lång stund, kanske tvingas ligga över, innan man får kontakt med läkaren. Är det så fall som måste ställas under observation händer det att de krassliga drar sig i det längsta. Det är mänskligt fast inte framsynt. Nåväl — det kan alltså på det sättet skapas tuberkuloshärdar.

På sista åren har dock en ny inställning inträtt gentemot läkaren och sjukvården. Förr anlätades i regel hoömeopater och kvacksalvare. Tron på läkarna var inte stadfast. Det fanns läkare som var mindre skickliga. Och läkare som inte gav sig tid att lära känna människorna. De stannade ofta en kort tid och reste så utan att bekymra sig så mycket för den landsända de verkat i en tid. Därigenom uppstod en misstro som luckrade upp jorden för kvacksalvarna. Dessa spekulerade ofta i bröstsjukdomarna. Att ha ont i bröstet kunde betyda vad som helst. Tbc., luftrörskatarr, lungsäcksinflammation. Det var lättast skriva ut piller mot bröståkommor. Alltid lättade de och rensade, åtminstone för tillfället. Och så gick man och trodde på underverket.

Allt detta har ändrats väsentligt. Nu vet varje människa i de väldiga distrikten att provinsialläkaren är en duglig och skicklig man. Man måste också gå till honom för att få något av sjukkassorna. På det sättet har samarbetet oavbrutet ökat. Det ger också möjlighet för läkaren att öva bättre kontroll inom sitt distrikt. Upplysningskurser och impulser utifrån bidrar också att skapa större insikt i och ökad förståelse för närings- och dietfrågorna. Vad som framförallt radikalt förändrats är hygien. Bostäderna är bättre, befolkningen badar oftare. Men dessa förbättringar kan inte helt eliminera den brist som uppstår av fettämnen och andra viktiga födoenheter. Just därför är det skäl i att uppmärksamma utvecklingen under den allra närmaste tiden. Om krisen ökar, vilket den sannolikt gör, innebär det ett mer omfattande arbete för dispensärverksamheten. Säkert torde vara att barn och ungdomar med klena bröst får vara under observation på ett vaksammare sätt än eljest. Det är ett problem av stor vikt och man får hoppas att det inte blir allt för svårslösligt.

Helmer Gunnar Tröy

Några synpunkter...

(Forts. fr. sid. 9)

rutinen gripit oss och lullar oss in i sin monotona krets-gång. Ta tempen, frukost, dagens gyllene stund halv tio, då posten kommer, den efterlängta kontakten med världen utanför Sanatets murar, rond, liggturer, måltider, en kort promenad, som inte får vara "målm-dveten", ljusets släckning klockan nio, radiolu-rarna...

Man blir som ett barn, då man går i denna Tålamo-dets skola och dagligen skall stava på TBC-klassens långa, besvärliga läxa. Varje liten omväxling i dagar-nas gråa rad får ett bjärt skimmer över sig. Vilken feststämning rådde inte den där morgonen, då Greta X firade ettårsdag på Sanatet och vi, sex sju kamrater satt uppkrupna i pajamas och morgonrockar på säng-kanter och skrivbord vid den olagliga timmen klockan sju! Greta drack kaffe ur den rosiga kopp, som är re-serverad för ettåringar, vi överräckte komiska små buketter och pratade i munnen på varandra. Men det är typiskt för sanatpatienter, att vad man börjar tala om, litteratur, kläder, film, så slutar man i alla fall med att diskutera tbc i alla tonarter, ofta i lekfullt dur. Men under de litet cyniska skämten om åttiotal-snörliv, som väl vore bra att klämma ihop lungorna med, blodpalt till lunch den dag, då sänkan tas etc., döljer sig mycken ångest för framtiden.

Jag har talat med många sanatkamrater, som haft betydligt längre och smärtsammare erfarenhet som tbc-patienter än vad jag hade, och vi enades om att det skulle betyda ofantligt mycket för dem, som vis-tas länge vid sanatorier, om det allmänt infördes ar-betsterapi. På en del håll har detta skett, men inte överallt. Sanatorieläkarna är givetvis angelägna om att patienterna inte skall överanstränga sig utan för-sjunka i den vila, som just är så viktig vid behandling av tuberkulos. Och naturligtvis skall överläkaren, som är och bör vara diktator på sitt sanat, bestämma vem som får och inte får delta i de olika kurserna i trä-slöjd, korgflätning, o. s. v.

Och jag minns hur en ung akademiker, som nu för-modligen är färdig läkare, sade till mig en dag under en maklig promenad: — Min kropp skall vara här sju månader, men inte min själ! Och han fortsatte sina studier, fast inte i *prestissimo* liksom i universitets-staden utan i fridfullt *andante*, och dessemellan knöt han en mycket vacker rya, som höll dystra tankar i schack. Han tog en paus från ryatillverkningen, då vi började med handsksömnad, som spred sig som en formlig epidemi under min sanatsommar. Denna sys-selsättning hade den fördelen, att den medförde snab-ba resultat — man kan ledigt sy en handske på en dag, om man är händig — män och kvinnor har lika stora förutsättningar att sy ett par trevliga mocka- eller svinlädershandskar, och man kan själv använda eller ge bort i present sina händers verk. Aldrig förr eller senare har jag, som inte är särskilt skicklig i hand-

arbete, sytt handskar, men år 1934 var jag en passio-nerad handsksömmerska. Och denna hobby fördrev många stunder och gav upphov till mycket sorglöst skämt. Men det finns en mängd andra former av slöjd som en skicklig och intresserad instruktör kan un-dervisa i.

Det är sant, att en sanatoriepatients dag är så väl-inrutad, den upptas i så stor utsträckning av ett väl uppgjort schema, att de fria stunderna mellan liggturer och måltider inte är överdrivet långa. Dock kunde jag själv se, hur många kamrater liksom jag själv led av den andliga undernäringen och bristen på nya in-tryck. De flesta söker glömskans opium mot bekym-ren och den gnagande ovissheten i böcker och tidskrif-ter med jolmigt romantiskt, livsfrämmande innehåll eller vandrar med sitt "klöver", — sanatorieslang, för temporär flirt, såsom envar sanatbesökare vet — på Syndens stig eller Drömmarnas allé eller vad vägarna nu kan heta på olika ställen i Sverige. På sätt och vis kan man likna vistelsen på ett sanatorium vid en lång-kryssning med oceanångare eller en resa till Amerika Allt vad som händer på en Amerikabåt — inklusive de kärleksförhållanden som där knytes — är någon-ting, som händer liksom på ett annat plan. Då man sätter foten i land, börjar det vanliga livet, och vad som hände ombord är en historia, som i motsats till en följetong inte har *forts.* (Denna regel hindrar natur-ligtvis inte något undantag: att ett "klöverpar" med tiden blir ett brudpar!) På sanatet liksom på ocean-ångaren inledes flirten för att få tiden att gå. Det kan nog inte förnekas, att en hel del patienter efter en lång vistelse på sanatorium råkar in i en slö lojhet, en andlig stagnation, som gör dem illa skickade att ta upp livskampen, då de återvända till det normala livet. Jag undrar om det inte med lite god vilja från sana-torieledningens sida kunde ordnas så att de patienter, som orkar med studier — överläkaren är här som all-tid den bestämmande parten! — kunde få regelbun-den språkundervisning i stillsam takt, så att ingen överansträngning uppkommer. Med den utmärkta språkkurs, som finns i radio, t. ex. i engelska, kunde man kombinera någon halvtimmes konversationsöv-ning, ledd av en lärarkraft, som besjålas av intresse att just arbeta bland tbc-patienter, som ibland får an-fall av missmod och håglöshet. Man skulle då få se hur en sjukling, som måst isolera sig från yttervärlden un-der något år, stiger över sanatorietröskeln och vand-rar ut i Hälsans värld, ett språk rikare. Vilket betyder många möjligheter rikare.

En människa får en ny själ för varje språk hon lär sig, har visst någon sagt. Ett faktum är att språkkun-skap är en underbar tillgång, inte bara för den prak-tiska nytta man har av den utan för de inblickar språk-kännedom ger i ett annat folks karaktär, levnadssätt och tankeliv. Att studera språk är en av de bästa hob-bies som finns. Nästan alla människor kan lära sig lä-

God Jul och Gott Nytt År

tillönskas av

Wagner, Sigfr., Tandläkare, Sveavägen 49.
Walldén, O., Skorstensfejaremäst., Hornsgatan 66 A.
Warstedt, Nils, Läkare, Grev Magnigatan 3.
Varubelåningen, Tjärhovsgatan 48.
Vasa Bilreparationsverkstad, Falugatan 5.
Werner, Hugo, Läkare, Sveavägen 52.
Wernström, Bonde, Skorstensfejaremäst., Vidargat. 4.
Westholm, Gunnar, A.-B., Oxtorgsgatan 10.
Wirströms Eftr., Konditori, St. Nygatan 13.
Wålomagasin, Kungsgatan 74.
Väring, A.-B., Kungsträdgårdsgatan 10.
Väskan, A.-B., Kungsgatan 23.
Yellow Cab, A.-B., Birger Jarlsgatan 37.
Zacharias, Josef, Läkare, Karlavägen 63.
Åström, Ernst, Kappaffär, Västerlånggatan 40.
Åström, Gottfr., Centralsaluhallen.
Åhlström, E., Skorstensfejaremäst., Luntmakaregat. 63.
Östling, Paul, Järnaff., Rörläggargv. 30, Abrahamsberg.

STOCKHOLMS OMGIVNINGAR:

Bälters Bilverkstad, Torget 3, Tureberg.
Djursholms Restaurant, Djursholm.
Hallrup, Ad., Läkare, Skansv. 1, Tureberg.
Insulander, Sten, Läkare, Djursholm.
Johansson, E. K. W., Skorstensfejaremäst., Upsalavägen 20, Tureberg.
Kjerrström-Källander, Dagmar, Läkare, Huddinge.
Linder, S. Gerdner-, Tandläkare, Herrgårdsvägen 1, Danderyd.
Mariehälls Svetsnings A.-B., Stadsägan 127, Sundbyberg.
Mjöback, C. G., Tandläkare, Vasavägen 26, Stocksund.

GÄVLE:

Björn, N., Tandläkare.
Didner, David, Tandläkare, Nygatan 23.
Hellström, Bertil, Tandläkare, S. Skeppsbron 4.
Lindroth, N. C., Tandläkare.
Melander, Ragnar, Tandläkare, Drottninggatan 23.
Reinhardt, Axel, Tandläkare, Norra Kungsgatan 3.
Sergén, Evert, Tandläkare, Norra Kungsgatan 3.
Wessling, Erik, Tandläkare, Södra Kungsgatan 42.
Åhman, Victor, Tandläkare, Nygatan 22.

GÖTEBORG:

Belfrage, Harald, Läkare, Vasagatan 38.
Bergqvist, Nils, Läkare, Vasagatan 35.
Björkman, Stig, Läkare, Kungsportsavenyn 20.

Bolling, Bo, Läkare, Kungsportsplatsen 2.
Brodin, Torsten, Läkare, S:t Sigfridsplan.
Ljunggren, Josef, Läkare, Vasagatan 60.
Malmström, E., Läkare, Trädgårdsgatan 4, Mölndal.
Vallentin, G., Överläkare, Renströmska Sjukhuset.
Vieweg, Gösta, Läkare, Järntorget 4.

LINKÖPING:

Ahlcrona, Göthe B., Tandläkare, Nya Tanneforsv. 50 A.
Berthner, H., Tandläkare, St. Torget 2.
Ekdal, Allan, Tandläkare, Nygatan 33.
Hallert, Nils, Tandläkare, Platensgatan 3.
Olander, Erik, Tandläkare, S:t Larsgatan 29.
Palmqvist, K. G., Tandläkare, S:t Larsgatan 32.

MALMÖ:

Persson, C. H., Aktiebolag.

NORRKÖPING:

Andersson & C:o, Firma, Gjuterigatan 14.
Asplund, Anna, Fröken, S. Nygatan 22.
Bensow, Sigrid, Fru, Repslagaregatan 43.
Elsässer, A., Grosshandlare, Jakob Ekbohmogatan 11.
Fredriksson, J., Fru, Stationsgatan 2 C.
Hellman, Inga, Fru, V. Promenaden 60.
Sandberg, Elna, fru, Hospitalsgatan 31.
Sandberg, John, Cigarraffär, N. Strömgatan 39.
von Stapelmohr, S., Läkare, V. Promenaden 39.
Wicklund, E., Pappersmästare, Kvarngatan 33.

SÖDERTÄLJE:

Lundberg, Elon, Tandläkare.
Normann, Erik, Överläkare, Lasarettet.
Wallgren, Erik, Stadsläkare, Järnagatan 2.

UDDEVALLA:

Skandinaviska Pipfabriken A.-B.

UPSALA:

Carlsson, Hugo, Tandläkare, Kungsgatan 46.
Lindblom, Hans, Tandläkare, Börjegatan 4.
Lundin, Gunnar, Tandläkare, Sysslomansgatan 9.

VÄSTERÅS:

Adolphson, Ernst, Tandläkare, Engelbrektsplan 2.
Boberg, Olle, Tandläkare, Claréusgatan 11.
von Bothmer, Gösta, Tandläkare, Stora gatan 29.
Fritsch, Paul, Läkare, Källgatan 12.
Kugelberg, Fredrik, Med. D:r, Engelbrektsplan 1.
von Unge, Erik, Tandläkare, Floragatan 21.

sa och förstå — om också inte tala accentfritt — ett annat språk. Felet brukar vara att man inte har tid att plugga in grammatikregler och slå upp glosor i lexikon. Men under de enformiga liggturen på ett sanat blir t. ex. dansken Nyrops förträffliga Elementarbok och grammatik i italienska och spanska, som

är avsedda för vuxna människors självstudium, lika underhållande som s. k. "roliga böcker". Jag vet det, för jag lärde mig spanska i Nyrop på Hessleby, och jag skulle vilja önska många kamrater i Tålamodets skola liknande trevliga och nyttiga förströelser.

Ellen Rydelius.

Drängpojken julkväll

av

Carl Larsson i By

KARL AXEL VAR PÅ SJUTTONDE ÅRET och hade sin andra drängplats, som han tillträtt den första november efter en frivecka från den 24 oktober, som seden var. Den veckan var ju strängt taget inte fri — han var hemma och hjälpte sin far vältta in en mila — men det var ändå liksom en andhämtning. Den veckan var han till snickarn och beställde en ny kista åt sig att ha sina kläder i, och han var till stationen och satte in ett par tior av sin sparda årslön på postsparbanken.

Den första november var han på det nya stället, som var mycket större än det han tjänat på förut. En storgård med två par hästar. Han baxnade litet, när han hörde, att han skulle vara ensam dräng över vintern, men det fick väl gå. Husbonden var ung och inte rädd för att hugga i han heller. Men det var drygt med stallrykten om morgnarna, utgödslingen i ladugården efter tjugu klavbundna nöt, och mejeriskjutsen, som allt skulle vara klart till frukostdags klockan åtta, då det egentliga dagsarbetet började. Men det gick, och gick som ett urverk, var morgon, vardag och söndag lika. Halv sex skulle han vara i stallet och ge hästarna första morgonfodret, så gjorde han rent och sopade stallet, så gödslade han ut i ladugården och bar in torvströ — det skulle vara klart till halv sju, då pigorna började mjölkningen. Medan de mjölkade, ryktade han de fyra hästarna, som alla skulle ha sex vita ströränder bakom sig på stallgolvet, och när det var klart, stod mjölkflaskan färdig utanför ladugården med locket på glänt, ljum av sina femtio liter spenvarm mjölk. Den var tung i början för Karl Axel, han måste taga ur bakluckan i flaken, stiga upp i den och så lyfta upp flaskan, men dels tog det mera tid, och den var alltid dyrbar i den gården, och dels såg det inte karlaktigt ut. När husbonden körde till mejeriet, som

också hände någon gång, tog han flaskan direkt från marken och slängde upp den i flaken som ingenting. Det tog en dryg vecka, innan Karl Axel orkade göra på samma sätt. Det var nära två alnar upp till flak-kanten, och de första gångerna trodde han att han skulle dåna av, så svart blev det för ögonen, när han äntligen hade flaskan uppe i åkdonet. Men så gick det bättre och bättre, och efter en månad slängde han upp de femtio literna nära på lika lätt som husbonden. Sedan han kommit hem från mejeriet skulle hästarna ha vatten, havre och hackelse, och spillningen sopades ut än en gång.

Det brukade lukta nykokt potatis och halstrad sill från köket, där pigorna under tiden lagat frukosten, matbudet brukade komma just som Karl Axel lade på haspen på dörren till gödselhuset, en hastig tvättning av fingrarna vid vattenkranen och så iväg in och äta i samma rivande fart för att så fort som möjligt vara klar för dagens olika arbeten och körningar.

Och ungefär lika på kvällen. Då skulle han gödsla ut i ladugården och hugga ved vid ljus, tills det blev tid att köra kvällsmjölken till mejeriet. Mellan mejeriskjutsen och kvällsmaten hann han lägga på en brasa i drängkammarn; efter kvällsmaten var det lagom tid att springa upp på kammarn och skjuta spjället på hälften och så gå till stallet och vattna hästarna, gödsla ut där och så ge dem nattfodret i häckarna. Det var hans sista syssla för dagen, då var klockan åtta, och som seden var blåste han i stallnyckeln, när han tog den ur dörren, lyssnade ett tag, om inte det skulle svara från någon annan gård i byn. Fick han svar, blåste han ett tag till som en hälsning, och så gick han en sista rond mellan husen, kände på alla dörrar, om de voro låsta, tittade in överallt, om allt var som det skulle, tog ur nycklarna, släckte lyktan utanför köks-

trappan och lade alla nycklarna på köksbordet utom stallnyckeln, som skulle stickas in under ett knutbräde på stallväggen. Kvällsronden mellan husen hade husbonden gjort i början, men så en kväll hade Karl Axel gjort det av egen drift, han tyckte att han gott kunde göra det, när det ändå var det sista för dagen och tog så liten tid, och så hade husbonden aldrig brytt sig om det, varav Karl Axel kunde förstå, att även det tillhörde en drängs plikter. Någon information i sysslorna muntligen skedde aldrig, en drängs arbetsskyldighet hade ju ingen begränsning och det var hans förnämsta dygd att först och främst "se sysslorna" som det kallades och att utföra dem så fort och väl som möjligt.

Den där kvällsronden tyckte för resten Karl Axel var nästan det roligaste på hela dagen. Dagsarbetet var äntligen slut, det var vilsamt på något sätt att gå så där kring husen och fnaska, skjuta in ett åkdon här eller resa upp en sak och ställa ett verktyg på sin plats där, lyssna till kornas belåtna fnysande och stönande, när de smaskande och idisslande lade sig ner i båsen medan alla litet slött och ändå liksom tacksamt vände huvudena och blängde till dörren där han stod med lyktan.

Efter dagsarbetets slut hade Karl Axel kvällen fri. Sedan han stängt spjället, tog han fram en bok, som han hade gömd i bordslådan eller en veckogammal tidning, som han lånat nere i köket, och ämnade läsa, men bokstäverna började dansa, och ögonen föllo ihop rätt snart, och då klädde han av sig, lade sig på halm-

madrassen och somnade tvärt för att vakna precis på klockslaget halv sex.

Innan Karl Axel visste ordet av var det jul, och på julaftonen behövde han inte köra något eller förrätta andra sysslor än som på sätt och vis hörde till julstök. Halva dagen högg han ved, för det skulle man inte göra under mellandagarna, han skötte hästarna, drog in redskap och gjorde hela färgården ren och snygg, bar ny ströhalm till stallet och hämtade några havrekärvar ur sädesgolvet, som husbonden sedan satte upp i träna inne på gårdsplanen, han hämtade granris från skogen till farstustrappan, skurade alla bjällror och mässingsbeslag på selarna, sopade ner spindelnäten ur taken i stall och ladugård, sprang ärenden till handelsboden och posten, var till strykerskan efter strykning åt husbonden och hade tusen sysslor för sig så visst som en. Hela dagen var han på språng, än skulle pigorna ha en handräckning, än husbonden och än matmor. Det skulle flyttas möbler och sättas upp nya gardiner. De väntade främmande, en släkting till matmor skulle komma med sista tåget.

Julaftonen blev på detta sätt en mycket arbetsam dag för Karl Axel och på kvällen, sedan han gjort undan sysslorna i ladugården och pigorna börjat mjölka, fick han bud att sätta för bästa släden och yngsta hästen och fara till halv sjuan och hämta. Nu låg mejeriet alldeles vid stationen, och om han fått vänta en halvtimme hade han kunnat ta kvällsmjölken med sig dit på en gång. Men han skulle köra genast, mjölken fick han köra sedan han kommit igen från stationen. När han kom till stationen var tåget försenat, klockan blev sju och inget tåg hördes av, folk och hästar väntade utanför stationshuset och stationskarlarna sprungo omkring och hade bråttom. Karl Axel stod som på heta stenar. Hur skulle han nu hinna till mejeriet med mjölken, de stängde ju klockan åtta. Han frågade, när tåget kunde väntas men fick bara en snäsning till svar som alla andra. Om han skulle köra hem efter mjölken? Det skulle ta en tjugominuter högst, om hästen tog ut. Men då kom tåget naturligtvis. Nej, det vågade han inte, det var bäst att vänta, fast nu körde sysslorna, som ännu voro ogjorda, alldeles ihop för honom.

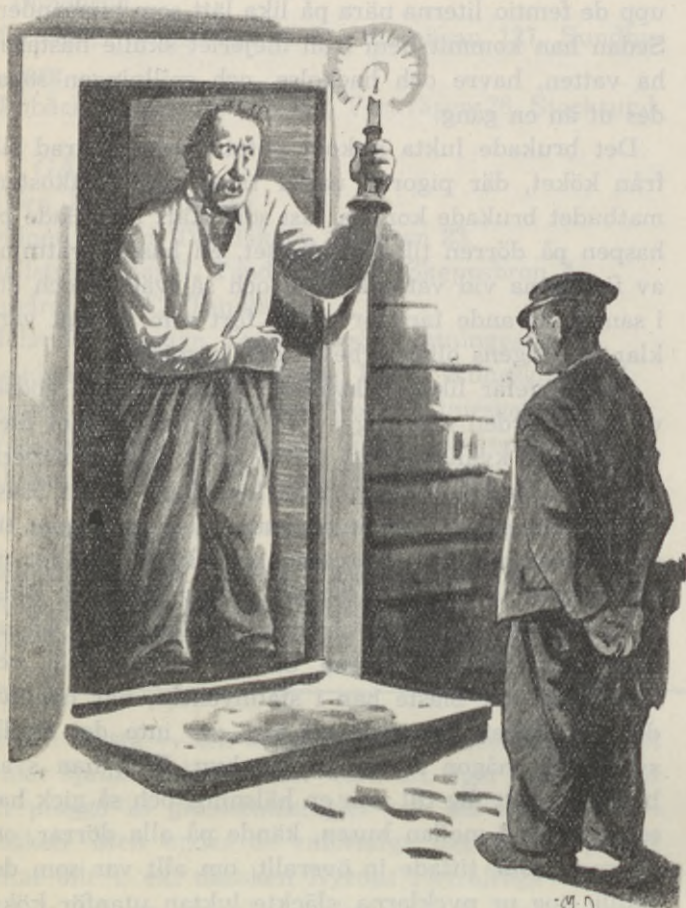
En kvart i åtta kom tåget, och den han skulle hämta var helt enkelt inte med. Karl Axel måste köra hem, och väl hemkommen fick han av pigorna veta, att släktingen kommit med skjuts från ombytesstationen en mil längre bort redan klockan sju.

— Men varför i all sin dar inte skicka bud då?

— Vem skulle springa med bud, tror du? Vi har väl annat att göra än så! fråste pigan, och så fick Karl Axel slänga upp mjölken och i fullt språng köra till mejeriet, dit han kom tio minuter för sent och fick sig en skopa ovet av mejerskan, som redan satt all mjölken på is och klätt om sig.

Hemkommen hade han kvällssysslorna i stallet ogjorda, och de uträttades i flygande fläng, men klockan vart ändå nio, innan han var färdig. Det var så sent, att han inte ville blåsa i nyckeln som vanligt, innan

(Forts. å sid 33.)

SOLENS GATA

Av

Josef Kjellgren

utefter det stråk där solen bredde ut sitt hälsobringande ljus, och barnen som en gång skulle växa till arbetare och samhällsnyttiga medborgare prövade redan tidigt sina krafter och sin sluga uppfinningsförmåga medan solen dagligen ritade upp sin mäktiga kurva från öster till väster.

2.

Gatan låg mot söder. Men ett hus rymmer många lägenheter. Alla kan inte ligga åt samma håll. En lång rad av fönster vänder sig också inåt gården. En grå gård i norr dit solen aldrig kan komma annat än som en matt spegel på den motsatta fasaden. I lägenheterna mot norr bor det också människor. Ännu finns det inget hus som blivit byggt i den tanken att alla skall kunna få vända sina ansikten åt det håll därifrån solen kommer. Nej, även mot norr måste det bo människor om det ska finnas någon ordning här i världen.

Bland dessa människor befann sig änkefru Melin.

Ett grått och mörkt rum hade hon, ett svart och kallt kök. I köket stod spisen, i spisen låg ingen ved. I köket var det kallt och rätt fuktigt. Men rummet försökte hon hålla varmt efter bästa förmåga. Ty i rummet låg dottern Ellen till sängs. Det var nu så: *Ellen låg till sängs*. Det var ett slag som ödet kommit oförberett med. Ödet kommer nästan alltid med oförberedda slag till dem som bor mot en grå och fuktig gård, till dem som envisas med att inte vända sitt ansikte och sin kropp mot det håll varifrån solen kommer. Den enklaste och anspråklösaste av markens

DETTA LUGNA TRAFIKSTRÅK genom staden var solens gata och de många barnens. Så snart vinterns grå moln fejats bort från himlen, låg solen och gassade tätt mot husväggarna. Det fanns ingenting som kunde stänga den livgivande och välsignelsebringande värmen borta, inga hus på den motsatta sidan, inga höga bergsknallar, inga svarta och sotiga fabriksbyggnader. Gatan låg i en bred fåra mitt i det flammande solskenet. Här härskade sol och värme, här härskade barnen. Och det var barn i alla åldrar. Från små, små knyten som måste köras i vagn till barn som redan kunde ta sina första stapplande steg vid mödrarnas händer till sådana krabater som fritt sprang omkring och endast sysselsatte sig med att hitta på okynne.

Solens gata var en välsignad plats för allt som växte. Trots att gatan löpte fram i stadens utkant där allting behärskades av smutsiga fabriker, larmande verkstäder och skräpiga utkantstomter där rostigt regnvatten slammade grönt i sänkorna, tycktes det ändå som om ingenting smutsigt eller fult skulle finnas till. Solens gata drog fram genom allt i en ljus och bred väg som dödade allt det som tycktes vara osunt och livsfientligt i omgivningen.

Och barnen visste det. Barnen behärskade gatan. Utkantens otaliga fattiga mödrar drog sina små babys

blommor vet att vända sig mot solen för att dricka kraft och skönhet, men de dumma och självförhärligande människorna envisas med att tro på något annat, tro på sin egen styrka. Därför reser de sina ryggar som bastion mot livets eget ursprung, de vänder sina ansikten mot en grå och fuktig gård och med sina blickar dricker de stenmurarnas kalla, fuktdrypande glädjelöshet. Markens blommor har en större och djupare visdom än människan i all sin härlighet.

Ellen Melin låg nu till sängs. Och i rummet var det rätt varmt och skönt. Den värmen hade sitt ursprung i kökets kyliga ogästvänlighet. Fru Melin gick därute och sysslade med sitt. För det mesta satt hon förstas vid strumpstickningsmaskinen som hickade och gick regelbundet som ett urverk. Ett urverk mera regelbundet än stjärnornas gång och årstidernas växlingar. Strumpstickningsmaskinen var fru Melins stora stolthet, hennes väldiga förvärvskälla. Ur den trollade hon fram pengar till hyra, ur den trollade hon fram mat, ur den kom veden vilken förtärdes och blev till värme i kakelugnen inne i rummet. Men strumpstickningsmaskinen kunde ändå mera, den gömde på en djup och underlig magi; utom pengar till hyra, utom mat och ved, kunde den även trolla fram medicin till Ellen, en medicin som gav lindring åt flickans sargade bröst. Strumpstickningsmaskinen var ett fullkomligt underverk, det var bara en sak den inte kunde: sticka ett par strumpor åt fru Melin själv. Ty till något sådant hade fru Melin inte tid, om hon möjligtvis skulle kunna hinna med alla de övriga trollkonsterna: pengar, mat, hyra och medicin. Även en strumpstickningsmaskin har sin givna begränsning.

Det var kallt och utkylt i köket. Fru Melin kanske frös. Det stack på ett vasst och otäckt sätt i skulderbladen. Men det var en sak som hon egentligen inte fick ägna någon uppmärksamhet. Hon hade inte råd att ägna sin uppmärksamhet åt oväsentligheter. Tiden fick inte glida ur hennes händer. Strumpstickningsmaskinen hickade och gick, det här blev mat, det här blev hyra, det här blev ved för kakelugnen inne i rummet. Spisen inne i köket fick vänta med kalla roster. Det slet och rev i hennes skulderblad, hon kanske kunde flytta in i rummet med sitt arbete, i rummet var det varmt och skönt, men då blev Ellen kanske störd, Ellen behövde ro. Ja — det var bäst att hon satt här, då slapp hon själv höra flickans hosta, den pinade henne mer än något annat. Om hon ville, kunde hon ju se ut genom fönstret. Solen lyste i en trubbig triangel på fasaden mitt emot. Solen! Våren var här. Snart skulle också sommaren komma. Då blev allting varmare. Då blev allting lättare i världen.

3.

Hur mycket är solen värd?

Några hundra tusen millioner kanske.

Är den även värd en människas liv? Nej! Inte bara en människas liv, utan hundra, tusen och hundratusen människors liv. Solen har sitt bestämda taxerings-

värde. Femhundra kronor kostar det att bo mot norr, femtonhundra mot söder. Det är Vår Herre som skapat solen, mycket riktig! Men ni får ursäkta, det är vi som byggt det här huset, och därför tillåter vi oss också att ta solen på entreprenad. En tusenlapp taxerar vi den till, billigare pris kan vi inte tänka oss. Den som inte är nöjd, står det fritt att bo mot gårdssidan. Så är det.

Ellen Melin låg i sin bädd och kände hur hennes kropp blev lättare och lättare. Det var endast då hostan kom, hon kände hur svedan rev i hennes bröst. Här inne var det ändå varmt och skönt och medicinen som stod på stolen bredvid sängen lindrade på ett varsam sätt. När hon tagit sin sked, var det som om hon inte alls var sjuk, utan bara låg och latade sig här. Men när hon skulle gå upp, kändes benen svaga under henne, hennes kropp var svag och en ofattlig yrsel störtade sig över henne. — Nej — det var ingen idé att gå upp, det var kanske bäst att hon låg där hon låg, på det viset skulle hon hämta krafter, så småningom bli en riktig människa igen. Moderns maskin hickade och gick oförtrutet ute i köket, och som hon låg i bädden, kunde hon se en glimt av solen som speglade sig över fasaden på andra sidan gården. Solen. Under hur många somrar hade hon sett den där ljusa, trubbiga triangeln som sträckte sig precis ner till Anderssons fönster i tredje våningen. Under hur många somrar? Arton stycken redan. Och hon hade hunnit med en hel del. Hon hade hunnit få minnen. Minnen från dansbanor, konditorier, arbetsplatser. En tid hade hon haft arbete på glödlampsfabriken, därefter på bokbinderiverkstaden och sedan var det på chokladfabriken. Hon hade sina minnen, och under hela denna tid hade hon under olika perioder sett den trubbiga soltriangeln sträcka sig ner till Anderssons fönster i tredje våningen på fasaden mitt över gården. Hon hade arbetat, dansat, haft lite roligt. Och snart skulle hon nog också vara uppe på benen igen blott om den underliga yrseln gick över och medicinen helade riktigt ordentligt i bröstet. Den här historien var ingenting att räkna med, några dagar, några veckor, kanske en månad. Hon spottade lite rött, men det kom väl från halsen. Under tiden kunde hon ligga och lyssna till hur träget modern tickade på sin stickmaskin, hon kunde ligga och titta på tapeternas mönster, på porträtten (" — så lustiga mustascher pappa hade, och ett sådant knollrigt hår — ") Den här episolen var ingenting att räkna med: snart skulle hon kunna skaffa sig ett arbete igen, gå ut och ha lite roligt, kunna hjälpa modern i hennes oförtrutna arbete. Hon var arton år och framför sig hade hon ett helt, långt liv.

4

Ellen Melin är en flicka som ligger i sin säng. Hennes kropp har sjunkit undan och märks knappast under filtarna. Hon har stora ögon som glänser av en

(Forts. å sid. 30)

Börja om från början!

av FRITZ STENLUND

VINTERN HADE KOMMIT TIDIGT. Det hade vräkt ner snö, så att de späda buskarna i parkerna dignade under sin börda. Trottoarerna voro blockerade av stora snöhögar och fotgängarna pulsade tungt, när de skulle över gatorna.

Snömolnen hängde på en jämngrå himmel dygnet om, och även mitt på dagen rådde halvmörker i Gamla stans trånga gränder.

Nu var klockan halv sex en morgon strax före jul. Det blåste en snål, kall vind längs Ridderholmskanalen och nere vid renhållningsverkets budningskontor stod en klunga tunnklädda män och huttrade i kylan. De väntade på, att kontoret skulle öppnas, ty de hade fått snöskottarekort.

— Tur, att man är med i snösvängen. Då kan man åtminstone få litet mat över julen.

Man kände varandra inte, men man talade med varandra ändå. Alla sutto de ju i samma båt och hade samma helvete. Dåliga kläder, uselt lagad kafémat, delat rum på ungarlshärbärgen. . .

— Vad tjänar det till att slita! Det vore lagom att man . . .

— Det blir väl bättre tider. Kriget ska väl inte räcka i evighet heller.

Nu öppnades en fönsterlucka i kontoret och en renhållningsförman började ropa upp nummer. Den ena efter den andra av männen fingo utrustning och skickades iväg med skyfflar och kärror. Till slut var det bara en enda man kvar. Det var en yngling, som frös så att han skakade i kroppen. Förmannen tittade granskande på honom.

— Vilket nummer har du? frågade han.

— 1,080, svarade ynglingen.

— Det är långt dit, sade förmannen. Men du ska få en chans. Namnet?

— Johan Pettersson.

— Adress?

Ynglingen harklade sig och såg rätt ut i luften.

— Jaså, sade förmannen, du har ingen. Du har inte sovit i natt, förstås. Tror du, att du orkar jobba i dag? Det är tungt jobb.

— Måste!

Förmannen gjorde en anteckning i sin liggare.

— Gå bort till gänget på Stortorget och anmäl dej för basen. Men gå och drick kaffe först. Du får pengar av mej.

Ynglingen tackade och sade, att han kunde ju betala tillbaka pengarna i kväll, när han fick avlöning.

— Det behöver du inte tänka på. Mårss, då!

*

— Du var mej en mager fan, är du sjuk?

Johan arbetade i kompis med en sturvuxen byggnadsarbetare. De fyllde den höghjuliga snökärran och drogo sedan ner den till en kloakbrunn på Österlånggatan och stjälppte ner innehållet där. Den sturvuxne drog kärran och Johan sköt på.

— Ja, inte är jag precis fet, sade Johan. Åtta månader på sjukhuset med reumatisk värk tar ju en del av krafterna.

— Arma djävel! Jag har en morbror, som legat i tre år i sån där värk. Högra handen är alldeles väck, och påkarna ska man inte tala om!

Vid frukostrasten tog byggnadsarbetaren med sig Johan in på kaféet. Han talade om, att han hette Smålandskalle. Hade Johan aldrig hört talas om honom?

— En annan har det ju ordnat för sej, sade Smålands-Kalle. Djäkla styv käring har jag. Annars kunde man inte klara sej. Tira såna macker! Käka du! Käringen har gjort i ordning dom.

Det var ordentliga smörgåsar av hemmabakat rågbröd. Skivorna voro så tjocka, att man knappast kunde gapa över dem, och som pålägg hade den omtänksamma husmodern lagt stekt fläsk och strömming.

Varje smörgås var ett ordentligt mål mat, tyckte Johan. Han orkade inte med mer än två, trots det att han inte fått annan mat än kaffe och skorpor under de senaste tre dygna.

Dagen sniglade sig fram, och när kvällen kom, var Johan så trött, att han knappast hörde, vad man sade till honom. När likviden betalades ut efter arbetets slut, var inte den hyggliga förmannen från i morse

der. Det var synd, tänkte Johan, för nu kunde han ju ha betalat igen kaffepengarna.

*

Johan gick in på ett kafé och tog ett ordentligt mål mat. Det var varmt och skönt där inne och han satte sig närmast kaminen så att de genomvåta skorna skulle få torka. Det gick ingen nöd på honom just nu. Han var mätt och hade tolv kronor i fickan. Men, Gud, vad han var trött! Där han satt tillbakalutad mot ryggstödet, nickade han till ibland.

Den fylliga innehavarinna vaggade fram till honom och ruskade honom.

— Va i h—e är det med dej! Är du full eller . . .

— Låt killen vara! Han har varit med i snösvängen.

Det var den långbenta och plattfotade servitrisen, som ingrep. Hon hade sett Johan förr på kaféet.

Johan vaknade. Det var inte mer än tre gäster förutom han själv i kaféet. Två sutto vid samma bord och berättade gamla historier för varandra. De togo in det ena laget öl efter det andra och sludrade på målet. Den tredje var en gammal vithårig man. Han satt vid ett ensamt bord och drack kaffe. Framför sig på bordet hade han kaféets alla tidningar. Förutom de dagliga tidningarna var det veckotidningar sedan flera månader tillbaka. De voro trasiga och fulla av flottfläckar, men ännu kunde man i alla fall läsa dem. Han läste dem noga.

Tolv kronor hade Johan, och det var två dagar kvar till jul. Och sedan kom den långa helgen. Hur skulle det här gå? Inte kunde han komma med i snösvängen

en gång till före jul. Kanske i mellandagarna, men då hade han nog dukat under.

Släktingarna? Aldrig skulle han söka upp dem. Han kunde få ett mål mat, men det komme att serveras med en syrlig anmärkning.

— Jasså, det har gått utför med dej. Var det inte det jag anade! Du skulle ha varit lagom stursk, när du hade arbete, så . . .

Visst hade Johan varit stursk, men han hade också haft anledning. Han arbetade en tid på en trikåfabrik. Flickorna där voro inte organiserade. Fabrikören utnyttjade dem hänsynslöst. Dessa flickor sågo ut som livrädda djur, när fabrikören röt åt dem. De voro väl heller knappast mer än trälände, orofruktande arbetsdjur.

Johan fick in dem i fackföreningen. Det blev bättre på fabriken, men Johan måste sluta där.

Han hade en religiös moster, som kallade honom älskade, vilseförda barn. Religiös, förresten! Nej, hon var vidskeplig. Hon trodde, att en flisa från Jesu kors skulle kunna frälsa henne från allt ont. Religion är någonting annat. Och så sade hon, att Gud hade givit honom reumatismen för att pröva honom. Varför ska man skylla allting på Gud! Johan visste, att värken hade han fått efter tre års slit på en Ishavsskuta. Men inte kunde en gammal moster få in det i sin trånga skalle.

*

Nu körde innehavarinna ut de två ölgästerna och det var snart stängningsdags. Servitrisen gick in i en skrubb och bytte kläder och ägarinna räknade kassan. Hon hade pengarna i sin handväska. Det ringde i telefonen och hon gick och svarade. I hastigheten slängde hon väskan ifrån sig. Hon hade väl tänkt lägga den på traven av öllådor invid kaminen, men hon slängde den så vårdslöst, att den hamnade mellan traven och väggen. Där låg den. Johan såg den och tänkte ta upp den. Men han hejdade sig.

Det var mycket pengar i väskan. Johan hade sett både hundrakronorssedlar och massor av tior.

Ett par av dessa sedlar skulle rädda julen för honom. Vad var det, som hindrade honom från att ta dem! Ägarinna stod och tjattrade i telefonen och hon kunde inte se, om han lirkade ut några sedlar ur den halvöppna väskan. Och den gamle mannen satt böjd över sina tidningar.

Johan kom att tänka på Svenne, skolkamraten. Han hade blivit skickad till Hall för snatteri, när de gingo i skolan. Sedan mötte Johan honom en gång i West Hartlepool. Svenne hade gott om pengar. Hur hade han fått dem?

— Å en annan klarar sej alltid. Tror du man är så dum, så att man jobbar! Ett och annat intjack . . . Tillbaka till det gamla landet? Aldrig! Jag kirrade en hårding, slog ihjäl en polis, om du förstår det bättre, och så har ju en annan sex resor på Långholmen.

Svenne hade stickande ögon och ett hårt, fult drag kring munnen.

(Forts. å sid. 30)

TVÅ DIKTER

Av

Johannes Tott

NATTEN SJUNGER

Mitt fönster har jag öppnat
mot en fördold berså.
Och själva natten sjunger
mot stjärnor i det blå.

Omätligt är det avstånd,
som skiljer Gemma från
Arcturus — och ett stoftgrand
är jag, är tidens son.

Men själva natten sjunger
mot världar i det blå
för mannen vid ett fönster
mot en fördold berså.

AVIS

Där många skredo tryggt och lugnt
på mattor och parkett
— där har du famlat trött och tungt
i ångestsvevt.

Där många hörde fågelsång
och bomullsmjuka ord
— där hörde du ett muller ur
en underjord.

Där många översköldes av
den sol, som flödar brett
— där var för dig ett dunkelt hav
av blod berett.

ERNST
AMER
BLUM

Kristidsjöl

av Martin Nilsson

Jag är en liten verskäsör
som generöst omkring mig strör
drövis med vers, i dur och moll,
båd dag och natt, åt alla håll.
Jag sitter länkad vid mitt bord
och svarvar meningar och ord
och snidar till små nätta rim —
voila tout — simsalabim!

Nu ständar högtid här, gott folk!
Jag vill som vanligt bli dess tolk
med litet kallprat i den air
av ljuvligt matos och sånt där
som svenskar bruka ha för sed
att varje högtid trivas med.
Bered dig alltså, o Nation,
att enligt hävd och tradition
begå en jul, trots all vår brist
i denna tid så krass och trist,
så full av sorger och förakt.

Men, svenska folk, var på din vakt,
och tänk: Den kris vi genomgå
skall ej i evighet bestå.

Du rucklare och sybarit,
och du gurmand, se hit, se hit
så skall ni nogsamnt skåda få
den julkost som vi bjuder på

i nådens krisår: fyrtioett,
vars make ni nog aldrig sett.
På fatet där ni fordom såg
en saftig, välgödd skinka låg,
där ligger nu och driver gäck
en liten fläskbit, stel av skräck —
och där, ni minns, i kryddat spad
sam julkorv, stor och fet, i rad;
den finns, men ej i samma mängd
i fetthalt, i volym och längd —
och den där syltan som, ni vet,
var en lukullisk läckerhet,
har smultit hop i sin karott
till mikroskopiskt minusmått
och lutfisk, härligt vit och mjäll,
som kulmen var i julens kväll,
är nu en välling, sladdrig, grå,
och rent av skam att bjuda på.
Tja, som ni ser, allt förr så gott
är vordet nu en saga blott.
Nu får ni spåka erat späck
tills skinnet, lik en skrumpen säck
sig rynkar kring er gump och bål;
nu får ni sukta några mål
och smälta några kilo fett
tills ni blir smal och slank och lätt,
ty nu är tiden, som ni vet,
att sadla om och bli asket.

Hej — spänn din bringa, sträck din bak,
och spotta ut den fräna smak
som ondskan på din tunga lagt
ity, det är sen gammalt sagt:
"Enn menniskia medh lefwadsmoðh
skal item warda gladh ock godh".
Ergo — så gå vi mangrant in
med frid och fröjd i håg och sinn,
trots allan möda och besvär,
att fira julen som den är.

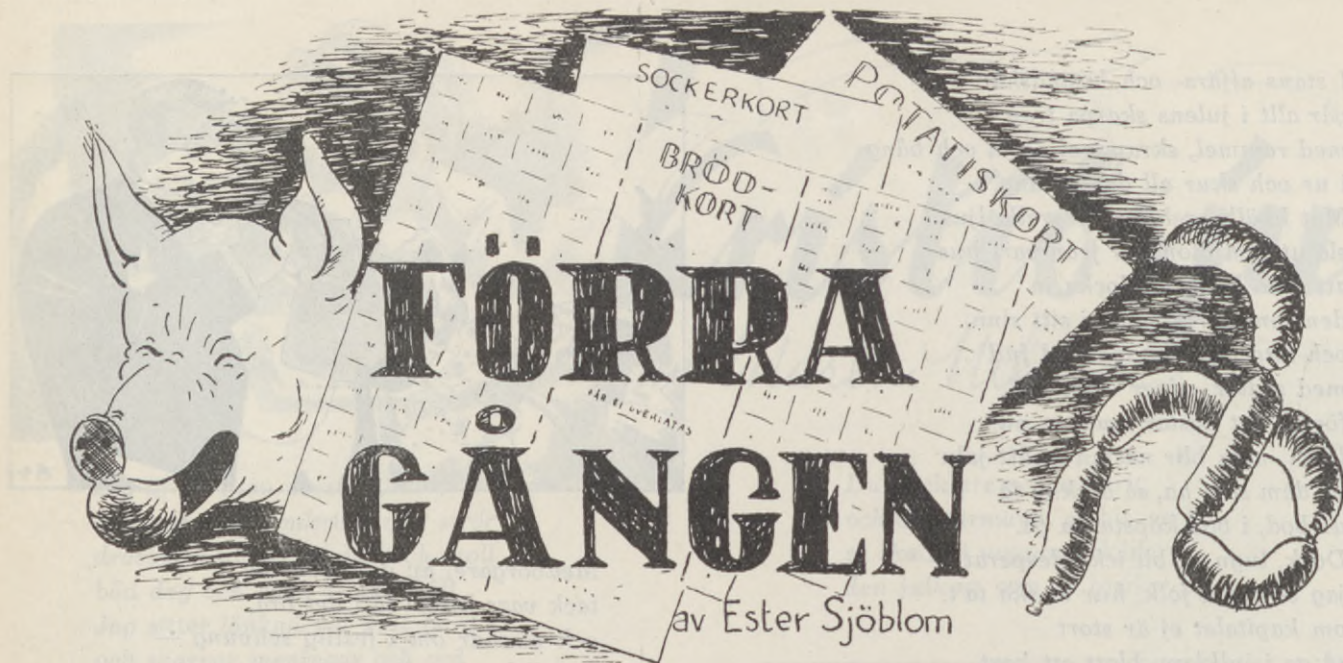
I stans affärs- och bostadshav
går allt i julens skarpa trav
med rammel, skrammel, larm och bång
i ur och skur all dagen lång.
Mot kvällen, reklamers grella ljus
slå ut som blomster från vart hus
att i sin ljuskrets locka in
den som har köplust i sitt sinn,
och dito plyskan späckad full
med sedlar, silver eller gull,
för ty det kostar multom nu.
Usch, man blir nästan smått jalu
på dem som ha, så de kan få
ur bod, i bod köpstarka gå.
Dock, lugn — bli icke desperat —
jag vet, gott folk, hur ni ska ta't:
om kapitalet ej är stort
så ge i julklapp blott ett kort

på kött, på fläsk, på smör och flott,
plus kaffe-dito, skapligt gott.
Det är, min själ, julklappar som
man denna tid får se sig om.
Men lämnom stadens jäkt och id
och skådom rama landets frid
där allting drager, vitt i vitt,
från fjäll till slätt i stillsamt skritt
emellan sjö och skogig skygd
mot någon liten fredlig bygd
där kyrkan tronar, mitt i byn,
med torn och tupp i höga skyn,
i väntan på den ottestund
vi samlas där, i kärt förbund.

Medborgare, av dem som ha,
tack vare kriget fått det bra,
och vischar om i festlig schvung —
hej, fiska upp din stinna pung
och ta därur, gesvind och rapp,
en Sveriges Riksbanks tusenlapp.
Och skänk den sen, med givmild hand,
åt alla dem som i vårt land
till helgen har det knackigt ställt
med sjukdom, ålderdom och svält.
Sen kan du slå dig ner karat
och njuta dubbelt av den mat
du hamstrat under årets lopp —
förlåt, jag menar: lagrat opp.
Nåväl, medborgare, du vet:
tack vare generositet
från dig och dina likar, blott,
kan tusen arma få det gott!
Egentligen så borde vi
oss alla sammanslå och bli
en enda stor familj var jul
och ha det kollektivt och kul.
Men aldrig får man vad man vill
så länge klass och mynt finns till —
nej, vi få säkert alltjämt dra's
med dem som vet hur det ska ta's
inom den trängre kretsens fröjd
med klackarna i takets höjd,
och dessemellan klämma i
med själ och anda: Kära ni,
God Jul och verkligt glatt humör —
ty det är det som susen gör!

INTE VAR DET SÅ HÄR ELÄNDIGT under förra krigstiden, säger en ung fru i handelsboden. Några äldre nickar god mening, och så slår de sina kloka huvuden ihop och gör en jämförelse mellan då och nu, vilken utfaller till dessa sena tiders nackdel. En man blandar sig i samtalet:

— Prata inte dumheter! Under förra kristiden såg jag inte en potatis på flera månader — och sovel — det skall vi inte tala om. Smöret betalades med trettio kronor kilot och kaf . . .

Längre hann han inte förrän damerna avbröt med en ström av oförgripliga sanningar.

Tja . . . hur var det egentligen på den tiden? Folk resonerar så ofta om den och gör sina jämförelser. De minnesgoda erinrar sig att ingen som helst kortransonering börjat förrän kriget pågått i närmare två och ett halvt år. Då kom brödkorten i omlopp. Denna gången dröjde det inte mera än några månader förrän vi hade både kaffe och socker kortransonerat och brödkorten kom efter något mera än ett år. Vart skall detta ta vägen? Och hur skall julen bli utan kaffe och risgryn och annat tillbehör? Frågorna korsar varandra och man undrar med ångslan.

Vad framtiden bär i sitt sköte vet inte ens den visaste bland de vise. Däremot bör de kunna erinra sig vad som varit. Jag ställer alltså frågan: "Hur var jularna 1917 och 1918?"

Själv var jag bara lilla barnet och minns min ständigt tomma mage, min okuvliga längtan efter sötsaker och de evinnerliga kålrötterna, kokta i salt och vatten utan sovel. Även på själva julafton fick vi äta kålrötter. Pappa hade visserligen sparat några kilo potatis i en källare.

— Dem skall vi ha till jul, sade han alltid.

Men när vi dagen före julafton skulle ta dem var de försvunna. Någon hade varit där litet tidigare. Pappa svor och domderade och önskade att potatisen "måtte sätta sig på tvären i tjuvens syndfulla hals", men

vi fick äta våra evinnerliga kålrötter. Visserligen hade vi en fläskbit till vid detta tillfälle, men i alla fall . . .

Ett ljust minne har jag dock från den tiden. Vi behövde inte tvätta oss så ofta, ty tvål och såpa var sällsynta och dyrbara saker. Jag minns med vilken avundsjuka vi lyssnade till en pojke som fått vara på landet hela jullovet. Landet det betydde att man fick äta fläsk och smör och bröd.

— Hur var det? frågade vi.

— Fint, svarade pojken. Inga dagar behövde jag tvätta mig.

Det var i huvudsak allt jag kan minnas, men frågan går vidare bland de något äldre i bekantskapskretsen. De som verkligen upplevde den tiden. Min make säger:

— De som nu klagar, klagar dumt. Jämfört med den tiden lever vi nu i överflöd. Visserligen är det sant att ingen kortransonering började förrän kriget pågått i över två år. Men bristerna kändes långt tidigare. I verkligheten hade en hel del varor praktiskt taget kommit ur marknaden, när brödkorten kom. Det jobbades friskt och det som fanns betingade fantastiska priser. Folklivet i städerna karakteriserades av långa, ringlande mjölkkoer, och om en bonde kom till torget med smör eller potatis blev han nästan plundrad. Oftast kom han aldrig fram. Köparna väntade vanligen långt utanför tullarna och där formligen auktionerades varan bort. En femtikilosäck potatis, vilken långt ifrån alltid var prima, kunde under den värsta tiden inte köpas under femtio kronor. Ofta betingade den ännu högre pris, ibland ända upp till hundra kronor. Trettio kronor för ett kilo smör var billigt och samma pris för kaffe var inte alls ovanligt.

Pengar fanns det gott om. Det sades med rätta att man gick ut med kassen full av pengar och kom tillbaka med portmonnän full av mat. Men det var julen frågan gällde. Jag minns särskilt julen 1918.

Vi var två målarynglingar som bebodde en vindskupa i Göteborg. Det såg dystert ut inför den stun-

— — — otaliga skinkor, ostar och matpaket vandrade över rampen.

dande högtiden. Ingen mat och inget att dricka. Hade vi bara haft pengar så. . . Tidningarna berättade dagligdags om sagolika affärstransaktioner. Om män som utan ett öre gjort glänsande kap. Vi dryftade vår belägenhet med en kontorist. Han tog saken helt lätt och sade:

— Köp en växelblankett, fyll i det önskade beloppet och gå till Handelsbanken.

— Men vi. . .

— Inga men! Gör som jag har sagt!

Det gjorde vi. Med skakande hand skrev jag ut det fantastiska beloppet femhundra (500) kronor att betala mig själv eller order. Och så skrev kamraten på som utställare.

Så gick vi tvekande in på det fina bankkontoret och presenterade papperet. Kamrern tittade ömsom på oss och ömsom på papperet. Han sade:

— Men vi känner inte herrarna.

Sedan utspann sig ett samtal, där jag till min egen förvåning lyckades utveckla en imponerande välta- lighet. Kamrern tycktes helt övertygad.

— Tja. . . beloppet är ju inte så stort, sade han.

Inte så stort? För oss var det fantastiskt. Med dar- rande händer räknade vi till oss de prasslande sedlarna och försvann ut i folkvimlet. Vi kände oss minst som Rockefeller och var redan fast beslutna att med det snaraste göra om kapet. Att vi inte tänkt på det förut?

Inom parentes kan jag tala om att detta var upp- takten till ett hejdlöst växelrytteri, som avstannade först något år senare, då bankerna plötsligt blev mera småaktiga beträffande borgensnamnen.

Nå, julen var ju räddad. Pengar hade vi gott om, men nu gällde det att skaffa mat och det visade sig vara värre. Brödkupongerna var slut och vi måste

därför stryka omkring på bakgatskaféer i förhoppning att någon kortnasare skulle komma och bjuda ut re- sekortkuponger. Sådana gällde för inköp överallt i landet, och det florerade en livlig kommers med dem.

Länge dröjde det därför inte förrän vi var i besitt- ning av hundra kuponger för tjugofem öre stycket. Potatis var det däremot värre med. Visserligen hade vi alla dessa kuponger kvar, men det berodde på att inget fanns att köpa. Fläsk eller skinka fanns inte heller att få, ty vi var inte kunder i någon affär. Ja, inte ens ljus stod att uppbringa. Vi måste ge oss ut på landet.

Medförande var sin resväska ställde vi kosan neråt Lindome. Det var för oss som att komma till "det landet Gosen som flöt av mjölk och honung". Där märkte man inte av någon brist. Och köpa fick vi, bara vi betalade priset. Det var inget krus. Ville vi ha så. . . annars sålde de det lika gärna i stan.

Vi tillhandlade oss ett kilo smör för fyrtyo kronor, en hel skinka för femtio och tio kilo potatis för tio. Vid stationen gick ett par barn som sålde raggmun- kar för tjugofem öre stycket. De var lika begärliga som våra dagars glass, varm korv eller gotter. Vi köp- te några stycken och de smakade lika bra som den finaste festmiddag.

Framme i Göteborg gällde det sedan att smita un- dan med väskorna, innan någon polis eller spion kom underfund med innehålllet. Det var nämligen straffbart att föra in sådana varor som t. ex. fläsk. Men vi lyc- kades utmärkt och kunde alltså fira en dräglig julaf- ton vid skenet av vår fräsande karbidlampa.

Pengarna hade ju emellertid gått åt, och i mellan- dagarna gjorde vi redan nästa femhundrakronorskupp i en annan bank.

Näste man jag ställer frågan till är skalden Nils Ferlin. Han säger:

— Vi människor glömmer så lätt bort tråkiga sa- ker. Det blir egentligen endast ljuspunkterna kvar av

(Forts. å sid 36)

Det var nog då jag grundlade min enastående magerhet, sade Nisse Ferlin.

Solens gata

(Forts. fr. sid. 22)

inre eld och hennes korta hår ligger utslaget som en svart helgongloria över kudden.

Och änkefru Melin lämnar oupphörligen sin maskin ute i köket och kommer in för att erbjuda sin omvårdnad:

- Ligger du bra, Ellen?
- Ja.
- Vill du inte att jag ska vända på dej?
- Nej!
- Du fryser inte?
- Nej!
- Är det ingenting du vill?
- Bara några droppar vatten.
- Och en sked bröstdroppar?
- Ja tack.
- Och lite mat? Jag kanske får steka ett ägg?
- Nej tack, mamma.
- Men ägg är så närande.
- Jag orkar inte.
- Du kanske ändå vill vrida dej ett slag på sidan?
- Ja, en liten stund i så fall när du är så snäll.

Ellen lägger sina tunna, vita armar om moderns hals och änkefru Melin lyfter upp sin dotters kropp. Det är en lätt börda för henne — en oerhört tung börda som pressar varje droppe av kraft ur hennes muskler. Därefter torkar hon med näsduken lätt över den sjukas mun och stirrar med gamla, ängsliga ögon på det vita linnet — finns det något spår av blod eller inte?

Och då ingen hjälp mer behövs för tillfället, återgår hon till köket, till stickmaskinen. Hur det än är och hur det än känns måste hon fortsätta med sitt trolleri för att få till hyrespengar, för att få till mat och medicin. Men innan hon sätter sig ner, tittar hon som aldrig hastigast ut genom fönstret; gården är grå och kall som vanligt och på husfasaden mitt emot ligger det en trubbig triangel av sol som sträcker sig ner till Anderssons fönster i tredje våningen.

5.

Här är solens och de många barnens gata. Hur många fönster finns det mot söder? Tusen kanske, eller hundratusen. Och precis lika många vänder sig in mot de grå och glädjelösa gårdarna. Här ute på gatan finns det inget som är fattigt, smutsigt eller osunt, här sköljer solen över allt med sitt livgivande ljus. Men mot andra sidan, mot norr ligger husens kalla slagskuggor och ruvar girigt över sin fuktighet.

Hur mycket är solen värd. Och vad är priset på en människas liv?

Jouf Kjellberg

Börja om från ...

(Forts. fr. sid. 24)

Johan ryste, när han tänkte på kamraten. Ofrivilligt tog han sig med handen över munnen. Skulle han få det där hårda draget?

Nu kom ägarinnan tillbaka.

— Jisses! Var är väskan?

Hon letade under disken och i lådorna.

— Jag har väl aldrig sett på maken! Kan en väska försvinna så där utan vidare!

Johan reste sig och drog fram väskan.

— Den ramlade visst ner, sade han.

Ägarinnan tittade misstroget på honom och räknade hastigt igenom pengarna. Det tycktes stämma.

Och nu stängdes kaféet.

Ute på gatan stod den gamle mannen och väntade på Johan.

— Det ser ut att bli kallt i natt, sade han.

De gingo över Kornhamnstorg och pratade om tämligen likgiltiga saker. När de kommo till en port i en gränd, stannade den gamle.

— Jag bor här tillfälligtvis, sade han. Du kan få kinesa hos mej, så slipper du lägga ut pengar för sådant. Jag heter Bergman och har en liten gård nere i Sörmland. Måste in och handla till julen.

Johan följde med upp och fann, att Bergman hade ett varmt och gott rum. Det kom fram smörgåsar och pilsner på bordet och de slogo sig ned.

— Det var bra gjort av dej, det där med väskan, sade Bergman.

— Hur så, sade Johan förvånad.

— Tror du inte att jag såg, hur det värkte inom dej? Jag hade inte blivit det ringaste förvånad, om du försett dej med litet av kvinnans pengar. Du hade behövt det! Men du gjorde det inte.

— Hur kunde du se, att jag . . .

— Åh, jag är gammal och erfaren. Redan innan jag tagit studenten, hade jag festat upp mitt morsarv. Och i Uppsala förfalskade jag en växel. Det är gammalt nu och sonat och förlåtet.

— Hur gick det för dej sedan?

— Jag fick en chans att börja om från början. Och det gjorde jag. Jag köpte ett stycke jord och arbetade mig ifrån ruelsen och ångesten.

Så måste Johan berätta om sig själv.

— Du följer med mej hem, sade Bergman. Jag har det bra ställt. Gott om mat ska vi ha i jul. Och en gran förstås. Sedan får du arbeta med vad du orkar. Nog kan du väl sköta en kaptrissa till att börja med?

— Jag ska börja om från början, menar du?

Johan log vemodigt.

— Tror du jag orkar det? tillfogade han sedan.

— Det ser jag på dragen kring din mun, sade Bergman.

Och Johan tryckte hans hand.

Fritz Stenlund.

"Dricka Jul"

Några ord om julöl och dess roll i julfirandet genom tiderna

Av

Nils Hj. Holmquist

LANGT EFTER SEDAN våra hedna fäders midvinterblot övergått i det kristna julfirandet, återfinner man i gamla lagar och förordningar uttrycket "dricka Jul" såsom beteckning för julhögtidens begående. Drycken spelade nämligen en huvudroll vid festens firande även då, såsom den tidigare gjort och som den ju, i mycket stor utsträckning, gör ännu i dag som är.

Snorre Sturlasson, av vilkens bråda död vi i dagarna kunnat fira 700-årsminnet, berättar i sin "Norges kungasagor", hurusom Håkon den gode (934—960) lagstiftade angående julfirandet, sedan kristendomen börjat vinna insteg. Snorre skriver: "Han satte i lagen, att man skulle börja julfirandet samma tid, som de kristne, samt att hvar man skulle hafva, en "mäle" öl eller böta och hålla heligt (d. v. s. fred) så länge julen varade. Dessförinnan hölls gille vid höknatten —."

Med reservation för minnesfel säger vår berömda kulturhistoriker, professor Martin P. Nilsson, apropå juldrickandet ungefär följande: "När så våra nordiska förfäder kristnades, behövde de för den skull icke gå in i "nökterheta", de kunde tvärtom fortsätta att på sedvanligt sätt ta' sig ett ärlig julerus.

Dryckessederna ha dock under tidernas lopp undergått stora förändringar, dryckerna likaså och icke minst har tillredandet och anskaffandet av dryckerna fått nya former. Nu i våra dagar ringer man upp ett bryggerikontor och beställer sitt julöl av högre eller lägre "klass". Eller man går ned i "magasinet" och köper några flaskor av olika slag.

Annat var det förr i tiden, då bryggandet av öl och dricka var varje husmoders plikt. Även om hon inte själv utförde arbetet, ålåg det dock henne att vaka över den av gårdens kvinnor utförda brygden. Den var, så att säga, ett sakrament denna julbrygd. Vissa ceremonier och bruk måste noggrant iakttagas och — framför allt — ingen karl fick vara närvarande eller lägga någon hand vid arbetet. Då hade brygden blivit "skämd"!

Våra vikingafäders mest uppskattade dryck tycks

ha varit *mjödet*, en sorts jäst honungsbrygd. I sitt bekanta kärleks- och hjältepos "Fritiofs Saga" låter biskopen och skalden Esaias Tegnér detta mjöd spela en ej obetydlig roll. Jag vågar ej på rak arm ange, hur många gånger han nämner mjödet och drickandet. Här några få citat: "Med humle brygges mjödet ej blott med honung; lägg stål i svärd och allvar i leken, konung!" I samma sång talas om att "öl skall prisas sedan det är drucket och råd, när det är följt." Och Fritiofs dryckessal på Framnäs var så stor att femhundra män ej fyllde den, "när de samlats att dricka om julen." Utanför den salen "gick gamle Halvar vakt, han vaktade med allvar, gav ock på hornet akt". Ja, så skulle vi kunna finna citat i det oändliga från fornnordisk litteratur beträffande sättet att "dricka jul".

Vi sågo härovan, att mjödet skulle bryggas ej blott av honung utan även med humle. Vår ovärderlige kulturhistoriske skildrare av äldsta tiders skick och bruk, Olaus Magnus (fr. 1500-talet), har även i detta fallet givit oss goda upplysningar. När man sitter och läser den gamle, siste svenske katolske ärkebiskopens kärleksfulla beskrivning av mjödets omsorgsfulla beredning, fattar man tillfullo den vikt, som tillmättes drycken ifråga. Olaus Magnus skriver bl. a.: "Om beredning av honungsdryck, även sötbrygd eller mjöd kallad, på nordbornas sätt: Man brukar taga en del god honung och fyra delar vatten, som värmts i en kittel till dess det bliver mer än ljumt. Hälften av det så uppvärmda vattnet hålles sedan i ett träkärl, som vidgar sig uppåt och i detta blandas den råa honungen." Att sedan i detalj följa hans föreskrifter om sjudning och skumning av honungskoket, tillåter inte utrymmet. Emellertid hade man, medan honungskokandet pågick, i ett annat kärl kokat en "lämplig mängd humleblommor, inlagda i en linnepåse, tills vattnet avkokat till hälften eller mer och fått en tydlig bes smak. Därmed skall nu honungssodets sötma dämpas". Men det var mycket viktigt att allt detta skedde i rätt ordning och i riktiga proportioner. Och så till sist skulle "öldrägg" eller, i brist därpå, vanlig brödjäst tillsättas.

Därefter skulle, sedan viss tid förflutit, blandningen silas genom linneduk och slås på ett kärl, "som tjänar till behållare, samt förvaras väl innelyckt." Sedan skulle drycken lagras och kunde efter åtta dagar, i nödfall förr, drickas, säger Olaus Magnus. Men han tillägger, att "ju äldre denna dryck bliver, desto renare, bättre och sundare varder han."

Jag vet inte om någon av mina läsare varit i tillfälle att smaka *porsöl*. Själv har artikelförfattaren druckit av det i den skogsodlarebygd, där jag framlevde min barndoms somrar. Olaus Magnus, anger att man, då humle saknades, kunde använda porsens, *Myrica gale*, bär istället och göra en dekokt därpå och tillsätta honungskoket. Ja vi kunna intyga att nog blir *den* drycken kraftig.

Den dryck som våra förfäder med förkärlek använde, var säkert inte det relativt oskyldiga honungsmjödet. Det var nog fastmera en kraftig blandning av öl, honung och dekokt på pors. Av gamla beskrivningar framgår, att så var förhållandet och att denna dryck, som kallades *mölska* var festdrycken framför andra. Olaus Magnus som visserligen prisar denna brygd, tycker dock att det vilar något oäkta över den, samt säger sig föredraga ett gott vin. Jo, jo men, den gode prelaten delade nog sina dåtida ämbetsbröders smak.

"Mölskan" bestod som vi nyss sade av en blandning däri ingick öl. Vem eller vilka som uppfunnit konsten att brygga öl och svagdricka, vet man nog inte med någon större säkerhet. Somliga påstå att ölbrygden är en konst som haft sitt upphov i norra Europa. Men börjar man att rannsaka skrifterna finner man, att bryggarnas mytiska skyddshelgon "konung Gambrius", om vilken man hittills ingenting vet, nog får dela med sig av äran. Redan den gamle grekiske skriftställaren *Herodotes*, som levde från år 484 till år 406 f. Kr. berättar att egyptierna "dricka vin tillrett av korn, ty i deras land trives ej vindruvan."

Hur, var och när bryggkonsten nu än uppstod, ett är visst och säkert, att våra germanska och götiska förfäder med en synnerlig förkärlek bryggde och drucko denna Gambrius skummande och stärkande malt-dryck.

Att ölet brygges av malt, det vet ju snart sagt varje människa, men hur malten tillredes och beredes är nog en sak, som numera endast männen av facket känna till. Ja, männen sade jag, ty så underligt har det under århundradenas lopp funtat sig, att den konsten och färdigheten, som tidigare så helt var kvinnornas egen, att inte en man ens tilläts närvara, den utövas nu av manliga mältare, bryggmästare och deras medarbetare. Kvinnans roll i den nutida brygden inskränker sig väl i de flesta fall till sköljning och etiketternas fastsättande och korkens islagning. "Tiderna förändras och vi med dem."

Men beträffande malten bör väl ett par ord nämnas om dess tillredning. I korthet sagt, tillgår den så, att kornet fuktas och lägges att gro. Därefter får det

torka i viss tid varpå det rostas och males grovt och beredes sedan till mäska. Vi ska dock inte här förirra oss för långt in i bryggar- och mältaryrkets hemligheter. Fast nog vore det intressant, det kan jag intyga, som hade förmånen att ha min skolstads förnämste maltmästares son till kamrat. Och månghundredatal äro de tag, jag tagit med kastskoveln i de ångande, heta tork- och rostrummen. *Kölna* kallades ett sådant rum under husbehovsbrygdens tid.

Vi sade nyss att malt-drycken var stärkande. Ja, hör bara vad den käre bispnen Olaus säger, han åberopar bland andra läkarekonstens urfader Hippokrates, vilken han anser ha ägt den bästa uppfattningen av denna utmärkta korndryck. Själv berättar han i sin trettonde boks tjugunionde kapitel en del erfarenheter, som han säger sig själv ha gjort. Det vore orätt att inte här återge en del av vår värderade kulturhistorikers utsago. "Ju äldre korn-ölet är", säger Olaus Magnus, "desto renare och sundare är det. Om man i belägrat fäste plågas av vattusot eller ansättes av gallsten, så lindras underbart, ja botas dessa sjukdomar, när man dricker sådant öl. Då jag år 1520 befann mig i Sveriges huvudstad Stockholm under dess belägring, och drack gammalt öl av detta slag fann jag — — —." Nu tillåter inte redaktören att jag ordagrant citerar den frispråkige ärkebiskopen längre. Det passar måhända inte våra, ack, så kultiverade ögon och öron. Men ärkebiskopen blev befriad från plågor, som vi numera måste underkasta oss ganska obehagliga operativa ingrepp för att bli av med. Vidare säger vår sagesman att, "nämnda öl häver hosta om man dricker det tillsammans med något smör." Jag vågar knappast ange alla de förträffliga egenskaperna som ölet ansågs äga. "En underbar förmåga att läka skador i inälvorna", samt dessutom "återställa naglar, som tillika med köttet därunder blivit avbitna av något djur eller avhuggna."

Det skulle ha varit nöjsamt att för läsaren beskriva en del recept på gamla hederliga julbrygder mer och mindre oskyldiga. Men man vet aldrig nuförtiden, vad man vågar säga i sådana saker. Ett önskar jag dock läsaren, hans juldryck må nu vara av första eller andra klassen, och det är, att hans dryck må vara väl beredd, lagom jäst och tillräckligt lagrad. Och så överlämna vi oss åt julens överflöd "på det gula fläsk och det bruna mjöd!"

	Den gör Er gott!
--	---------------------------

Är detta dödens ort....

Är detta dödens ort, där sjuka bröst
och trötta själar flämta efter ljus?
Är det en plats för drömmars bleka tröst,
är detta hopplöshetens bittra hus?

En sällsam tanke fattar lyst min hand:
stiger ej mäktig livets vilja här,
glöder ej längtans ljusa, rena brand
mer lidelsefullt dödens portar när!

Viskar ej varje stund; hav mod! Håll ut!
Kamrater, som känt nya krafter välla
i fria flöden för dem som tog slut,
väl ni lärt känna livets starka källa.

Bengt Jändel

Drängpojken ... (Forts. fr. sid. 20.)

han stack den innanför knutfodret, han ville inte låta byn höra, hur sen han var. Så tog ronden kring husen sin tid, och när han äntligen fick gå in, var klockan mycket över nio, hela byn låg tyst och stilla, det lyste från alla gårdar ur nytvättade fönsterrutor, från skurade lampor med till julen nya veckor. I förstugan lyste ett ljus, i köket flängde pigorna, det fräste i spisen, och i hela huset luktade det gott cigarr. Husbondfolket och främmandet skulle äta i salen nu med samma, och när dörrarna öppnades hördes glada skratt och ett oavlatligt pratande därinifrån.

— Varför har du inte passat på måltiden? sade kökspigan, där hon stod vid spisen med uppkavlade armar, nyblankade skor och bästa klänningen på sig. Hon öste just upp lutfisken, som ångade och dallrade och doftade och skulle bära in i salen.

— När skulle jag ha ätit? Jag har ju klått ända tills nu.

— Ja, nog får man klå, anmärkte huspigan, som stod och torkade ett glas, som hon höll upp emot lampan, och så såg hon på Karl Axel med en blick som han inte riktigt förstod, men han rodnade. Han tyckte inte riktigt om sina pigkamrater. Båda voro äldre än han, kökspigan var elak och häftig i sättet, och huspigan behandlade honom som en tolvårs pojke. Utom ibland, då hon retades med honom eller såg på honom med en blick ungefär som den han nu fick.

Men när kökspigan burit in maten i salen, satte hon fram litet mat åt Karl Axel vid ena bordshörnet, och han fick äntligen stilla hungern. Han åt ensam och kände sig ledsen och utanför på något vis. Han visste inte riktigt vad det var, men han längtade hem. Där var det fattigt och smått, men det var ändå hemma, och de åto julkväll alla på en gång. Och sedan de ätit och diskat ifrån sig, tände de julgranen i det stora köket, och far och mor delade ut julklappar. Just ingenting av värde, bara småsaker, men det var i alla fall jul.

Han längtade hem så häftigt, att han fick gråten i halsen, han sväljde och sväljde emot men det blev vått i ögonhåren och han måste skynda sig ut för att inte visa pigorna, att han grät. På drängkammaren var det kallt, han hade inte hunnit elda och ingen annan heller. Han kände sig så ensam och olycklig, att han kastade sig på sängen, borrhade ner ansiktet i den svala kudden och grät. Men åter kom han att tänka på hemmet. Kanske han kunde hinna hem och vara hemma en liten stund, om han sprang genast? Det var bara en halvmil, nätt det, hem, och om han gav sig iväg med samma, så kanske de inte lagt sig. Klockan var halv tio, om en halv timme kunde han vara hemma, om han sprang duktigt. Han kastade på sig andra kläder, skor hann han inte byta och det fick vara med krage, han hade ren skjorta, och det var ju bara hem han skulle.

Tårarna torkade av sig själva, och när han stängde

dörren till drängkammaren och hängde nyckeln på spiken på dörrposten, kände han sig närapå glad. Hemma var det jul i alla fall även för honom, som var en fattig dräng. Ute på vinden var det mörkt, och han trevade sig fram, men väl i trappan tog han den i ett par språng. Just som han sträckte ut handen för att öppna farstudörren kände han ett par mjuka varma armar om sin hals, en mjuk kropp smög sig tätt intill hans, han kände en lukt av matos, cigarrök, tvål och rent linne och en annan doft, av ung kvinna, som han inte känt förr, men som nästan berusade honom och gjorde honom knäsvag. Det kröp i nerverna, och när han kände ett par heta läppar mot sitt ansikte och som blixtnabbt sögo sig fast vid hans mun, nästan svindlade han. Han erfor en känsla som han aldrig förut känt. Men så blev han rädd, slet sig lös och sprang mot dörren.

— Usch, vad du är dum! Och du skall vara sjutton år! hörde han en röst viska, och han kände igen huspigans. Hon skuffade ut honom på trappan, och där stod han yr i huvudet och kände kinderna hetta av något som han inte visste om det var skamkänsla eller lycka. Med klappande hjärta och hastig andedräkt sprang han sin väg om husknuten och mot hemmet.

Det började bli mörkt i gårdarna efter vägen, och ängslig att komma för sent hem, sprang han så mycket han orkade. Ju längre han kom, ju färre ljus lyste, och utsikterna att han skulle hinna hem, innan de lagt sig blevo mindre och mindre. När han äntligen, svettig och andfådd kom in på gårdsplanen hemma, där julkärven satt som en skugga uppe bland grenarna i den stora linden, var där mörkt i alla fönster. Han hade kommit för sent. Dörren var stängd, och alla sovo redan.

Med gråten i halsen steg han upp på trappan och satte sig på farstubrobänken. En katt, som suttit där förut, dunsade ner och satte iväg som en svart strimma i mörkret. Karl Axel blev ännu mera nedstämd därav. Hade han verkligen varit hemifrån så länge nu, att inte katten kände igen honom. Han mindes hur kattan brukade komma och stryka sig mot honom, då han var hemma, jama och räkna honom till husfolket. Nu stack hon iväg som för en främling. Skulle han knacka på eller inte? Han skulle inte. Det var för sent på kvällen, och han ville inte väcka dem. Bara han nu fått vila sig litet, skulle han gå igen.

Då hörde han någon gå i strumpfötterna inne i stugan, en ljuslåga föddes, växte hastigt och blev stor, flyttades över golvet, dörren till farstubron öppnades, och han såg ljusskenet lysa genom de isiga rutorna på farstudörren.

— Är det nån där? frågade en röst, faderns. Den lät förargad.

— Det är bara jag.

— Vad för en "jag"?

— Karl Axel.

— Vad vill du då?

Ja, vad skulle han svara på den frågan. Vad ville han egentligen? Inte kunde han säga, att han längtat hem, för det skulle fadern aldrig fatta, när han inte var längre bort än en halv mil. Inte kunde han säga att han var ute och letade efter litet jul åt sig, för det skulle fadern ännu mindre begripa. Därför svarade han att han ville ingenting. Men fadern öppnade ändå dörren. Han kunde ju inte tro annat än att det måste vara någonting, när sonen kommer hem så sent på julkvällen. Dörrlåset gnisslade, dörren öppnades helt, och där stod fadern i dörröppningen med ljuset i ena handen, den andra höll uppe byxorna som han i hast dragit på sig.

— Du lär väl komma in, sade han, höll ljuset högt och såg skarpt på sonen, undrande varför han kom så där hemspringandes, för det syntes ju, att han sprungit.

— Nej, jag skall inte gå in, sade Karl Axel. — Det är ju så sent.

— Ja, ska du in, så ska du, för inte kan jag stå här. Är det ingenting?

— Nej, det är ingenting. Jag trodde bara . . . Jag tänkte . . . Ja. Ingenting, stammade Karl Axel fram och drog sig ut på gården så att fadern inte skulle se hur nära gråten han var. Därutifrån mörkret mumlade han God natt! och gick sin väg. Fadern stod kvar i dörren en stund, men så stängde han den, ljuset flyttades i nästa fönster, så i ytterligare ett annat efter som fadern gick genom köket och in i kammaren, där han hade sin sovplats. Karl Axel stod bakom syrenhäcken och såg ljuset flytta sig allt efter som fadern gick, och det skimrade brutet och strålände för hans ögon, tårarna sutto ännu i ögonfransarna. Vad skulle han hemma att göra!

Han gick tillbaka — han var för trött att springa, och när han åter stod i sin kammare, var det nära midnatt. Lampan var tänd och en brasa falnade just i den gula kakelugnen, där kaklen skilt sig åt av ålder, och där det alltid rasade bruk ur fogarna. Han hade bara att stänga spjället. Just som han gjorde det, stack huspigans in huvudet genom dörren.

— Det är skinn om dig, fast det är tunnt. Var jag inte snäll, som eldade åt dig? sade hon i dörren, men kom inte in.

— Jo, mumlade Karl Axel. Han kände åter den där både ljuva och egendomliga känslan, som både lockade och gjorde honom rädd, men han var så nedstämd att rädslan var övervägande, och han drog sig inåt rummet.

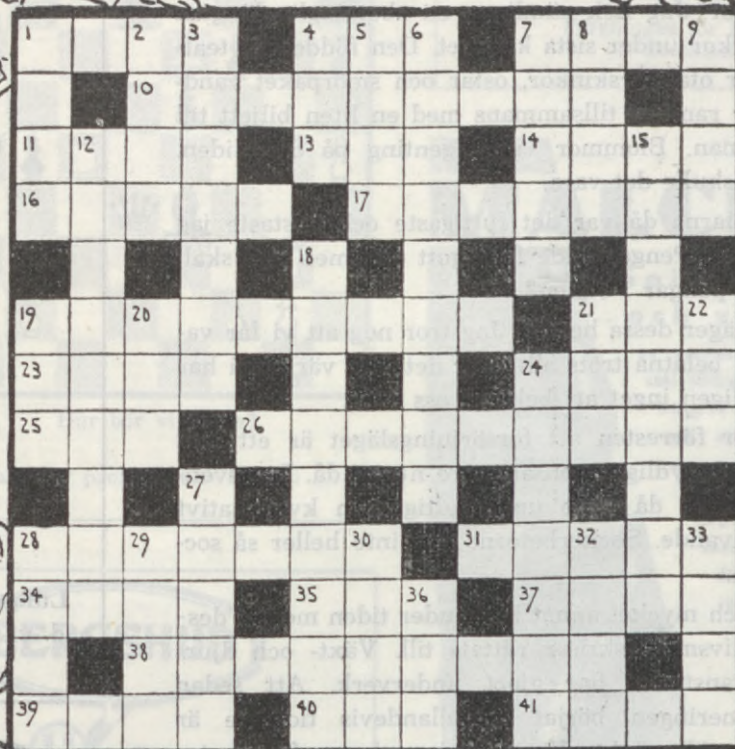
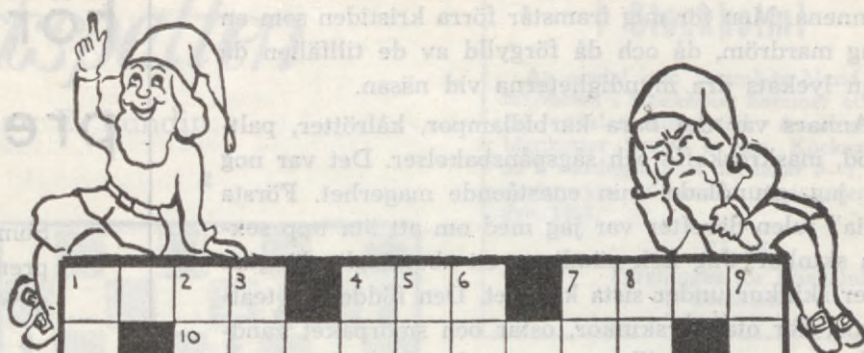
— Godnatt med dig! Dumbom! sade pigan häftigt, knyckte på nacken och slog igen dörren.

Carl Lammén

Vågräta ord:

JULKORSORDET 1941

1. Kisens flicka och är inte julens dricka. (4)
4. Ge julklappar. (3)
7. Ingalunda det psykologiska ögonblicket. (4)
10. Ingeborg. (9)
11. Hur man känner sig i kurrån. (4)
13. Imperialistisk symbol. (3)
14. Ungefär som en metafor. (4)
16. Var väl den gamle kamrerns julaf-ton. (5)
17. Skådebröd. (7)
19. Köpintressets stegring före helgen. (9)
21. De vise männens tal. (3)
23. Ett minne blott i det italienska imperiets historia. (4)
24. Den hör julen till. (4)
25. Kilowatt. (3)
26. Dit hör nu Kroatien. (9)
28. Surrogat för julträdet. (5)
31. Gör kleptomanen utan tvingande skäl. (5)
34. Medicinsk term. (4)
35. Övers. anm. (3)
37. Brukar tåg och i någon mån glögg göra. (4)
38. Har sirenen såväl som hårfrisörskan. (9)
39. — Olja av kolja. (4)
40. Bör man inte gå och bära på under julen. (3)
41. Räv. (4)

Lodräta ord:

1. Vid fornnordisk midvinterfest. (4)
2. Segelterm, som är nästan alkohol. (4)
3. På tal om pengar. (7)
4. Ingen riktig jul utan — (3)
5. En skriftlörd. (4)
6. Finare benämning på betplockare. (9)
7. Hämtas på bank. (5)
8. Vikten av det yttre höljet. (4)
9. Mättande mellanspel på julafton. (4)
12. Drömydning. (9)
15. Värmlänningarna annandag jul. (9)
18. Julattraktion som för många blir en illusion. (9)
19. Ett utomeuropeiskt nöt. (3)
20. Ett julbad för sej. (3)
21. Göra de väckta. (3)
22. En motsats till andra. (3)
24. Jag sitter vid ett nöt och äter gröt. (7)
27. Känd även med tillnamnet Johans-son. (5)
28. Julgrisens dagars upphov. (4)
29. En sal för högtidstal. (4)
30. Går i svart. (4)
32. En av de tolv. (4)
33. Ger ljuvlig juldoft. (4)
36. USchlit — i den här, sa västgöten, tvätta papperskragen. (3)

LÖSNINGAR

till "Julkorsordet 1941" skola vara oss tillhanda före den 15 januari 1942. Tre pris utdelas: 1:sta pris 15 kr., 2:dra pris 10 kr. och 3:dje pris 5 kr.

För övrigt gäller som vanligt, att kuvert, innehållande korsordslösning, skall vara märkt, denna gång: "Julkorsordet 1941". Pristagarnas namn offentliggöras i februari-numret.

FRUKTINDUSTRI A.B.
POMO

Tel. 10017 ÖREBRO Tel. 16517
GRUNDAD 1911

Sven-Olof Sandberg
Ulla Billquist
Gösta Jonsson
Alice "Babs" Nilson

Ewert Granholm
Britt Nilsson
Elof Ahrle
m. fl. m. fl.

av vårt lands ledande mikrofonartister kunna Ni höra idag — i morgon — och alla andra dagar på

Sonora

— den svenska skivan.

Begär de senaste Sonora-supplementen!
Finnes i alla musikaffärer.

Stiftelsens jultidningar

Julgåvan Julottan

Kr. 1: 50

Kr. 1: —

Julkärven

45 öre

Rekvirera provblad och försäljningsvillkor genom bokhandeln eller från

Evangeliska Fosterlandstiftelsens Bokförlag
Stockholm 3.

Förra gången. (Forts. fr. sid. 29)

minnena. Men för mig framstår förra kristiden som en lång mardröm, då och då förgylld av de tillfällen då man lyckats dra myndigheterna vid näsan.

Annars var det bara karbidlampor, kålrötter, paltbröd, maskroskaffe och sågspånsbakelser. Det var nog då jag grundlade min enastående magerhet. Första "fria" julen därefter var jag med om att äta upp sexton skinkor. Jag fick nämligen en obetvinglig längtan efter skinkor under sista krisåret. Den föddes på teatern, där otaliga skinkor, ostar och smörpaket vandrade över rampen tillsammans med en liten biljett till primadonnan. Blommor var ingenting på den tiden. Nej, mat skulle det vara.

Men jularna då var det futtigaste och tristaste jag kan minnas. Pengar hade folk gott om, men vad skall man med pengar i öknen?

Ja, så säger dessa herrar. Jag tror nog att vi får vara ganska belåtna trots allt. Blir det inte värre, så har vi sannerligen inget att beklaga oss över.

Jag tror förresten att försörjningsläget är ett helt annat och betydligt gynnsammare nu än då. Det svenska vetet var då både underhaltigt och kvantitativt mindre givande. Sockerbetorna var inte heller så sockerhaltiga.

Detta och mycket annat har under tiden mellan dessa båda livsmedelskriser rättats till. Växt- och djurförelingsanstalter har gjort underverk. Att sedan kortransoneringen börjat förhållandevis tidigare är nog bara välbetänkt. Vi utnyttjar våra erfarenheter från förr.

"Zürich"
ALLM ÖLYCKSF o ANSVARSFÖRSÄKR A.-B. I ZÜRICH (Schweiz)
EUROPAS STÖRSTA ANSVARSFÖRSÄKRINGSBOLAG

"ZÜRICH"s FILIALDIREKTION
Tel. 23 29 20 Birger Jarlgatan 8, Stockholm

Patienternas Förening

Telefon:
23 40 10

Postgiro:
3721

Alla handarbetsgarner erhållas fördelaktigt från Otto Elmgrens A.-B. Särskilda fördelar äro: firmans enorma sortering av alla slags garner samt lägsta möjliga priser.

Otto Elmgrens AB.

L:a Nygatan 19 STOCKHOLM

Förnya prenumerationen!

Som bilaga till detta nummer följer till våra prenumeranter ett inbetalningskort (postgiro) avsett för prenumeration å

Status för 1942.

De av våra prenumeranter, som önska erhålla tidningen utan avbrott nästa år, uppmanas att inlämna postgiroblanketten plus 5 kr. å närmaste postanstalt, varefter tidningen kommer som vanligt i korsband.

Observera, att Ni för dessa 5 kr. erhåller även Status värdefulla jul- och nyårs- samt midsommarnummer. Enbart julnumret torde vara värt halva prenumerationspriset!

Lungsjuka erhålla tidskriften för 3 kr. per år, d. v. s. till självkostnadspris.

God "KILOMETER-EKONOMI"
är årets paroll vid cykelköp!

HERMES
går längre än de flesta

A/B NYMANS VERKSTÄDER, UPPSALA
Norra Europas största och ledande velocipedfabrik

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

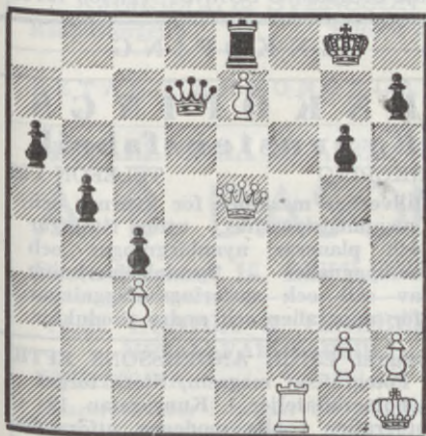
NY PRISTÄVLING.

2

Tidigare prisuppgifter ha rönt ett sådant intresse, att schackred. även i fortsättningen då och då kommer att inbjuda till liknande lösningstävlingar. Liksom hittills presentera vi uppgifter utan att direkt avslöja, vad det är fråga om. I stället för rubriken "Svart drar och vinner" föredra vi att fråga "Kan svart vinna?" Därigenom måste den tävlande ägna en tanke åt tre möjliga alternativ: vinst för svart, vinst för vit, remi. Lösningen blir därigenom något "besvärligare" men också intressantare och lärorikare, då större krav ställs på det egna omdömet.

I denna pristävling ingå två uppgifter. Vit är vid draget. För bägge gäller kort och gott följande betingelser: Hur bör vit spela? Svaren sändas till Status senast den 10 jan. 1942. Första pris kr 10, andra pris kr. 5 samt två bokpriser.

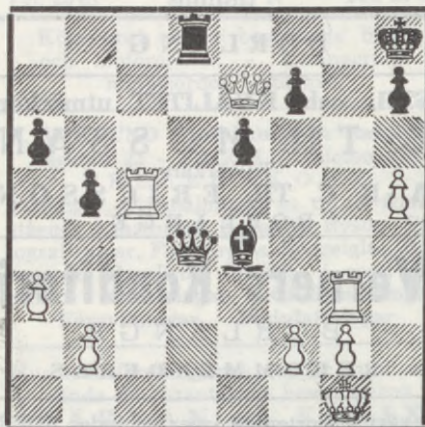
1.

Jukon hjälper!

Jukon sår salva håller vad den lovar. Den är ett effektivt medel mot hämmorroider, klåda, ansvallningar och ömma fötter. Mot frost och köld är Jukon utmärkt.

Aktiebolaget Jukon Göteborg

Hur bör vit spela?

Lösning av problem 61: 1. Dg8!

sätter
STOPP
för skoslitning!

BERGSHUD

är vår nyaste produkt och ett succé-läder. Det garvas av utvalt kraftiga och kärnfulla hudar från högländs boskap och ger ett slitstarkt men dock smidigt läder.

Eder skomakare vet, att det är idealiskt för halvsulningsändamål.

Halvsula med BERGSHUD om Ni sliter skor och vill vara ekonomisk.

Efterfråga

B E R G S H U D

Tillverkas av:

A.-B. WILH. GRÖNVALLS LÅDERFABRIK
ÅNGELHOLM

Lungsjuka konvalescenter i Stockholm!

Av medel som insamlats bland allmänheten i Stockholm kommer att till jul utdelas understöd. Ansökningsblanketter finnes å exp. Kocksgatan 15 I, vardagar 9-4, lördagar 9-1, och skola vara inlämnade senast den 15 dec. 1941.

FLIS
Föreningen för Lungsjuka
i Stockholm

MALCUS

Spiralborr
och verktyg

av svenskt kvalitetsstål tillfredsställa de högsta anspråk på skärhastighet, precision och hållbarhet. Stort lager av alla förekommande dimensioner och typer.

A.-B. MALCUS HOLMQUIST - HALMSTAD

DRICK och NJUT av HERMES KAFFE

Kaffet där kvalitén är högre än priset och smaken huvudsaken.

Ombud antagas.

Åberopa denna tidning.

KAFFE A/B HERMES
Liljeholmsvägen 4 - Stockholm 9
Tel. 45 10 02, 45 10 45, 45 12 32

HEMMETS JOURNAL

populär, intressant
omväxlande

ALINGSÅS

Marta Olssons Brödafär

Västra Kyrkogatan 2 ALINGSÅS
Telefon 904

REKOMMENDERAS

BYGGMÄSTARE CARL RAPP

ALINGSÅS TELEFON 926

utför allt inom byggnadsbranschen till
lågsta priser

Gediget arbete Snabbt utförande

BODEN

Nya Hembageriet

BODEN

Kungsgatan 19 Rikstelefon 414
Färskt välsmakande kaffebröd.

Konfekt och Karameller

BESTÄLL TID

Nyöppnad beställningsavdelning för hrr.
Klippning, champonering, ansiktsbehand-
ling, oljerakning, herrpermanent m. m.
Bekväma friserstolar. Modern inredning.
Ring 29 83. Ingen väntetid

ROLFS HERRFRISERING, Kungsg. 19
BODEN (Invid postkontoret)

ALLT FOTOGRAFISKT

i bästa utförande från

HANSSONS EFTR., Drottninggatan 27,
BODEN Telefon 27 78

Zeiss-Ikon-Kameror och Film

Bergers Urmakeri

BODEN

BJÖRKBOMS**FINBAGERI och CAFÉ**

Kungsgatan 10 BODEN Telefon 598

Rymliga och trevliga lokaler

Beställningar emottagas

Begravningar arrangeras

BETALD ANNONSPLATS

Efter att ha sett en god FILM på
ROYAL-BIOGRAFEN

drick en kopp gott KAFFE på

WALLSTRÖMS CAFÉ

Telefon 20 74 BODEN Telefon 20 74

SPECERIER - KONSERVER
FRUKT - CHARKUTERIVAROR

Nils Westberg

Drottninggatan 10 Telefon 24 30

JEAN FORSBERGS**FRISÉRSALONG**

BODEN

Bankhuset Telefon 21 41

HERR-, DAM- & BARNKLIPPNING

G. SUNDBERGS**MÖBELAFFÄR****MÖBLER - MATTOR - GARDINER**

Telefon 23 81 Telefon 23 81

BODEN

E. A. HEDMANS**BAGERI, KONDITORI och KAFÉ**

Kungsgatan BODEN Telefon 280

REKOMMENDERAS

Dagligen färskt bröd och gott bryggt kaffe

Kommanditbolaget BETONG**SANDER & C:o, Hednoret**

Telefon Boden 65 16

BODEN

Vid behov av KLÄDER vänd
Eder med förtroende till

MATSSON & NÄSLUNDS EFTR.
Skrädderi- & Herrekipering

BODEN Telefon 20 98

ANNONSERA i

Norrländska Socialdemokraten

Norrbottens förnämsta nyhets-
tidning

BORLÄNGE

STIL och KVALITET utmärker

C. T. H. MÖSSAN

Tillverkare:

A.-B. C. TH. ERICSSON

BORLÄNGE

Verners Konditori

BORLÄNGE

REKOMMENDERAS

I vårt väl sorterade lager erbjuds EDER
OLJOR - FÄRGER - FERNISSOR

av bästa in- och utländska fabrikat.

TAPETER I RIKT URVAL**A.-B. ALGOT TAPPER, Borlänge**

Telefoner 113, 259

BORÅS

AHNVIKS PAPPERSAFFÄR

Påsfabrik — Pappersvaror i parti

Telefoner: Kontoret Linjeväljare 122 39

Lager och exp. 135 44, 164 10. Lager av

Omslagspapper - Papperspåsar - Skriv-

papper - Papeterier - Bindgarn m. m.

Trycksaker för handel och industri.

BEGÄR OFFERT.

Garnaffären Härvan

Borås

REKOMMENDERAS

BORÅS EXPORTAFFÄR

Köpare till

Järn- och Metallskrot samt Textilavfall

Kråkeredsvägen 6 Telefon 156 20

BORÅS

MARCONI-TJERNELD

KVALITETSMOTTAGARE

RADIOCENTRALEN

G. ANDERSSON

L:a Brogatan 30 Telefon 148 47

TYGET

till den nya KLÄNNINGEN

bör Ni köpa hos

JANSON & TYRÉN - BORÅS

Vid behov av fotografering

Kom ihåg

Atelier Wallander & Wernlund

Stora Brogatan 7 Telefon 142 01

Inlämna Edra filmrullar för framkallning

och kopiering hos oss.

LAGERBODEN, BORÅS

Den moderna detaljhandeln för alla

sammhällsklasser.

Specialité: **STRUMPOR - TRIKA.****LAGERBODEN, BORÅS**

BETALD ANNONSPLATS

BORÅS

AXEL HÖGBERG - Rörläggerifirma

Utför: Värme- och Sanitetsanläggningar
av alla slag. Ång-, Kok- och Tvättan-
läggningar. Program och kostnadsförslag
på begäran. Telefoner bostaden 121 54,
förråd Magasinsgatan 131 32.

Borås Elektriska Affär

ÖSTERLÄNGGATAN 21. Telefon 109 38

FÖRSÄLJER ALLT INOM BRANSCHEN

UTFÖR ALLT INOM BRANSCHEN

Nya Snickerifabriken

GÅNGHESTER

Byggnadssnickerier - Trävaror m. m.

Telefon 128 01 BORÅS

AXEL HEDLUNDS**Måleriaffär**

Engelbrektsgat. 7 BORÅS Telefon 132 42

INFORDRA KOSTNADSFÖRSLAG!

LÄKARROCKAR

Bra modeller — Höga kvalitétéer

KONFEKTIONS-KOMPANIET

Telefon 126 46 BORÅS

(Leverantörer till sjukvårdsinrättningar)

J. A. Johanssons Eftr.

CLAES W. ANDERSSON

Glasmästeri, Glassliperi & Inramningsaffär

Lilla Brogatan 4 BORÅS Telefon 104 92

ENKÖPING

**ENKÖPINGS
Kvarnstensfabrik**

ENKÖPING TELEFON 1 93

tillverkar maskiner för kvarnar och

spannmålslagerhus, utför ritningar

och planerar nyanläggningar och

ombyggnader - Specialtillverkning

av säll och sorteringsanläggningar

för mineralier och andra produkter.

Fotograf **ESKIL ANDERSSONS EFTR.**

Fotografiskt magasin, Stora torget

Fotografiateljér, Kungsgatan 19

Fotografier i alla moderna utföranden

samt seriefoton - Förstoringar o. inram-

ningar - Fotografering i hemmen, även

på landsorten. Telefon 129

BETALD ANNONSPLATS

Populärt för sitt goda kaffe och
sina läckra konditorivaror, är

GRAND KONDITORI

Mottager beställningar, och brickor

hembäras efter tillsägelse. Tel. 827.

Enköpings Begravningsbyrå

Tel. 106 Kyrkogatan 33 Tel. 106

(Nära Busstationen och Stora torget)

Vår uppgift är att taktfullt och försynt

ordna allt, som står i samband med be-

gravningen. — Allt inom branschen till

billigaste priser. — Ombesörjer svep-

ningar även i Uppsala och landsorten. —

Vänd Eder därför vid behov med för-

troende till oss. — **BALSAMERING.**

ENKÖPING

A.-B. K. A. SCHILDS
SÄGBLADSFABRIK
ENKÖPING

Tillverkning av:
Bågfilblad, maskinsågblad, slitsfräsar
o. metallfräsklingor av högsta kvalitet

Selma Jansons Eftr.

MANUFAKTUR- och
KONFEKTIONS-AFFÄR
Tel. 48 REKOMMENDERAS

ESKILSTUNA

När det gäller

Inbindning av böcker, Hyllningsadresser
med pärmar, vänd Eder alltid till
OHLSSON & LINDS BOKBINDERI
Kungsg. 36 - ESKILSTUNA - Tel. 551

HANSSON & SVENSSON
BYGGNADSFIRMA
Svengrensgat. 4, ESKILSTUNA Tel. 21 15
Alla slags ny- och ombyggnadsarbeten
samt reparationer utföras.
Införda kostnadsförslag.

Köp Eder KAPPA

i ESKILSTUNA KAPPMAGASIN
KJERSELL & SVENSSON
Rådhusorget 5 Telefon 30 62

BETALD ANNONSPLOTS

BESTÄLL EDRA KLÄDER HOS

A.-B. DASON

Drottninggatan 16, ESKILSTUNA

A.-B. LUNDIN & LINDBERG
METALLVARUFABRIK

ESKILSTUNA Telefon 13 64
Husgerädsvaror i koppar och aluminium
Presentartiklar i tenn

MODELLFABRIKEN

G. N. SKÖLD — Kungsgatan 61
TELEFON 26 70 BOSTADEN 32 70
ESKILSTUNA

Tillverkar alla slag av gjutmodeller

ESLÖV

A.-B. LARSSONS Järnhandel

REKOMMENDERAS
St. Torget 14, ESLÖV
Telefon Namnanrop

FALUN

HOLMENS HERREKIPERING

FALUN
Holmgatan 26 Telefon 10 74
Rekommenderar sina förstklassiga
ekiperingsartiklar

Sedan 75 år

ledande i speceribranschen
KNUT LINDHOLM A.-B., Falun

FALUN

BELES CHOKLAD

Den erkänt bästa.

Åsgatan, Slaggatan, F a l u n
Telefon 13 48

BILSKROTNINGSCENTRALEN

Tel. 23 81 FALUN Tel. 23 81

Köper och säljer begagnade bilar
och motorcyklar - Utrangerade
motorfordon uppköpas

A. WIKLUND Konsthandel & Ramaffär
Åsgatan 23 - FALUN - Telefon 639
PRESENTKORT

Etsningar, Oljemålningar m. m. av fram-
stående konstnärer. Keramik, Byster, Fo-
tografiramar, Fönsterglas, Spegelglas, Bil-
rutor o. Ramlister försäljas i parti och
minut. Inramningar - Glasinsättningar,
Förgyllningar - Blyinfattningar

Husmoderföreningarna landet runt an-
vända de garanterade hemfärgerna
HÄRVAN och FENIX
Ljusäkta — Smetfria
Tillv.: A. W. Herdins Färgverk A.-B.
FALUN

PRIMA

Konsumtionsmjölk — Grädde
och Mejeriprodukter

Dalarnas Mejeriförening

ÖSTANFORS HEMBAGERI

GOTT KAFFEBRÖD GODA SMÅBRÖD
Rekommenderas
Telefon 5 63 Åsgatan 86
FALUN

BETALD ANNONSPLOTS

FJUGESTA

Lennart Erikssons

CHARKUTERIAFFÄR
Telefon 34 FJUGESTA Telefon 34
REKOMMENDERAS
Leverantör till Garphytte Sanatorium

GÄLLIVARE

AKTIEBOLAGET
NORDSVENSK TRÄEXPORT
Tel. 112 GÄLLIVARE Tel. 112
Ständigt i lager: Sågade och hyvlade
TRÄVAROR i alla förekommande dimen-
sioner. Stor sortering av LISTVERK.

GÄVLE

THEBE-pipan

av äkta BRIAR-ROT
Pris 3:75, 7:50, 10:—

Knut Johanssons Eftr. - Tobakshandel
Drottninggat. 14, GÄVLE. Telefon 758

SJÖMANSKYRKANS CAFÉ
GÄVLE

REKOMMENDERAS
Tobaksvaror - Konfektyrer m. m. Tel. 3 04

BETALD ANNONSPLOTS

GÄVLE

Gefle Omnibussbolag

TELEFON 577

TRAFIKERAR STRÖMSBRO—HILLE
Uthyr Turistbussar för längre o. kortare
turer. Begär prisuppgift

Man kan vara tveksam om mycket,
men inte om att

TEMPERANCE

har den bästa och billigaste maten.
Pilsner serveras till spisande gäster.

SÖDRA KAFÉET

Södra Kungsgatan 32. — Tel. 1 30
Alltid gott kaffe och goda smörgåsar
Även hemskickning.
Obs.! Ny regim.

Spets' Eftr. Manufakturaffär

St. Esplanadgatan 9 — GÄVLE
Telefon 1334
REKOMMENDERAS

Prova Sambageriets
Knäckebröd Nr 1

Telefon 15 72 Telefon 15 72

MÖBLER,

såväl finare som enklare, i olika träslag
och stilar, bäst och billigast från
MÖBELLAGRET
Tel. 6 82 St. Esplanadgatan 13. GÄVLE

Byggnads AB, Konstruktör

Bergsgatan 86
Tel. 10 90 GÄVLE Tel. 40 90, 53 90

S. HEMSTRÖMS SPECERIAFFÄR

Tel. 26 95 STRÖMSBRO Tel. 26 95
REKOMMENDERAS!

Gynna privat företagsamhet!

BILFRAKTFÖRENINGEN

U. P. A.
Ombesörjer varutransporter
till humana priser! Tel. 54 73 - 44 17

BOSTRÖMS

SLAKTERIAFFÄR

Telefon 21 12
REKOMMENDERAS!

Senaste Modenytt

hos
MYRAHS-MEETHS
Tel. 3 44 Nygatan 28 Tel. 51 44

ALLA

bil- o. motorreparationer

SÖDERLUND & LINDSTRÖM
GÄVLE Tel. 32 59, 38 69

Praktiska Byggnadsaktiebolaget

Hamntorget 1 GÄVLE Telefon 29 68
Utför allt inom branschen
Införda offert

G Ä V L E

EDV. LINDBLOM

Drottninggatan 18 — G Ä V L E
TELEFON 1611
ALLT I LIVSMEDEL

MONARK Cyklar

Det lånar sig att göra inköp hos
FIRMA VELOCIPEDE & SPORT
Brynäsgratan 10, Gävle. Tel. 837
Filial i NYVALLE

H A L M S T A D

BETALD ANNONSPLATS

H U D I K S V A L L

A. Norman Hamngatan 51
HUDIKSVALL
SPECERI- & DIVERSEHANDEL
Gott Kaffe, Ost, Smör, Mjök, Grädde
Hemsändes vid tillsägelse
Telefoner 634, 943

Hudiksvalls Rörledningsaffär

Tel. 655 E. BERGLUND Tel. 556
Värme- & Sanitetsanläggningar.
Lager av rör och rördelar, pannor, radiatorer, sanitetsporslin samt armatur

Besök

L. HAGSTRÖMS Herr- & Damfrisering
Tel. 438 HUDIKSVALL Storgatan 41
Utför allt vad till yrket hör.
Förstklassig permanentondulering.

Manufaktur- & Garnaffär
Dam- & Herreklipping

RESEFFEKTER
Alltid väl sorterat lager av senaste nyheterna i branschen.
Hudiksvalls Manufaktur Aktiebolag

WALLNERS ALLMOGEDRÄLL

är en handduksväv av högsta kvalitet, tillverkad av rent, långfibrigt linnematerial. Handdukar av denna vävnad äro därför mjuka, behagliga och hållbara.
Illustrerad katalog på begäran.
Wallners Helsinginne-industri
HUDIKSVALL

**H U D I K S V A L L S
B R Y G G E R I A.-B.**

H U D I K S V A L L
Telefon 13 och 302
Rekommenderar sina tillverkningar av
Klass II Pilsner, Klass I Lagerdricka,
Mineralvatten samt Läskedrycker.

H Ä L S I N G B O R G

Carl Åbergs Maskinverkstad

Hälsövägen 31 Tel. 10386
H Ä L S I N G B O R G
Tillverkar mindre specialmaskiner och apparater. Utför maskinreparationer.

Zoégas ZOÉGA & SON

KAFFEROSTERI
Drottninggatan 30—36
Tel. Namnanrop:
Zoégas Kaffe eller 20470

BETALD ANNONSPLATS

H Ä L S I N G B O R G

SÖDRA FISK- & VILTAFFÄREN

S. B. Johnsson. Rekommenderas.
Södra saluhallen, Tel. 11939. Norra saluhallen, lördagar. HÄLSINGBORG.
Tillhandahåller dagligen färsk fisk samt rökta fiskvaror. - Rökta varor. - Lax, Äl, Sill m. m. från eget rökeri.

FRILUFTSFOLK
ta alltid in på**KULLASTUGAN i Hittarp**

Telefon HITTARP 52

G. MELLQVIST'S
BEGRAVNINGSBYRÅ

S. Storgatan 18, HÄLSINGBORG
Telefon 17462
Allt ordnas för begravning o. eldbegängelse

J. E. PERSSONS
TAPETSERAREVERKSTAD

S:a Storgatan 6 — Tel. 14986
(In på KFUM:s gård.)
Omstoppning samt Klädsel av Möbler och Madrasser.

A. Bengtssons CYKELAFFÄR

Gasverksgat. 14, Hälsingborg Tel. 16637
SPORTARTIKLAR o. MONARK-Cyklar
Allt slags svetsnings- o. reparationsarbete. utföres snabbt och omsorgsfullt

J Ö N K Ö P I N G

Elander & Lundbergs

J Ä R N H A N D E L

J Ö N K Ö P I N G

Östra Laddningsstation

N. G. STARK
Ö. Storgat. 83 - Jönköping - Telef. 1857
ALLT BILELEKTRISKT
Batterier - Lampor - Reservdelar

Skall ni sätta bo?

Låt Severins Möbelfaffär inreda Edert hem. Besök vår utställning
JÖNKÖPING - Ö. Storgatan 27. Tel. 1226

"J M W"

Självsgående hushållspumpar
Jönköpings Mekaniska Werkstads
Aktiebolag - Jönköping

A.-B. J. L. PETERSON — Jönköping
Ö. Storgat. 28 - Etabl. 1900 - Telef. 797
Musikhandel, Piano-, Orgel-, Radio- och Fotografiskt Magasin.

REKOMMENDERAS!
Största lager av Grammofoner och Skivor. Senaste nyheter. — Frankallning och Kopiering på kortaste tid. Bästa utförande.

KONDI TORI

VILLA ROSENBORG

Tel. 1367 ROSEN LUND Tel. 1367
Jönköping
rekommenderas på det bästa

Ragnar Wallströms Konditori

Ö. Storgat. 21 - Jönköping - Telef. 863
Gott kaffe - Wienerbröd - Bakelser - Tårter - Efterrätter - Dagligen färsk choklad - Beställningar emottagas - Obs.! Diplom i Tyskland 1925 - Gedigen fackkunskap.

BETALD ANNONSPLATS

K A L M A R

Det är icke likgiltigt var Ni köper Edra HATTAR, MÖSSOR och PÅLSVAROR.
Hos P A L M Q V I S T ' s
finner Ni det bästa urvalet, den största valutan. Beredning, Färgning, Montering. Uppköper skinn.
S:a Långgatan 13—15, Kalmar. Tel. 361

Blomsteraffären

Tegnérgratan 10

REKOMMENDERAS

Kalmar Radiobyrå

SPECIALAFFÄR I RADIO

Södra Långgatan 13—15 Telefon 2434

MEIJERS DAMFRISERING

Permanentondulering med och utan apparat. Hårfärgning, blondering samt allt inom yrket
Meijers Damfrisering, S. Långg. 23 Kalmar

Montering av gengasaggregat

Förstklassiga bilreparationer

A.B. Siefert & Fornander

KALMAR Telefoner 7, 215, 1515

S V E N S V E N S S O N S

CHARKUTERIAFFÄR, Kalmar
STENSÖVÄGEN 32 - Telefon 1614
SÖDRA LANGG. 11 - " 2814
JOHANNESBORG 26 - " 1814
Endast kvalitetsvaror - Försäljn. å Torget

GYNNA OCH REKOMMENDERA

FERD. SVENSSONS EFTR.

KONDI TORI

Telefon 23

Servering av gott kaffe, the och choklad.
Förstklassiga konditorivaror. Beställningar mottagas. Kaffebrickor utbäras.

ELNA SJÖGRENS

DAMFRISERING

SÖDRA LANGGATAN 26

REKOMMENDERAS!

RING UPP oss eller gör oss ett besök, då Ni är köpare av FRÖ eller UTSÄDESSPANNMÅL.

Vi erbjuda Eder fullständig sortering av utsädesvaror i förstklassiga kvaliteter och till konkurrenskraftiga priser.

Aktiebolaget Kalmar Frökantor

(Landets äldsta och länets enda specialaffär i utsädesbranschen)
Tel. 175. Tel. 405.

K A R L S K O G A

M Ö B E L K O M P A N I E T
(Aronsson & Svensson)

KARLSKOGA Telefon 1292
Rekommenderar sina förnämliga stilarter å möbler, såväl hela möblemang som udda möbler samt för komplettering. Även möbler efter egna ritningar. Gör ett besök. Vi lämna de bästa råd o. villkor.

John Sundströms

ELEKTRISKA INSTALLATIONSBYRÅ

Brogårdsgatan 46, Karlskoga

Telefoner 1242 och 842

Utför elektr. anläggningar för ljus, kraft värme o. signalering samt reparationer av alla slag

KARLSKOGA**KARLSKOGA GJUTERI**

A. BERGMAN. Telefon 5 25
Tillverkning av gjutgods såväl tackjärn
som metall samt tillverkning av modeller
ävensom idrottsmateriel.
Infordra offert. Fullgott arbete

För GOTT KAFFE och GOTT BRÖD är

Reinholds Konditori

BERÖMT
Beställningar mottagas pr tel. 337
SOMMARSERVERINGEN TIMSBRON
REKOMMENDERAS

**KONSUM
KARLSKOGA**

P. E. LUNDBERGS
BLECK- & PLÅTSLAGERI, Karlskoga
Tel. Verkstaden 373. Bostaden 635
REKOMMENDERAS
Utför fackmässigt alla till branschen hö-
rande arbeten, ävensom eternittäck-
ningar samt arbeten i rostfri plåt.

ADVOKATFIRMAN**Malmberg & Apelgren**

Kungsvägen 57 KARLSKOGA
Telefon 1760

Bokföringsteknisk avdelning

BETALD ANNONSPLATS

KARLSKRONA

Nya Skrot- & Avfallsaffären
uppköper Ul, Stäckyle, Skrädderiavfall,
alls slags Lump samt Skrot av såväl järn
som metall, Tagel, Bivax i parti och mi-
nut till dagens absolut högsta priser
Borgmästarebron 16-18 Telefon 1207
KARLSKRONA

Önskas ett verkligt gott bröd
köp då av tillverkningar från
IVAR HÅKANSSONS BAGERI
Bageriet, Lyckeby. Tel. 15 33 och 53
ankn. kontoret
Filial Borgmästareg. 24 Telefon 1461
KARLSKRONA

FRIMURAREHOTELLET
MED NYBYGGT ANNEX - Karlskrona
Stadens nyaste och modernaste hotell.
Fullständiga rättigheter. Trädgårdsserve-
ring under sommarmånaderna.
Telefon Namnanrop

GLASÖGON
ONELIUS specialoptiker
GLASÖGONHuset
Ronnebygatan 39 - Karlskrona
Telefon 27 68

BÅTH & ANDERSSON
JÄRN- & MASKINAFFÄR
KARLSKRONA Telefon 2 88
Lager av byggnadsmaterial och alla
slags grövre och finare järnvaror

Gör inget val av ekipering
förrän Ni tagit del av
ÖRNENS
alltid rikliga och gedigna sortiment
Landbrogat. 25 - Karlskrona - Tel. 15 22

KARLSKRONA

Behöver Ni korsett, vänd Eder då till
FORTUNA KORSETTFABRIKATION
Vi tillverkar allt i korsettbranschen efter
mått i olika kvalitéer och prislägen.
Tillbehör säljas även i minut och engros.
Telefon: Lyckeby 200.
Postadress: Karlskrona Box 22.

**BRÖDERNA MAGNUSSONS
MÅLERIFIRMA**

Utför alla slags måleriarbeten.
Ö. Vittresg. 30 - Karlskrona - Tel. 14 25

**A. J. Jacobsons Eftr.
BAGERI**

REKOMMENDERAS!

Vid behov av Ur och Optiska artiklar
HEDERSGÅVOR gynna
H. A. LINDSTRÖMS
UR- och OPTISKA AFFÄR
Stortorget 11, KARLSKRONA. Tel. 6 28

Vid behov av mjuka mattor, korkmattor,
samt för övrigt allt vad till branschen
hörer, vänd Eder förtroendefullt till
Nya Möbelfaffären
Landbrogat. 9 - Karlskrona - Tel. 5 02

**MODESALONGEN
LEJA**

Ronnebygatan 46 - Karlskrona - Tel. 6 13
REKOMMENDERAS
Individuell smak! Billiga priser!

KARLSTAD

LÅT VÅRA MÖBLER
göra Ert hem vackert och trivsamt. Det
behöver inte bli dyrt. Ni har mycket att
välja på. Vi stå till tjänst med goda råd.
WARDS MÖBLER KARLSTAD
Telefon 40 30

LILIUS FOTO
Drottninggat. 5, KARLSTAD - Tel. 10 32
Populära nya kortstorlekar: 42, 24, 16
och 12 foton. Ramar, Album m. m.

BETALD ANNONSPLATS

KATRINEHOLM

konsum
Katrineholm
håller konkurrensen levande

KIRUNA

CENTRUM
KIRUNA Telefon 5 10
REKOMMENDERAR sin väl sorterade
HERREKIPERING

Telefon 92
KIRUNA BLOMSTERHANDEL
Nils Bergbom
Flerårig praktik. Modernt binderi
Bästa sortering.

KIRUNA

BROR JOHANSSONS
ELEKTRISKA - Rikst. 293
Utför alla inom yrket förekommande ar-
beten, såväl ljus som kraft. Ständigt la-
ger av förstklassig material i ledningar,
strömbrytare och kontakter, kokappara-
ter, strykjärn och dammsugare.
Vid större anläggningar infordra offert.

Hos THULE Matvaruaffär
Tel. 315 KIRUNA Tel. 315
Väl sorterat lager i
SPECERIER, KÖTT, FLÄSK, FRUKT
och KONFEKT

A.-B. EDVIN MARTINSSONS
JÄRNAFFÄR
Telefon 4 KIRUNA
STOR SORTERING. LÅGSTA PRISER
SPORTARTIKLAR!

KRISTIANSTAD

VI SÄLJA
alla slag av byggnadsmaterial till plat-
sens lägsta priser. Ljusneplywood och
Jonitex. Ivö cement.
CARL NILSSONS TRÄVARUAFFÄR
Kristianstad Telefon 11
Filial Långebro. Telefon 113

VÄRME och SANITET
Innehavare TH. OLSSON
Ö. Storgatan 44 Telefon 22 44
Värme och sanitära installationer. Repa-
rationer. Gas- o. vattenledningar. Bad-
rum. Vattenklosetter. Värmeledningar.

BYGGMÄSTAREFIRMAN
BRÖDERNA PERSSON
Kontoret:
Ö. Storgatan 42 - Tel. 14 67
KRISTIANSTAD
Utför alla slag av byggnadsarbeten

KRISTINEHAMN

Schultz Konditori
FOLKETS HUS Telefon 13 74
KRISTINEHAMN
REKOMMENDERAS

BETALD ANNONSPLATS

KÄVLINGE

NILSSONS KÖTTAFFÄR
Kvarngatan 22 KÄVLINGE
REKOMMENDERAR
härmed sina förstklassiga, kött-, fläsk-
och hemcharkuterivaror. Tel. 524

Bröderna Nilsson i Kävlings A.-B.
KÄVLINGE
Telefoner 257 och 500
BIL- & MEK. VERKSTAD
Lager av Reservdelar, Gummi, Ben-
sin, Oljor, Bilkol, Bilved

LANDSKRONA

INSTITUT BEAUTÉ, Skönhetssalong
Östergat. 17. Landskrona. Tel. 10 65
OBS! NY REGIM!
Ansiktsbehandling, specialbehandling,
make up, manicure, pedicure, färgning
av ögonfransar och -bryn.
Elevbehandlingar halva priset.

LIDKÖPING

Stanley Haller

Speceri-, Mjök- & Matvaruaffär
Esplanden 30, Telefon 598
REKOMMENDERAS

KARLSSON & ARTIG, Glasmästeriäffär
Tel. 149 LIDKÖPING Tel. 149
Fönsterglas, Spegelglas, Favoritspeglar,
Mattslipat glas, Muslinsglas, Ramlister
jämta inramning, Katedralglas, Orna-
ments- och Kulörta glas. Glastegelpan-
nor m. m.

LINKÖPING

BAUER & ANDERSSON
Färgeri- och Kemisk Tvättanstalt
Tullgränd 4 LINKÖPING Tel. 24 44
Vårt motto:
Gott arbete och humana priser

Resande till Linköping!

Intag Edra måltider å
RESTAURANTEN
Hantverkaregatan 1
GOD OCH BILLIG MAT

Linköpings Kaféaktiebolag

A.-B. MIMMI ABRAHAMSSON

LINKÖPING Tel. 15 42 Bostaden 37
Tillverkar och försäljer finaste
CHARKUTERIVAROR
Gamla Saluhallen 47 och 48

LINGHEMS SPANNMÅLS A.-B.

Köper och säljer spannmål av alla slag
GÖDNING FODERÄMNE GRÄSFRÖ
Telefoner: Linköping 11 22 - Lingham 26
Gistad 12

TANNEFORS ANGFÄRGERI

Telefon 11 59 LINKÖPING Telefon 11 59
Omfärgning av kläder samt Kemisk tvätt.
OBS! Ombud i Linköping:
LINKVISTS GARNBOD, Nygatan 32
Telefon 8 40

Vasabryggeriet

PORTERDRICKA och
VASADRICKA

LINKÖPING Telefon 8 37

John Boklund & C:o

MÖBLERINGSÄFFÄR
LINKÖPING
Ågatan 26 Telefon 5 28
MATTOR - MÖBLER

H. HANZONS MÖBELVERKSTAD

HJALMAR ERIKSSON & C:O
Telefon 11 48 - LINKÖPING
Beställningar utföras av såväl enklare
som finare möbler. I antika och moder-
na stilar. Renoveringar utföras.
Allt till moderata priser.

Östergötlands

Kreaturs-Försäkrings-Bolag

Linköping. - Ömsesidigt - Stiftat 1876
Häst och Nötkreatursförsäkring
Foster- och Fölförsäkring
Häsförsäkring genom hrr Veterinärer,
dock kunna föl under födelseåret även
försäkras utan veterinärbesiktning.
OBS! Fri veterinärbesiktning vid för-
säkring av lantbrukshästar.

BYGGNADS A.-B. AUG. NETZ

Telefon 10 77, 477
LINKÖPING
Ny- och ombyggnader

LINKÖPING

Modeaffären NINETTE

(B. SVENSSON)
Platensgatan 7. LINKÖPING. Tel. 41 70
REKOMMENDERAS!

Fridhems Handelsträdgård

LINKÖPING
Telefoner: 5 44, 11 78, 3 62
BUTIKER: St. Torget 2 och Nygatan 30
REKOMMENDERAS!

A.-B. E. F. Furhoff

RÖRLEDNINGSENTREPRENÖR
Kungsgatan 26
Telefoner 5 56 och 26 13
LINKÖPING

Lindgrens Matvaruaffär

Föreningsgatan 9
REKOMMENDERAS!

Jag rekommenderar mig till det bästa
vid köp av specier och konserver,
frukter och konfektyrer. Prova
mitt goda kaffe.
Vördsamt Erik Bergströms Eftr.
LINKÖPING
Tel. 16 05, 18 79 Drottninggatan 18

BETALD ANNONSPLATS

LULEÅ

Årstedens BLOMMOR

från egna driverier
GUSTAFSSONS BLOMSTERHANDEL
Telefon 11 21
Medlem av Blomsterförmedlingen

LUND

SALANDERS Fabriksaktiebolag
Huvudaffären. Tel. 10 17. Filial Tel. 32 20
LUND
Garner, Trikå- och Manufakturvaror
KEMISK TVÄTT och FÄRGNING

Göransson & Nilsson

Byggmästare
Bytaregatan 6 LUND Telefon 21.
NYBYGGNADER REPARATIONER

MALMBERGET

Skidor Stavar, Bindningar m. fl.
vintersportartiklar.

Nyhet: Splitkonskidan med lignostonekant
O. Löfströms Cykel- & Sportaffär
Telefon 5 MALMBERGET Telefon 5

MALMÖ

Konststoppning

av alla slags kläder, vävnader,
schalar och orientaliska mattor
EBBA NORDBLAD
Kaptensg. 21 a MALMÖ Tel. 216 63

TURE KRETZ

LASTBILSÅKERI
Gullviksgat. 34, Hindby. Tel. Malmö 155 68

MALMÖ

Olga Berg & C:o

Kungsgatan 8 B Gust. Ad. Torg 8
Telefon 250 45 Telefon 216 62
MANFAKTUR- & SYBEHÖRSÄFFÄR

ÖLRESTAURANTEN

Henr. Smithsgatan 3 - Malmö.
REKOMMENDERAS!
Vältempererade Malt- och Läskedrycker
Telefon 299 64

SKOOGS

ELEKTRISKA A.B.
ELEKTR. INSTALLATIONSMATERIEL
MALMÖ. Tel. 171 02, 171 03, 179 84

Cederholms Byrå

Grundad 1914
Löjtnantsgat. 8, MALMÖ. Tel. 226 96
Bokföring - Revisioner - Rättshandlingar

A. J. EKSTRÖMS

JÄRNHANDEL
Hörnet av Förenings- o. Amiralsgatorna
Telefon 233 58
REKOMMENDERAS!

BEG. SKRIVMASKINER

fr. kr. 40:—, Räknemaskiner fr. kr. 100:—
FULL GARANTI

ÅTVIDABERGS

Östergatan 1 MALMÖ Telefon 223 64

MARMOR, KALKSTEN
och GRANIT

INGENJÖRSFIRMA H. SVENSSON
Villa Daisy, Mariedalsvägen
MALMÖ Telefon 153 80

DUX-märket

borgar för god kvalitet - största ända-
målsenlighet - vare sig det gäller madräs-
ser, kuddar, fätöljer eller ottomaner.
Sängkläder från DUX -
Husmoderns stolthet.
MADRASSFABRIKEN DUX AB

Uti sommarens soliga
dagar . . . är cykeln
den bästa färdekamraten.
Skall Ni köpa cykel, välj
då bland Fem pålitliga
märken: Velocitet, King,
Örnen, Apollo, Rex, vilka
utgöra eliten och vi för-
sälja Rex och Huskvarna
lättviktare.

VELOCITÉT
Nobelvägen 19, MALMÖ
Kiliansgatan 17, LUND

Teaterkaféet - Pildammarna

REKOMMENDERAS
Säsong 1:a Maj och Sept.
OLGA HELLQVIST

BETALD ANNONSPLATS

Bliv medlem i
SOLIDAR
och
MJÖLKCENTRALEN

Bolanderelektriska A.B.

M A L M Ö

Rikhaltigt lager av
elektriskt installationsmateriel.**FOTO GRAMMOFON RADIO**

Frankallar — Kopierar — Förstorar

STÖLTENSGust. Ad. Torg 47 Ö. Förstadsg. 29
Hamngat 1 Tel. 710 80 Bergsgat. 3**PARKETT GÖLV**

Svenska och tropiska träslag

A.-B. WELINDER & C:oStortorget 29, MALMÖ
Telefon 717 00 (växel)**Golvbrunnen FIX** Patenterad

FIX har till ändamål att förhindra att avloppsvattnen stiger upp i källarlokalerna. Lämplig för tvättstugor, pannrum, badrum etc. Godkänd av Sv. Kommunal-Tekniska Föreningen.

BERNH. PERSSONS GJUTERI

Västanforsg. 6 MALMÖ Telefon 237 75

IVAR IVERSON & C:O

(Inneh. Oscar Gustafsson)

Gråbrödersg. 8. Tel. 718 35 (växel), Malmö

Bokbinderi, Kontorsboks- & Kartongfabrik. Linjeringsanstalt

**Elektriska A.-B.
Erik Borgström**

M A L M Ö

Gör Edra inköp av SKODON uti

AX. SVENSSONS SKO AFFÄRER

Södra Förstadsgatan 60 — Telefon 289 16

Östra Förstadsgatan 2 — Telefon ankn.

Höga kvalitéer. — Lägsta priser.
OBS! ALLTID NYA MODELLER**MODERNA MÖBLER**

i vackra modeller för heminredning och komplettering.

Bekväma fåtöljer och Ottomaner.
Prima varor. Låga priser.**Holmströms Möbelaffär**

St Trädgårdsgat. 12 MALMÖ. Tel. 148 47

IDA JOHNSON**DAM KONFEKTION**

1:sta klass Syateljier

Bergsgatan 1 A MALMÖ
Telefon 274 75**Köp alltid Kå-Kå-marmelad**Apelsin-, Aprikos-, Äpple-, Hallon-, och
Lingsnylt. Garanterat rena naturprodukter —
högfina kvalitéer. Förpackningar i halvkilogram.

Äpplemarmelad även i helburkar

Kaffe- & KolonialaktiebolagetN. Vallgatan 44, MALMÖ.
Tel. Linjeväljare 230 71, 225 82**C. F. Welinders Skrädderiaffär**

Södergatan 19 MALMÖ Telefon 214 15

Vårt 1:sta klass Dam- & Herrskrädderi
rekommenderas. De högsta kvalitéer
å in- och utländska tyger.**Slipmaterialaffären**

MALMÖ — ÖSTERGATAN 5

Original Carborundum- & Aloxite Slip-
skivor, Durex Slipduk och Slippapper
Telefon 233 45**A.-B Charles Hansen**

ADELSTGATAN 16

REKOMMENDERAS

FREDRIK NYSTRÖM A.-B.

Kungl. Hovleverantör

Stortorget 19. Tel. "Fredrik Nyström"
MALMÖKonserver, Delikatesser, Specier, Kon-
fektyr, Frukt, KAFFE, utmärkta kvalitéer
från eget rosteri.**Begär****H. OHLSSON & C:o's****BRÖD****BRUNNSBORNINGAR**

utföras av A. PERSSON, Malmö

Telefon 119 60

Fridhem, Postadress Hindby

Aktiebolaget**J. PERSSONS Eitr.**

Malmö

**Tricotage, Strumpor
Garn och Vävnader**

En gros

Kappor - Klänningar**Blusar och Kjolar**

köper Ni fördelaktigast i

THORS KAPPAFFÄR

Södra Förstadsgatan 1 MALMÖ

Olof Hanssons Bilverkstad

Slussplan MALMÖ Telefon 271 26

Bostad Kvarnby 212

ALLT I BRANSCHEN

Specialverkstad för Dodge, Chrysler,
Plymouth, Renault**NORRKÖPING**

allt flera medlemmar

visa ökat förtroende för
den kooperativa rörelsen**K. E. NYSTRÖMS FINBAGERI**

N:a Kungsgatan 18 Telefon 225 89

NORRKÖPING

Rekommenderar sina förstklassiga

Brödtillverkningar

Bränslevaror - Byggnadsvaror

GRANITOL-MASSA**A.-B. And. Heimer & C:o**

Tel. 202 70 - 206 24 - NORRKÖPING

Firma Martin Jansson

Godsgatan 11 Telefon 244 98

NORRKÖPING

Säljer: Byggnadsmaterial.
Utför: Asfalt- och Isolationsarbeten,
Massagolv m. m.

BETALD ANNONSPÅS

Knäppingsborgsgatan 9 Telefon 269 74

(Mitt för S:t Olai kyrka)

Innan köp avslutas se först vår

DUBBELSOFFA**NORDS SÄNGKLÄDERSAFFÄR**

Brodsgatan 11. Tel. 202 31, Norrköping

Bleka och obleka vävnader, linnevaror,
täcken, filter och gardiner.Verkligt goda kvalitéer till låga priser
REKOMMENDERAS!**Ferd. Ahlströms Livsmedels A/B**

NORRKÖPING

Försäljningslokaler:

Sveahallen, Tel. 202 40 - 243 00. G. Torget,

Tel. 281. V. Kungsg. 21, Tel. 5999. Lindö-
väg. 2, Tel. 2600. Tuna, Åby, Tel. Åby 118.**Doktor R. Frölander**

SKEPPARGATAN 56

Mottagning:

Månd. o. fred. 10—12 f. m., tisd. o. torsd.

3—5 e. m., lördagar 1—2 e. m.

Övriga tider enligt överenskommelse
per telefon 285 00**Ingenjör S. A. BOLINS****Elektriska Installationsbyrå**

NORRKÖPING

Skolgatan 10 Telefon 238 41

Utför Nyanläggningar och
Reparationer av alla slag**NEONANLÄGGNING**VID MÖBELKÖP vänd Eder med för-
troende till Appelgren & Svenssons Mö-
belaffär, Norrköping, V. S:t Persgatan 18.

Telefon 227 96.

RÖRLEDNINGSBETENav alla slag för gas, vatten, avlopp, vär-
me samt reparationer utföres omsorgs-
fullt och billigt.**DAVID ANDERSSON,**

Gas- & Vattenledningsentreprenör

BIL- & MOTORREPARATIONERav alla slag, byggnadsmiden, gas- och
elektrisk svetsning utföres fort och väl
samt till moderata priser.AXEL LUNDBLADS Smides & Mek.
Verkstad, Oskarsgatan 5. Tel. 229 58**Gustaf Nystrands Ejtr.**

NORRKÖPING

KOLONIALVAROR - KAFFE - SILL

Telefoner 200 10 — 214 87

**A.-B. IBA - BANDAGE- &
SJUKVÅRDSAFFÄR**

Drottninggatan 33 Telefon 239 35

Stadens ledande SPECIALAFFÄR för
Bandager, Sjukvårdsartiklar samt Kirur-
giska instrument**Byggmästare HARALD CLAESSON**

NORRKÖPING

Hallandsgatan 5 Telefon 212 67

Utför allt vad till yrket hör.

Införda offert.

NORRKÖPING

E. BERGENHEIM

VATTENLEDNINGSENTREPRENÖR
Smålandsgatan 22 Norrköping Tel. 251 21
Åtager sig allt som till yrket hör
Välgjort arbete - Humana priser

GUSTAF FR. SVENSSON, Glasmästare
& Glashandel, Norrköping, Hospitalsg. 24.
Telefon 215 70. Försäljer alla sorters
Fönsterglas, Råglas, Katedralglas, Spegel-
glas till partipriser i parti och minut.
Tavelinramningar och insättningar av
glas till billigaste pris. **Stor sortering.**
Fotografiramar och Speglar.

**NORRKÖPINGS
Stav- & Lådfabrik**

Lindövägen Tel. 226 61, 233 91

ERIC W. JONSSON

MURBRUKSFABRIK
Tretong, Mellanväggspaltor, Grus, Sand,
Singel, Makadam
Stockholmsvägen 16 — NORRKÖPING
Tel. 204 75, 240 66, bostad 215 38

Kajsas Hembageri

NORRKÖPING
V. Nygatan 15 Telefon 230 28
REKOMMENDERAS!

BESTÄLLEDRA
Läskedrycker och Vichyvatten från
CARLSONS BRYGGERI
NORRKÖPING Telefon 206 85

MOR ANNAS Hembageri & Kaf-
festuga, Hospitalsg. 23, Norrköping
Telefon 222 26
Beställningar mottagas tacksamt!

**A.-B. Björklund
& Wedin**

RÖRLEDNINGSENTREPRENÖR
Kontor och Lager:
V. S:t Persgatan 15 Tel. 283 32, 283 21
NORRKÖPING
Reparationer och Nyanläggningar

RITZ HOTELL, - NORRKÖPING
60 HÖGMODERNA RESANDERUM
Enkelrum med telefon kr. 5:—, 8:—.
Dubbelrum med telefon kr. 10:—, 12:—.
RADIO. Fullständig luftskyddsanlägg-
ning för hotellgäster — **RESTAURANT**
— Garage med fullständig service.
Betjäningavgift.

NYBRO

KOMPLETTERINGSMÖBLER
köpes förmånligast hos
Möbelkompaniet - Nybro

TANDLÄKARE

TORA TORÉE
Järnh. O. Nyvalls hus, Långg. 16, Nybro.
Mottagning kl. 11—12 och (utom lörda-
gar) kl. 6—7. Telefon 183.

Madesjö och Örsjö
kommuners sparbank
Öppen alla helgfria dagar kl. 10—1

NYKÖPING

Sörmländska
Lantmännens Centralförening
Huvudkontor: NYKÖPING
Avdelningskontor i Eskilstuna, Flen,
Gnesta, Katrineholm, Strängnäs
och Södertälje

Mjöl, Spannmål, Torvströ, Fodermedel,
Kalk m. m.

MJÖLKBAREN
NYKÖPING

Bagaregatan 29 Telefon 17 63
REKOMMENDERAS

BETALD ANNONSPLATS

Optiker BIRGER KALLING
Ö. STORGAT. 17. TEL. 18 87

Nyköpings Skrot- & Lumpaffär

Inneh. Gustaf Andersson
Tel. 48 Bost. 16 48
Köper och säljer allt vad till yrket hör
Begagnade bilar och bildelar

NÄSSJÖ

Nässjö Tricotfabrik

rekommenderar sin tillverkning av
alla slags trikåvaror.
i såväl Lahmans som billigare kvalitéter.

OSKARSHAMN

S. HELLGRENS EFTR.

Telefon 72 (A. Persson) Oskarshamn
SPECIALAFFÄR I KAPPOR
Damskrädderi & Klädeshandel
Lager av Wettergrens och egna fabrikat
av Kappor.
Ständigt sorterat lager av senaste modet.

SKÖVDE

KVALITÉETS BRÖD
är brödet från

K. W. Bergkvists Bageri

Telefon 136 - Kyrkogatan 20 - SKÖVDE

BROR ALLERTS ÅKERI, Skövde
REKOMMENDERAS

Utför alla slags verkkörningar med
lastbil. Bärgningsbil Telefon 788
OBS! Godsförsäkring

1229 KONSTSTOPPNING
av alla slags vävnader, kläder,
keliner, äkta schalar, äkta mattor m. m.
Uppmaskning av silkesstrumpor, maskin-
stoppling och märkning.
Affärstid: Vardagar 9—6, Lördagar 9—3.
Ateljé Konststoppen, Kungsg. 22, Skövde

SKÖVDE TANDKLINIK
Modern tandklinik med låga taxor
Tandläkare Folke Ahlin

Mottagningstid 9—1 och 6—7. Lördagar
endast 9—1. Annan tid efter överenskom-
melse. Telefon 12 66

Gynna annonsörerna!

STOCKHOLM

Carl Johansson

SKOAFFÄR (med reparationer)
Hagavägen 19 — Andersvägen 2
HAGALUND — Tel. 27 15 39

Gå alltid till **AXEL JOHANSSON**
99 Regeringsgatan 99 — Etabl. 1885
HERR-, DAM- & BARNKLÄDER, Möb-
ler, Mattor, Gardiner, Sängkläder, Päl-
s- och Manufakturvaror, Ur, Barnvagnar,
Armatyr, Porslin, Matsilver m. m.
3 mån 10 % rabatt **Kredit ordnas**

JARLA Kaffehandel

Birger Jarlsgatan 71 — STOCKHOLM
Telefoner: 20 65 46, 21 16 74

KAFFE, SPECERIER
KONSERVER, FRUKTER

Fönsterputsnings A/B FENIX

Telefoner: 43 51 40 - 42 62 95
Arbete utföres i alla stadsdelar

BERTIL JOHANSSONS

MÖBELAFFÄR

Gästrikegatan 6 STOCKHOLM
Telefon 32 64 53
REKOMMENDERAS!

FISKAFFÄREN

Fleminggatan 101 — Telefon 50 46 36
REKOMMENDERAS!

Prima varor: Fisk, Frukt, Grönsaker,
Konserver till billigaste priser. Delikat
fetsill. God sandjordspotatis. Fisk ren-
sas och hemsändes. **Ring 50 46 36!**

DAVIDS Konditori & Kafé

S:t Eriksgatan 30 Telefon 50 17 28
Kaffe, Bakverk, Våfflor, Smörgåsar
Abonnemang för
KLUBBAR, SÄLLSKAP, FÖRENINGAR

Furu- Björk- MÖBLER

Största urval i trevliga modeller
A/B OTTO DAHLIN
11 54 56 SVEAVÄGEN 62 10 72 89

BETALD ANNONSPLATS

**Byggnadsfirman
Eriksson & Vallin**

S:t Eriksgatan 29 STOCKHOLM
Telefoner 53 28 10, 53 71 01
NYBYGGNADER — OMBYGGNADER
och **REPARATIONER**

Vapen, Ammunition, Jakt- & Fiskredskap
Sportartiklar

A.B. GEORG A. BASTMAN

H. M. Konungens Hovleverantör
NYBROGAT. 1 - STOCKHOLM

Vasa Bleck- & Plåtslageri A/B

Västmannagatan 69—71
Verkställer alla slags Plåtslageriarbeten
Tel. Verkstaden 33 29 93 - Bost. 50 76 69

Spara på klädkontot

lämna Edra kläder till oss, för lagning,
modernisering, kem.-tvätt, färgning
och pressning, så bli de som nya igen.

A.-B. KLÄDKULTUR

Kungstensg. 36, hörnet av Drottninggat.
Telefon 30 85 60.

TAPETER

A.-B. Rudolf Björklund & Co

Malm Morgsgatan 8 — STOCKHOLM
Affären grundad 1855

Telefoner:

10 17 20, 10 17 21, 10 17 22, 10 17 23

Inga spruckna putsytor mer om vid re-
vetering användes **ARMERINGSMAT-
TAN IDEAL**. Armeringsmattan Ideal
är tillverkad av prima vassrör och galv.
trådduk och nedbringar reparationskost-
naderna i avsevärd grad. **Stockholms Re-
veteringsfabrik, K. M. Johansson**, Norr-
tullsgatan 34, Stockholm. Tel. 33 27 05
Tillverka vanliga reveteringsmattor av
högsta kvalitet. Utför gipsrörningsarbeten
på entreprenad. **Infordra offert!**

*Det är viktigt att erhålla ett bättre
medel för lupus såväl än den bekanta
Laukens linsmedel. Den nyut-
vecklade med läsa och fastgöring
och med samma framgång — den, den
och hos dig.*

*Hans förförhandlare och distributer
Lundström. Pris för flaskor: 2-, 4- och 8-kr.*

Besök

Livsmedels-Centrum

Vasagatan 23

Nära Norra Bantorget, STOCKHOLM
Telefoner: 20 93 90, 20 98 90

KONSERVER

CHARKUTERIER

SPECERIER

Goda varor - Billiga priser

P. D. LINDEEN'S EFTR.

G. Rick. Wimmergren

SNICKARE

Upplandsg. 2, 1 tr. ned, STOCKHOLM
Tel. 20 36 49. Utför allt vad till yrket
hörer: Finare och enklare möbler,
renovering av antika möbler samt butiks-
o. kontorsinredningar m. m. **Humana priser**

**Mannströms
Konditori**

Fleminggatan 28 — Telefon 50 45 49

Fleminggatan 83 — Telefon 51 85 49

GODA BAKELSER

GOTT KAFFE

GOTT BRÖD

REKOMMENDERAS

En Hedersgåva från

Aug. Ljungqvist Urmakeri

är alltid välkommen

Beridarebangatan 23 a

Telefoner 11 16 48 och 21 16 49

DET BETALAR SIG . . .

att gå till **MODE-FERM**

Ulstrar - Swaggers

Dräkter - Kappor

och Klänningar

stort urval till verkligt låga priser

MODE-FERM

Västerlånggatan 62

LUMP och METALL

Skrot uppköpes till dagens högsta priser.
Firma J. A. JAKOBSSON
Ynglingagatan 6 — Telefon 33 38 87

**BREVPAFFER OCH
TOILETTARTIKLAR**

i parti

FIRMA EMIL BLOMQVIST

Bredgränd 2 STOCKHOLM

BYGGMÄSTARE

ANDERS PERSSON

Eriksbergsgatan 12 A - STOCKHOLM

Telefoner 10 27 53, 21 15 37

John W. Hemlins Mek. Verkstad

Malmkillnadsgatan 34 B

STOCKHOLM

Utför experiment- och andra
finmekaniska arbeten

Gevaert Express Superchromfilm
28°
tillförsäkrar Eder
under alla väder-
leksförhållanden
**BÄSTA
RESULTAT**

Hotell Hellman

Bryggaregatan 5 - STOCKHOLM

65 RESANDERUM - BILLIGA PRISER

VARMT OCH KALLT VATTEN

Tel. Namnanrop - REKOMMENDERAS

**H. P. ERIKSSONS
SKINNVARU A.-B., Malung.**

Telefoner: Malung 144. — Regerings-
gatan 17, Stockholm, 10 77 79

PÅLSVAROR och SKINNKLÄDER

M. F. Åkerdahl - BOKBINDERI

Skomakaregatan 13 Telefon 10 05 30
STOCKHOLM

GEDIGET ARBETE - HUMANA PRISER

Firman grundad 1828

Ericssons Plattsättning

Tranebergsvägen 50 Telefon 25 66 85

TRANEBERG

PLATTOR - KAKELUGNAR

ÖPPNA SPISAR

Vackra ENRUMSMÖBLER i ek och björk
Kompletteringsmöbler, Mattor, Sängklä-
der, Gardiner, Armatur m. m.

CONRAD ÅHLBERG

7 Bryggaregatan Telefon 23 04 75

BILLIGA PRISER - KREDIT ORDNAS

KOM ALLTID IHÄG

Arbetarnes Uraffär

Upplandsgatan 1 Telefon 11 66 68

Hederspresenter - Optik - Reparationer

BILLIGAST I STOCKHOLM

"Det där gjorde du bra"

sa' herrn till sin fru, när kostymen
kom tillbaka från Saltsjöbadstvännen

Namnanrop: "Saltsjöbadstvännen".

DAWID FORSBERG & Co.

(Inneh.: Ekenberg & Rydberg)

Solnavägen 109 — Tel. 33 52 39, 33 76 99

Utländska träslag och fanér

Matsalarna & Cafét

Fleminggatan 89 — Stockholm
REKOMMENDERAS

ULVSUNDA Gummiklackar

äro kända för sin slitstyrka och goda
passform

ULVSUNDA GUMMIFABRIKS A.-B.
Ulvsunda - Tel.: Växel Sthlm 25 25 60

Ulv sundatvätten

INEDAL, ULVSUNDA

Telefon 25 67 79

ALL SLAGS TVÄTT.

Förstklassigt, välgjort arbete.

**STOCKHOLMS
FYSIKALISKA KURANSTALT**

Humlegårdsgatan 18, 1 tr.

SKODSBOGSMETOD

Effektiv kurbehandling av gikt och reu-
matism, nervsvaghet, ämnesomsättnings-
sjukdomar. Herr- och damavdelning.
Tel. 62 54 44 Begär prislista! Tel. 61 06 78

Lump, Skrot och Styckegods

köpes och säljes

PERSSONS SKROTLAGER

27 31 81 — 27 20 61 — 28 43 05

Ram- & Glasmästeriäffär

Polhemsgatan 7 - Tel. 50 58 39

Fleminggatan 31 - Tel. 50 63 48

LAGA PRISER — PRIMA VAROR

Högaktningfullt **J. Emil Wingqvist**

Reinhold's goda bröd

Birkagatan 28, Sveavägen 45

Götgatan 96, Nytorpgatan 38

Hilma Johansson, FISKHANDEL

31-32 Östermalms Saluhall

STOCKHOLM

Telefoner: 62 51 40 - 61 04 71 - 61 25 26

Infordra anbud å **MÄLERIARBETEN**

Arbetet utföres omsorgsfullt. Endast 1:ma
material användes. **MÄLERIFIRMAN
OLOF NILSSON A.-B.** Kungl. hovleve-
rantör. Kontor Malmkillnadsgatan 45,
Tel. 10 74 28. Verkstad: Luntmakaregatan
42, Tel. 20 30 80.

A.-B. Södra Varuhuset

Söders äldsta och populäraste varuhus
KATARINA BANGATA 13-15

Fullständig Herr-, Dam- och Barneki-
pering samt Konfektion. Reela varor till
låga priser. Tel. 42 27 91, 42 27 92, 42 27 93

HANDÖLS TÄLJSTENSKAMINER
Handöls Nya Täljstens- och Vatten-
krafts A.-B.

BIRGER JARLSGATAN 33, Stockholm
Telefoner: 11 01 80 - 21 08 09 - 20 58 53

Strand Hotell

INTIMASTE HOTELL
TREVLIKASTE MATSAL

Telefon:

Namnanrop "Strandhotellet"

Tekniska Affären SKATAN

Sjukvårds- & förbandsartiklar
Tekniska varor. Parfymen. Tvål
Hantverkargatan 37 - Tel. 51 05 73

RUDOFFS BILVERKSTAD
S L U S S E N. - Tel. 23 49 00 (växel)
PENTA-SERVICE
OBS! Enda av A.-B. Pentaverken
auktoriserad reparationsverkstad.
Gengasmonteringar

A. PERSSON
GULDSMEDSAFFÄR
Hornsgatan 154 — Telefon 4063 90
Vigselringar — Lysningspresenter
Egen guldsmedsverkstad

RUSA ICKE
och köp färdig kappa, utan räkna
efter vad Ni vinner om tyg köpes i
NORRKÖPINGS STUVLAGER
Barnhusgatan 4 STOCKHOLM

SJUKVÅRDS- och FÖRBANDSVAROR,
TOALETTARTIKLAR

RENE, Folkungagatan 110

Pettersson & Mentzing
MÖBELAFFÄR
Gamla Brogatan 17 STOCKHOLM
Telefon 11 95 19
Reellt arbete Moderata priser

LÅDOR och allt slags
BYGGNADSVIRKE
från

Kungsholms Lådfabrik
& Trävaruaffär
ULVSUNDA - Telefon 25 68 00 o. 25 68 01

Nils Nessen
Byggmästare

Bor Ni trivsamt?

Förhöj då trevnaden ytterligare genom
ett köp av våra billiga Fåttöljer eller kan-
ske en Matta i ett modernt mönster och
till ett pris långt under det vanliga.

A.-B. TIBRO
MÖBELFÖRSÄLJNING
Sveavägen 61 Telefon 30 99 49
Affären med de många
rumsinteriörerna

Bokbinderi- och Boktryckerför-
nödenheter — Kartongmaterial
PLASTIK- och MOCCASKINN
LEVIN & NYSTRÖM
Stockholm
Beridarengatan 23. Telefon 20 49 51
Göteborg Malmö
Ö. Hamngatan 14 Mårtensgatan 9
Telefon 11 65 00 Telefon 190 10

O. Mårtenssons Bilverkstäder

HÖGBERGSGATAN 32
Tel.: 40 98 24 — 40 98 34
Automobil-, Smides- & Mek. arbeten

A.-B. ARBETARNES TRYCKERI
Barnhusgatan 14, STOCKHOLM
Tel. 10 22 76, 11 11 92. Postgiro 47 39.
Rekommenderar sig för utförande av
böcker, tidskrifter, blanketter. Moderna
stilar. Snabbt utförande. Moderata priser.

OHLSSONS
TEKNISKA FABRIK
STOCKHOLM
Tel. 25 68 81, 25 68 82

TJÄRA

LINDBERGS SKROTUPPLAG
Solnavägen 54 - Norrtullsgatan 69
Tel. Växel 33 42 50, 33 42 51, 33 42 55
Säljer och köper: Kaminer, Spisar, Spik,
Räls, Balk, Vatten- o. Avloppsrör, Vär-
meledningsrör, Rördelar, Dörrar, Fön-
ster, Tvättgrytor, Badkar, Staket och
Stolpar, Takplåt, Remskivor, Axlar,
Lump, Järn- o. Metallsrot, Tagel, Mo-
torer, Bilar, Maskiner.

KORKMATTOR — VAXDUK
GÅNGMATTOR m. m.
köpes bäst och billigast hos
Linoleum Aktiebolaget
ADOLF FREDRIKS KYRKO GAT. 13

INGENJÖRSFIRMAN
Edward Larsson & Co
Kungsgatan 44, STOCKHOLM
Tel. 21 17 18, 21 24 33. Tel.-adr.: Larscomp
Leverera: Transport- o. Sällanläggningar

Vart Ni går i världen
så blir vandringen lätt i SKODON av
KEMBELS HANDMETOD
Butik: Drottninggatan 65

Strömbergs
MÖBLER
REGERINGSGAT. 66. Tel. växel 23 12 30
Obs.! Besök vår utställning.

Kooperativa Skrädderiet
Upplandsgatan 5, Tel.: Växel 23 40 95
Beställning och Konfektion
för HERR och DAM

OVALA HALLSPEGLAR 2:75
storlek 27x43 cm., antik ram.
Badrumsspeglar med galler 4:25
Badrumsskåp, spegel och hylla 3:75
Knivlådor, 3 fack 0:75
Stolstegar för kök 5:—
Serveringsbrickor, allmoge, med
glas, storlek 27x45 cm. 2:25
Klädda Årmstockar 1:35
Strykbräden, stora, fällbara 3:75
Oskarssons Lager, Kungsg. 70, Hornsg. 8

DEN YRKESSKICKLIGE
HAR ALLTID UTSIKTER
Den statsunderstödda tillskärarakademin
för herr- o. damskräddare under yrkes-
kontroll **A.-B. Stockholms Tillskärar-**
Akademi, E. HARMS, Obs! Drottning-
gatan 71 A, Sthlm. Tel. 21 33 10, 21 30 92

Tryckeri Balder

DAVID BAGARES GATA 5
Telefoner 20 04 17, 11 45 84, 21 35 20
Snabb och omsorgsfull expedition.

Minska Edra utgifter - Köp hos oss
Affärskuvert, pr 100 st. 0:55, pr 1 000 st.
4:75. Dupliceringspapper kvarto 5:— pr
1,000. Färgpennor, Röd-Blå 1:50 pr puss.
Fönsterkuvert, 6:— pr 1 000. Gem, pr kg.
3:50. Helark, dubbla, 1:40 pr 100 st. Kol-
legiebox, komplett 2:65. Snörparmar,
kvarto 3:70 pr puss. A kontorsböcker
upp till 65 % rabatt. Ett parti reservoir-
pennor av prima, välkänt fabrikat, utför-
säljas med 40 % prisreducering. Specia-
litet: Skrivunderlägg i skinn till lägsta
priser.

KONTORSLAGRET
Gamla Brogat. 36, Stockholm. Tel. 20 64 58
(3:dje huset från Vasagatan.)

Körsnär Axel Johansson
Västerlånggat. 60

REKOMMENDERAS
TVÄTT-, KÖKS- och STERILISE-
RINGSANLÄGGNINGAR CALOR
VÄRMELEDNING-A.-B.
STOCKHOLM 12

Försäkra Eder i
ÖSTRA SVERIGES ERKÄNDA
CENTRALSJUKKASSA
Område: Stockholms, Uppsala och Got-
lands län. Över 100 lokalsjukkassor un-
derlätta medlemskap. — Begär upplys-
ning, Drottninggatan 17, Stockholm. Tel.
11 87 54, 10 12 66. Sök inträde medan Ni
är frisk, då sjukdom drabbar Eder är
det för sent: Inträdesålder 15—39 år.

FIRMA EMIL BÄCKLIN
Glasmästeri och Ramfabrik
Ad. Fredriks Torg 1 — STOCKHOLM
Insättningar av: Fönsterglas, Spegelglas,
Råglas i nybyggnader och reparationer.
Telefoner 43 18 21, 43 47 21.

köp ekonomiskt —
köp kontant
KOOPERATIVA
MÖBELAFFÄREN
Klarabergsgatan 42 Telefon 20 25 01

Risgryn
Korngryn
Ärter

A/B Stockholms Ris- o. Valskvarn
Stockholms Frihamn

A.-B. STOCKHOLMS PATENTBYRÅ
K. Y. Zacco & E. H. Bruhn, Verkst. dir.,
bergsing., jur. kand. Axel Hasselrot, f. d.
byrådir. i Kungl. Patent- o. Regist.-ver-
ket, docent vid Kungl. Tekn. Högskolan.
Tel. växel 23 09 70, Centrum, Kungsgat.
36, Stockholm. Grundad 1878. Vår hand-
bok med råd och upplysningar rörande
patent sändes på begäran.

PATENT VARUMÄRKEN.
OSCAR ROOS - LACKFABRIK
Högbergsgatan 11
Tel. 43 24 20. Bostad Nytorngatan 33
Tillverkningar av alla förekommande
sorter **SIGILLACK.**
Offert sändes på begäran.

STOCKHOLM

Allt inom järnvarubranschen

A.-B. JOHN WALL

STOCKHOLM

KJOLPLISSERING

i moderna veck och mönster, märkning, hälsöm, brodering, stråveck, knapphål och knappslagning utföres fort och väl. Gamla plisséer ompressas. Order till landsorten.

"SPECIAL" - STOCKHOLM
Tel. 10 43 71 Malmskillnadsgatan 23

CLAES JULANDER

Hantverkargat. 32 Telefon 50 55 17
HER- & DAMEKIPERING
Sveavägen 66 Telefon 21 28 71
Södermannagatan 30 Telefon 40 82 63
Stockholm Specialitet: Arbetskläder

FIRMA NYA SVENSKA SKROT A.-B.

Solnavägen 21, STOCKHOLM
Telefon 30 65 23

Nya Gummiwerkstaden

BENGTSSON & Co.
Lindhagensgatan 55. Telefon 51 47 55
REKOMMENDERAS

PRÖVA

NOBILE-FABRIKENS produkter
Bästa kvaliteter

Råsafter, marmelader samt inläggningar av gurkor och rödbetor.
Åsögatan 181. Tel. 41 01 81 - 43 70 77

Munters Industri A.B.

Tillverkar Wellpappemballage
Ranhammarsvägen Pa U l v s u n d a
STOCKHOLM

Monberg & Thorsen A.-B.

Kungsgatan 60 - STOCKHOLM
BROBYGGNADER
Hamnanläggningar - Grundläggningar
Silo- och Fabriksbyggnader

STEN BORNES BOKBINDERI

Stora Nygatan 31 STOCKHOLM
- Telefon 11 47 18 -
Förstklassigt utförande av alla slags
Bokbinderiarbeten

IFA ETT NAMN ATT MINNAS

då det gäller porträtt- och interiörfotografering, förstoringar m. m.
Drottninggatan 114 - STOCKHOLM
Telefon 30 19 82
Vardagar 9-6, söndagar efter överensk.

A.-B. S. MOSER SKROTLAGER

Köper och säljer

Järn- & Metallskrot

LAGER: Pipersgatan 34 - Tel.: 50 26 13

Malmquists Konditori

Drottninggatan 68 (f. d. Nygrens)
REKOMMENDERAS
Öppet till kl. 24 - Beställn. Tel. 10 36 28

Augusta Janssons Karamellfabrik
Butiker: Linnégatan 67. Tel. 61 16 41
Birgerjarlg. 21. Tel. 10 64 03
Rekommenderar sitt väl sorterade lager av alltid färska och goda
Karameller, Konfekt, Choklad m. m.
Specialité: Tjong, Knäck-kola.

Firma L. F. Lennstrand

Etabl. 1903
FREJGATAN 3 - Telefon 33 95 60
Förstklassig billackering
Reparationer av bilskador

CARL HEDMAN

SNICKARE
Telefon 60 24 42 Linnégatan 52
Utför finare snickeriarbeten
Renoverar antika möbler

SUNDBYBERG

KYLARE

Nyttillverkning och reparationer
Nya element i gamla kylare
Spolning och rensning
Specialitet: Kopparpackningar med asbestinlägg för gengasaggregat och cylinderblock
Införda offert
Pressning samt alla slags bleck- och tunnplåtslageriarbeten
A.-B. AUTO-METALLFABRIK
Frånstorp svägen 4
SUNDBYBERG
Telefoner: 28 01 75 - 28 34 43

SUNDSVALL

Järnkonstruktioner och smiden
för hus och fabriksbyggnader

Andersson & Nilssons Smidesverkstad
Telefon 47 57, 47 67 - SUNDSVALL

ORIENT Konditori

Storgatan 5 - SUNDSVALL

Stadens förnämsta! Beställningar mottagas

ANDERSSONS KORGAFFÄR

Barneyklar och rattkalkar till billigaste priser.
Torggatan 4 Sundsvall Telefon 34 37

CAFÉ ROYAL

Bankgatan 6 - SUNDSVALL
REKOMMENDERAS!
Telefon 25 69 Öppet 8 fm.-12 m. n.

Allt vad Ni önska i
Sjukvårdsartiklar

finnes i
SJUKVÅRDSMAGASINET
vid torget SUNDSVALL

Klintens Handelsträdgård

SUNDSVALL
Telefon 38 03 Telefon 38 03
Säg det med blommor!

Oscar Johanssons

LUMP- METALL- & SKROTAFFÄR
Köpmangatan 16 Telefon 37 24

SUNDSVALL

Ring 30 88 och beställ!

Vi hemsända

Kransar - Buketter - Kistdekorationer
KUBIKENBORGS TRÄDGÅRD

Syrgas, Dissousgas och Lustgas
Apparater för svetsning, skärning och lödning. - Reservdelslager till de flesta i marknaden förekommande svetsningsapparater. - Reparationer av brännare och reduceringsventiler.

SUNDSVALLS SYRGASFABRIK
SUNDSVALL - Telefon 40 05

JÄRN- & METALLSKROT, LUMP STICKYLLE m. m.

köpes till högsta dagspriser
E. Hallgren - Skrotaffär
SUNDSVALL - Telefoner 15 68, 11 16

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAP

avhåller å Bergsakers Travbana, Sundsvall, travtävlingar c:a 30 söndagar under Mars-Oktober 1942. Totalisator, Restauranter, Högtalarmusik. Telefoner
Kontoret 42 70 - Banmästaren 53 30.

Duco & Målareverkstad

Modernt och tidsenligt inredd efter senaste förordningen
C. ERIK BERGSTRÖM
Förstklassigt arbete. Humana priser
N. Järnvägsgatan 52 Telefon 17 18

WIMNELL & HOLM

Elektriska motorreparationer
Tullgatan 15 Telefon 45 78
Omlindningar och reparationer av motorer, generatorer och transformationer
Omsorgsfullt arbete Humana priser

TROLLHÄTTAN

BjörSELLS Konditori

Storgatan 36 TROLLHÄTTAN Tel. 222
REKOMMENDERAS

UMEA

Oloisson & C:o Plåtslageri

Haga, UMEA Tel. 10 36, 10 33, 10 34
Takreparationer - Allt slags Plåtslageri och Rostfritt. FÖRTENNINGAR

SMÖRGÅSBUFFÉN

UMEA Telefon 163
REKOMMENDERAS
GOD MAT TILL BILLIGA PRISER
Öppnas kl. 6 f. m.

Melanders Konditori

Skolgatan 49
REKOMMENDERAS
BETALD ANNONSPLATS

3 fördelar att beställa möblerna hos
MÖBELSNICKERIET

1. Gediget utförande.
2. Personliga önskemål utföras.
3. Mycket förmånliga pris.
Grisbacka UMEA Telefon 394

U M E Å

Charkuterier, Konserver, Specier och Delikatesser i stort urval. Lax, färsk, salt och rökt. Endast prima varor till **l ä g s t a g ä l l a n d e p r i s.**
EDVIN JOHANSSON, Umeå
 Tel. 326 och 477 Tel. 326 och 477

En förstklassig Permanentning

erhålla damerna alltid hos
DAGNY ÖHMANS DAMFRISERING
 Skolgatan 98 - U M E Å - Telefon 27 42
H E N K E L S apparater och oljor.

Umeå Mejeriaktiebolag

U M E Å

Kaie Temperance

Norrlandsgatan 22
R E K O M M E N D E R A S

A.-B. H. Anderssons

Värme- & Vattenledningsaffär - UMEÅ
 Värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar. Infordra kostnadsförslag. **Tel.-anrop: Anderssons värme**

Vid komplettering av Linneförrådet vänd Eder med förtroende till oss
DUKTYGER — HANDDUKAR
 Alltid det bästa till billigaste priser
S A N D B E R G S, Kungsgatan 53
 Rikstel. 102 U M E Å

"Det dagliga brödet"

från
ÖSTBERGS EFTERTR. BAGERI
 Skolgatan 65 U M E Å Telefon 90

U P S A L A

Elektro Radio A.B.

U P S A L A
 Storgatan 25. - Telefon 885, 4885

BETALD ANNONSPLATS

Köp SONJA-choklad!

Svea Lindströms Hembageri

JÄRNBROGATAN 36
 Telefon 3858
R E K O M M E N D E R A S

LUCULLUS MATVARUAFFÄR

UPSALA - Vaksalagatan 21 - Tel. 59 57
 Lucullus hemlagade mat rekommenderas. Beställningar å lunch, middagar och supéer emottagas.

NYLUND & SON

PIANOFABRIK
 Tel. 39 19 VRETGRÄND 22 Tel. 39 19
 Pianon — Flyglar — Kammarpianinon

U P S A L A

CHR. RABÉNS EFTR.

(A. WIDMAN)
 Kungsängsg. 7 - UPSALA - Telefon 379
 Affären etabl. 1849. Största sortering av Sjukvårds- och Optiska artiklar. Slipningar och reparationer utföras.

B L O M M O R

dagligen friska och hållbara, från egen odling — **Kransar, Buketter** samt allt vad till en förstklassig blomsterbinding hörer. Högaktningsfullt
SVENSONS BLOMSTERHANDEL
 Skolgatan 33, UPSALA. Tel. 9 52, 25 19

Läs och Annonsera
 i
UPSALA NYA TIDNING

"ÅK"

är nyhetsfirman - **U P S A L A ÅGREN & KARELL**

Firma Nils Wallin

FISKAFFÄR — SALUHALLEN
 Telefon 12 82 - UPPSALA - Telefon 12 82
DAGLIGEN FÄRSKA VAROR

Gunnar Lindbergs Fiskaffär

Fiskhallen - Tel. 5 93, 31 37 - Fiskhallen
 Efter affärstid tel. 37 75
 Dagligen nyinkommen färsk Fisk, bästa sortering samt salt Lax, Böckling, rökt Al, Räkor. Större förbrukare partipris

J. F. Jansson, A.-B. Upsala

Svartbäcksgat. 24 UPSALA. Tel. 221, 288
 Värmeledning, gas-, vatten- och avloppsledning. — Reparationer

V Ä S T E R Å S

NYA HATTFABRIKEN

Stora gatan 55 - VÄSTERÅS - Tel. 19 11
 har alltid det senaste i **Dam- & Ungdomshattar**
Dam- & Herrhattar
 Ompressas i moderna former

Nya KEMISKA TVÄTTEN

(Gamla mejerigården)
 Sturegatan 11 VÄSTERÅS Tel. 25 20
 Mottager kostymer och kappor till tvätt och pressning.
R E K O M M E N D E R A S

RADIO Aga - Philips - Telefunken

Tillbehör — Service
Sport- & Radioaffären A.-B.
 Stora gatan 18, Västerås, Fiskartorget 1
 Tel. 43 47 Tel. 26 47

Allt i klädväg för barn och ungdom

av prima kvalitéer och i största sortering
ELIN JOHANSSON & C:O EFTR,
Bertil E:son Strand
 Hörnet av Vasagat. o. Hantverkaregat.,
 V Ä S T E R Å S
 Telefoner 8 16 & 13 89

Nya Bryggeri- & Mälteri A.-B.

i VÄSTERÅS
 rekommenderar sina läske o. maldrycker
 Telefoner 39 och 1 82

V Ä S T E R Å S

TRE PUNKTER

Vår hållbara permanent
 Vackra lockfrisyrer
 Oljebehandlingar
FREJA DAMFRISERING, Geijersgat. 3
K. Nordkvist B. Bjerström
 Telefon 38 29 VÄSTERÅS

Nya Kemiska Tvätten

(Gamla mejerigården)
 Sturegatan 11 VÄSTERÅS Telefon 25 20
 Mottager kostymer och kappor till tvätt och pressning.
R E K O M M E N D E R A S

NEONJUSSKYLTAR SKYLTREKLAM

A.-B. ROOS
 Telefon 15 50 - VÄSTERÅS Telefon 31 50

Borås Lagerbod

Tel. 27 49 Stora gatan 7 Tel. 27 49
 Specialité:
STRUMPOR, TRIKÅ, ARBETSKLÄDER

Västerås Ornamentsmides Fabrik

Innehavare: **A. J. ASK**
 Tel. verkst. 15 94, bost. 34 88 VÄSTERÅS
Järnkonstruktioner - Ornamentsmide
Hissräck - Balkongräcken - Koppar
Mässing och andra metallarbeten

Edlings

SPECERI-, KONSERV- o. FRUKTAFFÄR
SMEDJEGATAN 15
 Telefoner: Butiken 302 80, Kontoret 309 80

A.-B. VÄSTERÅS MÄLERIAFFÄR

Kopparbergsv. 27 — Tel. 7 51 och 11 70
R E K O M M E N D E R A S !
Moderna och stilfulla TAPETER
 ständigt på lager till billigaste priser

Vid behov av PÄLSVAROR

vänd Eder med förtroende till oss. Största sortering i **Pälskappor, Pälsmössor, Kragar, Rävar** samt lösa skinn. Beställningar och reparationer emottagas och utföras omsorgsfullt, fackmässigt och till billiga priser.

HEDSTRANDS PÄLSMODEAFFÄR
 Kopparbergsv. 14, VÄSTERÅS. Tel. 12 89

BETALD ANNONSPLATS

V Ä X J Ö

Konditori

JOHN BROQVIST & C:o
 Kronobergsgat. 14 - VÄXJÖ - Tel. 20 20
 Stor sortering av Choklad och Konfekt
 Gott kaffe. Hemtrevliga lokaler. Goda bakverk. Beställningar av allt inom yrket.

John Maur - Möbelaffär

STORGATAN 22
 Telefon 24 14
R E K O M M E N D E R A S !

Allt, som tillhör den moderna damfrisyrer utföres i

E. HEKTORS DAMFRISERING

Kungsgatan 4 - VÄXJÖ - Telefon 15 17
 Stilfull klippning. Olika slag av Champonering. Permanentondulering. Elegant och hållbar Tångondulering. Mise en plis och annan vattenondulering. Här- och ögonbrynsfärgning. Ansiktsbehandling. Brudklädsel. Manicure m. m.

BETALD ANNONSPLATS

P Ä L S V A R O R

i stor sortering. Vänd Eder med förtroende till

KÖRSNÄR SANDELL
Sandgårdsgat. 11 - VÄXJÖ
T E L E F O N 14 38

Sund och ekonomisk varuförmedling har konsumenterna genom sina egna butiker.

Kooperativa

V Ä X J Ö

B E S Ö K**Konditori Grand**

V Ä X J Ö Telefon 33 85
Servering av Gott Kaffe och Goda Konditorivaror

Säg det med blommor från

Blomsterhandeln IRIS

Telefon 23 55 - V Ä X J Ö - Telefon 23 55
Friskaste blommor från egna odlingar
Specialité: Begravningskransar
i alla prislägen

ETT VERKLIGT GOTT BRÖD

erhåller Ni alltid i

VÄXJÖ ÅNGBAGERI
B U T I K E R : Tel. 20 69
Sandgårdsgatan 11 — Varendsgatan 16

Kronobergs Läns

Hemslöjds - Magasin

Telefon 26 96 V Ä X J Ö Telefon 26 96
TRÄSLÖJD VÄVNADER SMIDE
Filial LJUNGBY, Telefon 116.

Carl Lindgren & Sons Eftr.

STORGATAN 40

Telefon 18 17

AKTIEBOLAGET

Hjalmar Petri

V Ä X J Ö

G A R N, V Ä V N A D E R och
L I N N E V A R O R

Bloms Fotografiateljé

Storgatan 5 VÄXJÖ Telefon 23 54
PORTRÄTT — FÖRSTORINGAR
AMATÖRARBETEN

Platsens bästa sortering av Herr- och Gosskläder. Eget 1:sta klass Skrädderi. — Erlas Arbetskläder

WILH. GUSTAFSSON

Storgatan 27 Telefon 11 86

Bröderna Anderssons

P A P P E R S H A N D E L
Kungsgatan 4

Telefon 20 58 Rekommenderas!

Ernst Johanssons

MEK. STENHUGGERI
S. Järnvägsg. 19 VÄXJÖ Telefon 23 86
R E K O M M E N D E R A S

Utför alla slag av stenhuggeriarbeten.
Reellt arbete. Billiga priser.

Naturen

återger oss hälsa och krafter efter
arbetets påfrestningar.

Mjölks och Smör

äro naturprodukter med högt hälsovärde

Kronobergs läns Mejeriförbund

Växjö

Växjöortens Kooperativa**Charkuteriförening u. p. a.**

R E K O M M E N D E R A S !

P Ä L S M O D E A F F Ä R E N

CONRAD OLSSON K Ö R S N Ä R
Storgatan 9 V Ä X J Ö Telefon 11 54
Alltid senaste nyheter i Pälskappor,
Colliers och lösa skinn. Reparationer
utföres omsorgsfullt till billigaste priser.

Ö R E B R O

Gynna urmakare

Josef Edwall & C:o

14 Drottninggatan 14

Örebro Intecknings Kommanditbolag, P. Eriksson & C:o.

Drottninggat. 7, 1 tr., Örebro. Tel. 135 00
Bankrörelse — Eget kapital 1,900,000:—
Emottager penningar på förmånligaste
villkor å kapital-, sparkasse- och giro-
räkning. Utlämnar lån mot säkerhet av
inteckningar samt beviljar byggnads-
och kassakreditiv m. m.

Ingenjörfirma Rolf Källström

Installerar - Reparerar - Konstruerar
Värmelednings-, Ventilations- och
Sanitetsanläggningar

Telefon 122 48 ÖREBRO Telefon 122 84

ÖREBRO EXPORTAFFÄR, Södra
spårväxlarna. Tel. 115 28, 128 33
K ö p e r : Järnskrot, Metaller,
Lump m. m. - Infordra vårt anbud.

Rörbolaget BRÖDERNA LÖÖW

Kontor: Drottninggatan 70 — ÖREBRO.
Tel. 159 10, Bostad 121 65. Utföra: Värmeledningar alla system (specialitet). Vatten- och avloppsledningar. Varmvattenberednings- och sanitära anläggningar. Tillsyn, reparationer, svetsningar m. m.
Förslag och anbud på begäran.

B E T A L D A N N O N S P L A T S

AKTIEBOLAGET

Oscar C. Johansson

Köpmangatan 11

Läder, Skinn, Skomakeriartiklar,
Skotillbehör

SKOMATERIALLAGRET

M O N O P O L
ÖREBRO Telefoner: 117 83, 115 56

B E T A L D A N N O N S P L A T S

Byggmästare Carl Lindén

Olaigatan 43 ÖREBRO Telefon 145 21
NYBYGGNADER och REPARATIONER

Kostnadsförslag på begäran

NI VINNER

på att reparera Eder cykel hos

HELLSTRÖMS CYKEL- & SPORTAFFÄR

Ringgatan 23, ÖREBRO
Telefon 159 12

FRANSKA PARFYMMAGASINET

Ö R E B R O

Telefon 109 23 Drottninggatan 1
Platsens mest väl sorterade affär i parfymer och toilettartiklar

H. Nordenå Byggmästare

Tel. 133 31 Ekersgatan 32 Tel. 133 31

INFORDRA KOSTNADSFÖRSLAG!

Ö R E B R O

Kol- & Koksaktiebolag

R E K O M M E N D E R A S !

Örebro Lump- & Skrotaffär

Magasin och Kontor, Triangeln, Örebro
Tel. 130 43

Köper och säljer i parti och minut:
Järn- och Metallsrot samt Lump av
alla slag.

Hushållsskolan MARGARETA

Ö R E B R O

Klostergatan 11 Tel. 118 70, 117 50
1:a kl. Matsalar
Festväning och Matvaruaffär
E lever mottagas

G. Petterssons METALLGJUTERI

Östra Triangeln - ÖREBRO - Tel. 132 33
Utför gjutningar av alla slag i Lager,
Bron, Röd gods, Mässing, Aluminium.
Ett förstklassigt, tätt och prima gods
garanteras. Snabb leverans. Lägsta möjliga
priser.

Bröderna Jonsson - Civil- & Uniformsskrädderi

SKOLGATAN 27 — Tel. 119 13

God passform utmärker alltid "Jonssons" kläder. Även så kallade måttbeställningar, med högsta garanti till konfektionspriser. Anlita alltid fackmannen

Arvid Anderssons Konditori

(Harald Lindberg) ÖREBRO

STORGATAN 20 TELEFON 124 02

R E K O M M E N D E R A S

Vid besök i Örebro

R E K O M M E N D E R A S
F E N I X — F R E D E N
TERRASSRESTAURANTEN
BERGSLAGENS ALLM.
RESTAURANTAKTIEBOLAG

Örebro Karosserifabrik

W. ENGLESSON & C:o

Ö R E B R O

Eric Sjöqvist

FOTOGRAFIATELIÉR
ÖREBRO

Drottninggatan 11. Telefon 111 01

ÖREBRO

A.-B. Fr. Johansson

Specialaffär för
PÅLSAR — KAPPOR — DAMHATTAR
Stora Hotellet - Örebro

SAM JANSSONS EFTR.

(Kungl. Hovleverantör)
Kungsgatan 1, Örebro
Stadens största och modernaste
SPECERIAFFÄR
Stor sortering i Specier, Konserver
Kaffe, Frukter.
Telefoner: Linjev. 117 58, 137 58, 147 58.
Filiäl: Hovstavägen 4. Tel. 144 81.

ALGOT ANDERSSON
VATTENLEDNINGSENTREPRENÖR

Mäster Larsg. 10, Örebro. Telefon 113 82.
Utför värmeanläggningar, Badrums- och
WC-inredningar m. m. i branschen.
GEDIGET ARBETE - HUMANA PRISER

Stil, kvalitet och god passform

utmärker K A P P A N Ni köper hos
oss. Därtill är priset det lägsta möjliga.

SANDBERGS A.-B. - Olaigatan 13

Tel. 184 74 - JÄRNTORGET - ÖREBRO

KAPPOR OCH KLÄNNINGAR
till fabrikspriser

Norrköpings Kappfabrik

Drottninggatan 25, 1 tr. - ÖREBRO
Telefon 150 47

K. E. Zanders Charkuteriaffär

ÖREBRO - REKOMMENDERAS
TEL. Fabrik: Ekersgatan 20 874
Sven Zander ankn. 874
Bostad: { K. E. Zander 3593
Norrgratan 17 511
Affärer: { Engelbrektsg. 46 3912
Ekersgatan 20 4156

KRONMÄRKTA ÄGG

ÄGG NI KAN LITA PÅ
ÖREBRO LÄNS ÄGGCENTRAL

förening u. p. a.
ÖREBRO Telefon 169 49

Gasgeneratorer för olika ändamål

A.-B. Gasgenerator

ÖREBRO TEL. 192 35

ÖSTERSUND

Husmoderns Hembageri

Allt i matbröd, kaffebröd, småbröd samt
tårter och bakelser
Bageriet: Ruuthsvägen 5
Butiken: Storgatan 38
Tel. 20 25 ÖSTERSUND Tel. 32 26

På upptäcktsfärd

efter goda varor till lämpliga priser i t. ex.

UNDERKLÄDER
STRUMPOR
SKJORTOR
SLIPSAR o. d.

gå till

konsums manufakturaffär

Prästgatan 45, Östersund. Tel. 88.

Östersunds Konsumtionsförening

ÖSTERSUND

Byggmästare JOHAN ERIKSSON

ÖSTERSUND
Bergsgatan 45 Telefon 25 63
Utför nybyggnader och reparationer
IN FORDRA OFFERT

ERIK TAFLIN

Värmelednings Aktiebolag
Telefon 15 30 - ÖSTERSUND
Erkänt för sina Värme-, Vatten-
och Sanitetsanläggningar
Begär kostnadsförslag

FÄRSKA

Grönsaker, Blommor & Plantor

FRITZHEMS TRÄDGÅRD
Torget ÖSTERSUND Tel. 20 67

Gör Edra inköp av
Kött, Fläsk & Charkuterivaror hos
Olov A. Johansson, Saluhallen
Telefon 439. ÖSTERSUND. Telefon 439
Genom kylskåp alltid färska varor.

KAPPOR och KLÄDNINGAR
köpes förmånligast hos

HALLENBORG & MAGNUSSON

(OBS.! Beställningsavdelning)
Kyrkogatan 62. ÖSTERSUND. Tel. 5 08
(Mitt emot Östersunds sortens mejeri)

O. LUNDIN & SÖNER

SMIDES- & MEK. VERKSTAD
Köpmangatan 55 ÖSTERSUND
Tel. Verkstaden 435, Kontoret 44

Mekaniska, smides- o. automobilreparationer

Per Grelssons Finbageri

Regementsgatan 38 ÖSTERSUND
Tel. Bageriet 18 10, - Bostaden 13 22
Filiäl: Storgatan 24 - Telefon 24 41

Jämtlands

Slakteriförening u. p. a.

De jämtländska jordbrukarnas försäljningsorganisation för kött och fläsk. Modern slakteri. Prima och väl behandlade varor. Gynna de affärsmän som föra våra varor, därigenom gynna Ni det jämtländska jordbrukess produktion.

Föreningens detaljaffär i Cityhallen
REKOMMENDERAS

Dahlbergs Konditori Eftr.

Telefon 16 04 Brunflovägen 1
ÖSTERSUND
REKOMMENDERAS!

Östersunds-Posten

Jämtlands läns första, största och mest spridda dagblad.

Upplaga 19.500 ex.

Bästa annonsorgan

Bröderna Hallins Färghandel
Storgatan 27 ÖSTERSUND Telefon 180
Moderna Tapeter och Bårder, Ojor, Färger, Fernissor, Penslar, Papp, Kemikalier
Stor sortering av leksaker
Filiäl: Brunflovägen 15. Tel. 32 01

ÅNGBAGERIET

Barngårdsgatan 1 vill alltid öka sitt förtroende genom god och rejäl behandling samt sitt goda bröd.

BESÖK

POSTKAFÉET

Kyrkogatan 62

RITZ KONDITORI

Rådhusgatan 37 Telefon 23 88
ÖSTERSUND

Vägen till

BYLINS hörna lönar sig alltid
LYDIA BYLINS Speceri- & Mejeriaffär
Prästgatan 65 — ÖSTERSUND
Telefon 16 11 Telefon 16 11

Metropolkonditoriet

REKOMMENDERAS
Storgatan 34 Telefon 628
ÖSTERSUND

TAPETIER

Korkmattor - Korkmattsfernissor
Rullgardiner - Gardinstänger och
Vaduk till lägsta priser i
N. C. EDLUNDS Färg- & Tapetaffär
Storgatan 52 ÖSTERSUND Telefon 73

PARFYMER och EUA de COLOGNE

Tekn. artiklar i parti och minut.
A.-B. ÖSTERSUNDS FÄRGHANDEL
Storgatan 19 Telefon 4 23

EKIPERINGSFRÅGAN
för HERRAR löses bäst, billigast, fördelaktigast hos

WICKBERGS Herrekipering
Herrkonfektion
Prästgatan 32 ÖSTERSUND

IVARSSONS Auto- El. Verkstad

Prästgatan 44 Telefon 12 34
Specialaffär för allt elektriskt och för motorfordon

LADNINGSTATION

REST. RUNEBORG

Naturskönt läge med utsikt över Storsjön. Öppet året om. Lämpar sig utmärkt för större och mindre beställningar, kongresser och sammanträden.
Erkänt gott kök! Fullständig konditorservering. Telefon 9 53, Östersund.

Mjölkbaren - Östersund

Kyrkogatan 64 - Telefon 25 16
REKOMMENDERAR SINA VÄLLAGADE OCH BILLIGA MÅLTIDER.

Burmans Skoaffär

REKOMMENDERAS!
Tel. 12 97, 116 ÖSTERSUND

HEDERSPRENTER

Guld- och silverur av hög kvalitet.
LÅGA PRISER
Glasögon utprovats omsorgsfullt.
NILSSON & APPELQVIST
Ur & Optisk affär. Telefon 11 78
ÖSTERSUND

Tidstrand -filten

Den kommer från Skandinaviens
största och ledande filtfabrik

A.-B. Petterson & Nilson

50 SVEAVÄGEN 50

(vid Adolf Fredriks kyrka)
TELEFON: 11 13 59

SYMASKINER

Stort lager av
M Ö B L E R
samt
Begagnade möbler

VELOCIPEDER

Moderna Svenska Gardiner

★

A.-B. Ludvig Svensson
KINNA

Lägg märke till

*hur väl man mår
och hur man njuter
av det delikata, mör-
ka smörgåsbrödet*

UPLANDSKUBBEN

SEDERHOLM & C:o

STOCKHOLM, 9

Förbands- &
sjukvårdsartiklar

Tidningen FOLKET, Eskilstuna,

är den mest lästa av sörmlands-
tidningarna på platsen
och i länet

Värdefullt annonsorgan.

BYGGNADSANSLAGET blir drygare

när Ni bygger
och inreder med
hård - halvhård - porös

KARLHOLMS A.-B:s FÖRSÄLJNINGSKONTOR, STADSG. 6, STOCKHOLM, TEL. 43 15 00

Aktiebolaget Erikson & Larson

BORÅS

HERRKONFEKTIONSFABRIK

samt tillverkning av

Arbetskläder

Sportkläder

Trikåfabrik

TELEFON OCH TELEGRAMADRESS:

«ERLABOLAGET»

Kör som vanligt - kör med

G. M:s gengasdrivna bilar

G. M:s samtliga gengasaggregat äro tillverkade med all den sakkunskap och omsorg, som utmärker den svenska General Motorsfabrikens bilproduktion.

Därför är det den rationellaste lösningen av dagens trafikproblem att köra en General Motors vagn med General Motors gengasaggregat.

Bakom en sådan kombination finnes även G. M:s hela landet omfattande och ansvarskännande serviceinstitution.

**CHEVROLET * OPEL * OLDSMOBILE * PONTIAC
GMC * BUICK * CADILLAC * VAUXHALL**

G. M. kol- och vedgasaggregat — system Svedlund

**GENERAL MOTORS NORDISKA A.-B.
STOCKHOLM**

Nyhet!

HALMIA-PUMPEN

PATENT

- Lättaste gång
- Största vattenmängd
- Största uppfodringshöjd
- Största hållbarhet

VARJE PUMP GARANTERAS

EN PRYDNAD FÖR KÖK OCH LADUGÅRD

TILLVERKAS AV

Halmstads Järnvaru Aktiebolag

AVDELNING

AUG. HANSONS GJUTERI

HALMSTAD

Försäljes av ledande rörgrossister och
saml. järnhandlare

Hygien hand i hand med *ekonomi...*

SIEVERT
TVÅL-AUTOMAT

GENOM en enkel tryckning tillför Sieverts tvål automat handen en bestämd kvantitet flytande tvål — se bilden. Portioneringsventilen är förkromad, tillförlitlig och läckagefri. I kombination med den nya flytande Cefyra-tvålen löser Sieverts tvålautomat Er "tvålfråga" på mest rationella sätt — bannlyser slöseri samtidigt som den främjar hygien och hushållning.

Säljes hos välsorterade järn- och färgaffärer.

A.B. Max Sievert

Lödlampfabriken SUNDBYBERG.

Tel. Stockholm 28 25 30.